it kuyruğu

Mizahi Hikâyeler

Aziz Nesin

Akbaba mizah yayınları 4

1oo KURUŞ

Akbaba

MİZAH YAYINLARI

Dördüncü
kitabını
sunar

İt kuyruğu

MİZAH HİKÂYELERİ

AZİZ NESİN

İT KUYRUĞU

Dolaştığımız köylerde bir şey dikkatimi çekti. Bu köylerde çok iri köpekler vardı. Hepsi de kuyruksuzdu.

Öğretmene:

— Köylüler, «köpekler acar olsun» diye kulaklarını keser, tuzlar, biberler, yine o köpeğe yedirirler. Bunu biliyorum ama, kuyruklarının kesildiğini bilmiyordum, dedim.

Öğretmen:

— Belki de bunların cinsi böyledir, dedi.

İlk gittiğimiz köyde, bizi evinde misafir eden ihtiyara:

— Neden bu köpekler kuyruksuz, cinsi mi böyle?. diye sordum.

İhtiyar güldü:

— Onun hikâyesi vardır, başınızı ağrıtmazsam anlatayım, dedi, anlatmağa başladı:

«— Nahiye Müdürü haber yollamış: «Bu sene sizin köyde 30 tane domuz vuracaksınız!.» diye.

Haber köye gelince, şaşırdık!. Köylüler bana; «Senin aklın eriktir, bu işlerden anlarsın, git de Nahiye Müdürüne anlat...» dediler. Gittim, «Bey, dedim, ben, 14 sene askerlik ettim... Ne Yemeni kaldı, ne Trablusu, ne Çanakkalesi, ne de Kafkası...»

Nahiye Müdürü: «Çok söyleme, dedi, yaptınsa memlekete borcunu ödedin, vazifeni yaptın, karşılık mı bekliyorsun?» «Estuğfurullah Bey, dedim, demem o deme değil!.. Sonra İstiklâl Harbine gönüllü katıldım. Etrafıma delikanlıları topladım, çıktım dağa... Elime çarşaf kadar kâğıt verdiler: Cepne Kumandanı diye...»

Nahiye Müdürü:

— Beni boş sözlerle meşgul ediyorsun, devletin işlerini oyalıyorsun, ne diyeceksen çabuk de!, dedi.

Ben yine anlattım:

— Çok şükür, zafer Allahtan, harp kazanıldı. İşte böyle kurşun, şarapnel, kılıç yarasından delik deşik köye döndüm.

Bir türlü Nahiye Müdürü lâfımı tamamlatmıyordu:

— Yani, dedi, hıdemat-ı vataniyeden kendine maaş tahsisini mi istiyorsun? Görmüyor musun, bu fakir millet neler çekiyor?

— Görmez olur muyum bey, dedim, daha geçen hafta tahsildar sarı öküzü haczetti. Dur ki, diyem... Çok şükür, Devlet bana vereceğini verdi. Kırmızı kurdeleli madalyam var... Yaldızlı, mühürlü kâğıtlarım da var... Ne ise, köye bir tarihte bir öğretmen gelmişti. Lâf arasında ona başımdan geçenleri anlattım. O da uzun kış geceleri, beni konuşturur, bunları bir bir yazardı. Allah selâmet versin, sonra başka yere gitti. Aradan zaman geçti. Bizim köyden şehire okumağa giden bir çocuk, bir gün köye geldi. Bak Çavuş Dayı, dedi, gazete seni yazıyor.

Meğer bizim Muallim, benim hayatımı gazeteye satmış!.

Diyeceğim, hayatım bundan başka para getirmedi. Onun parasını da ben almadım. Kimseden bir şey istediğim yok. Hem Devlet bana bir de üstteğmenlik beratı verdi. Evveli, büyük bayramlarda bizi merkeze çağırıp, geçit resmine de sokarlardı. Şimdi ihtiyarladım, ayağımı uyduramıyorum. Yani bayramlarda zabit urbası giyip, belime kılıç takıp dolaşabilirmişim. Bu ak sakalımla, o güzel elbise bana yakışır mı hiç? Hem biz şalvar yaptıramıyoruz, zabit urbasını nereden dikineceğiz? Besbelli hatırımı almak istemişler, Allah razı olsun!

Nahiye Müdürü:

Peki öyle ise, daha ne istiyorsun, seni Paşa mı yapacaklardı?. Bak ben bu kadar sene okudum, hâlâ yedek teğmenim!, dedi.

— Bey, dedim, şimdiki hâlime bakma sen... Emrimde beş yüz atlı, bin de mavzerli vardı. Önüme kâfiri kattım mı, çok kâfir paşalarına dünyayı dar ettim, papucu ters giydirttim. Şunun şurasında kaç günlük ömrüm kaldı, ne o senin dediğin hidemat mı ne, ne ondan para istiyorum, ne da paşalık!..

— Peki ne istiyorsun?.

— Beni sana köylü gönderdi. Emretmişsiniz, bu yıl bizim köyde otuz domuz vuracakmışız!... Başınızı ağrıtmamın sebebi şu ki; bizim köyde benden başka domuzun yüzünü gören bilen yok. Ben de Galiçya Cephesinde gördüm. Öldüyse Allah rahmet eylesin, sağsa kulakları çınlasın, Etem Bey isminde bir mülâzımımız vardı. Bir bıyığına senin gibi iki Nahiye Müdürünü assan, tartardı. Onunla bir gece keşfe gittiydik. Nasıl olduysa bir kör kurşun, şu baldırıma saplandı. Besbelli yolda inilemişim.

Etem Bey:

«— Ne o Çavuş, yaralandın mı?» diye sordu.

«— Yok Bey, dedim...»

O zamanın insanları başkaydı. Keşif kolunun gerisinde kaldığımı görünce, koca mülâzım beni sırtladı, taa Almanların seyyar hastahane çadırına kadar getirdi. İşte ben domuzu, o Alman hastahanesinde gördüm. Almanlar domuz besliyorlardı. Belki domuz eti verirler diye, hastahanede etli yemek

yemedim. Kusura kalma, başını ağrıttım; ihtiyarlar fazla konuşur. Bizim köyde, benden başka domuzu bilen, gören yok!

Nahiye Müdürü kızdı:

— Görün efendim, diye bağırdı. Fazla lâf dinlemem, bu sene sizin köyden otuz domuz isterim. Hem domuzu öğrenmiş olursunuz, hem de öldürürsünüz!.

— Bey, dedim, bizim köyde domuz olmaz, etraf köylerde de yoktur. Biz yalnız domuzun lâfını ederiz. Birine kızdık mı «Domuz!» daha kızdık mı «Domuz oğlu Domuz!!» deriz, ama domuzun kendisini bilmeyiz.

Nahiye Müdürü büyük bir kâğıt tomarı çıkardı.

— Siz ne cahil herifsiniz, dedi, Devlet sizi, bu kadar düşünüyor da, bak neler hazırlıyor. Hepsi burada yazılı. Okuman var mı?..

— Yok!.

— Bir de üsteğmen olmuşsun!

— Bey, dedim, kimseye zararı yok!

— Dinle, dedi, bak bu kâğıtlarda ne yazıyor: Mısır tarlalarının ve mısır mahsulünün en büyük düşmanı domuzmuş! Mısır da memleketin en büyük gelir kaynağı imiş!. Köylünün fazla mısır mahsulü alması için... Anlıyor musun?. Yani sizin iyiliğiniz için, domuzların öldürülmesi lâzımmış!. Siz, Türkçe bilmez misiniz? Domuzların öldürülmesi lâzımmış!..

— Anladım bey, dedim, elbette domuzun öldürülmesi lâzım. Sen domuzu göster, biz de öldürelim. Ama biz mısır ekmeyiz... Babalarımızın babaları da ekmezlerdi. Babalarımızın babalarının babaları da ekmezlermiş!

— Ekin efendim, dedi, tembel tembel oturacağınıza mısır ekin! Mısırlara domuz gelsin, siz de domuzları vurun. Devletin emri de yerine gelsin!.

— Baş üstüne, ekmesine biz ekeriz, ama bey, bitmez ki... Bizim topraklarda mısır bitmez. Malûm a, altı ay, bazı sekiz ay kış olur, kar kalkmaz!.

— Her şeye bir bahane buluyorsunuz diye, bağırdı, Amerikan köylüsü kutuplarda buzun üstünde karanfil yetiştiriyor. Bir öğrenmişsiniz, olmaz...

Artık canım burnuma gelmişti:

— Size bu emri verenlere söyleyin, bu sene kar yağdırmasınlar, biz de mısır ekelim, mısıra domuz gelsin, biz de vuralım.

— Bana bak, dedi, resmi makama, vazife başında hakaret ediyorsun. Cezası iki seneden başlar.

— Estağfurullah beyim, biz kimiz, zatınıza hakaret edelim? Köyde domuz yok.

— Bak hâlâ söylüyor, sizin köyde, dedi, domuz olmadığını sen mi daha iyi bilirsin, yoksa bu emri verenler mi? Ha?. Söyle bakalım?.

— Biz cahil insanlarız, nereden bilelim, ama köyde domuz yok!. dedim.

— Bu emri verenler, dedi, haritalara bakıyorlar, kitapları karıştırıyorlar da sizin köyde domuz olduğunu öyle anlıyorlar. Belki domuz var da, sizin haberiniz yok, görmüyorsunuz!. Madem ki, var diyorlar. Gözünüzü dört açın!.

— Açalım bey ama, dedim, köyde domuz yok!.

— Ne nankör heriflersiniz, ne kalın kafalısınız. Sizin iyiliğiniz, sizin adam olmanız için çalışıyoruz, onu da anlamıyorsunuz. Bu emri koskoca Ziraat Bakanlığı vermiş. Her vilâyete göndermiş. Valilere demiş ki, bu sene vilâyetinizden şu kadar domuz isteriz... Eee koskoca Vali domuz avına çıkacak değil a... O da kaymakama, bu sene İlçenizde şu kadar domuzu öldüreceksiniz diye yazmış. O da Nahiye Müdürlerine yazmış, ben de size yazdım. Ne geri kafalı herifsiniz. Her köye taksim ettim işte, sizin köye otuz domuz düştü...

— Müdür Bey, dedim, cahil olmağa cahiliz, geri kafalı olmağa geri kafalıyız, lâkin köyde domuz yok!.

Müdür kıpkırmızı oldu, masaya yumruğunu vurdu:

— Demek, dedi, sizin köyde domuz omadığını Tarım Bakanı bimiyor, Avrupa'da senelerce ziraat mekteplerinde okuyan mütehassıslar bilmiyor, Müsteşar bilmiyor, Vali bilmiyor, kaymakam bilmiyor, ziraat memurları bilmiyor, ben de bilmiyorum da... siz biliyorsunuz ha! Görüyor musun, bu cahillik ne fena şey?. Bak bu hakaretinin ucu nereye varıyor, evvelâ hakaretin ucu bana dokunuyor, benden Kaymakama, Kaymakamdan Valiye... Gördün mü ucu kime dokunuyor?!

— Estağfurullah Bey, dedim.

— Estağfurullahı, mestağfurullahı yok, diye yerinden kalktı, oturdu... Devlet sizden domuzları bedava istemiyor, dedi, vurduğunuz domuzların kuyruklarını bana getirceksiniz. Ben sizin elinize kâğıt vereceğim... Kâğıtları Ziraat Müdürüne tasdik ettirecekoiniz. Sonra bankaya gidip, her domuz kuyruğu için on iki buçuk kuruş alacaksınız, daha ne istiyorsunuz?. Size iyilik de yaramıyor! Anlıyor musunuz, memleketin her tarafında domuzlarla mücadele var. Söyle bakalım, buğdayın kilosu kaça?.

— Banka sekiz kuruştan alıyor.

— Gördün mü?. Bir domuz kuyruğu, bir buçuk kilo buğday eder. Ben sizin yerinizde olsam, tarlalarda çoluk çocuk uğraşıp duracağıma, devlete domuz kuyruğu satarım. Haydi, marş! Fazla lâf istemiyoum. Emir emirdir. Siz vurmazsanız, jandarmayı köye gönderir, vurmasını öğretirim!.

— Allah ömürler versin, dedim, çıktım.

Köye gittim; Müdürün dediklerini bir bir anlattım. Köyden biri: «Domuz besliyelim, üretelim. Kuyruğunu müdüre veririz!» dedi. Köylüler, mundar hayvanı köye sokmayız diye direttiler. Akıllı biri vardı. Onun askerlik ettiği yerde çok domuz varmış! Bana «Çavuş Ağa, dediler, sen bir zahmet oraya kadar var. Oradan otuz domuz kuyruğu al da gel!..» Dedikleri yer trenle iki günlük yoldu. Arkadaşlara, «Madem öyle, dedim, bir domuz kuyruğunu on iki buçuk kuruşa alıyorlar. Gitmişken bari çok alırız da, satarız, hiç olmazsa yol masrafını çıkarırız.» Karar verdik, Bankadan borç aldık. İki çuval alıp çıktım, yola...

Uzatmıyalım, dedikleri yere vardım. Orada domuz çok... ama, dünyada benden başka açıkgöz yok mu? Meğer, benim gibi herkes oraya domuz kuyruğu almağa gelmiş, pazar yerine dağlar gibi domuz kuyruğu yığılmış! Alan alana...

— Tanesi bir mecit!

— Bir mecide bu kurtarmaz.

— Biz bu mereti Devlete on iki buçuk kuruşa satacağız; hani bunun yol parası?!.

Vèr aşağı, tut yukarı, üç aşağı beş yukarı on beşerden

200 kuyruk aldım. Handa adamlara gösterdim:

— Koca herif, dediler, sen hiç domuz kuyruğu görmedin mi?.

— Neye, nesi var?.

— Bunlar domuz kuyruğu değil, it kuyruğu!!

.....

Meğer madrabaz, it kuyruklarını kesmiş, zeytinyağına sokmuş, domuz kuyruğu diye bana yutturmuş!!

— Şimdi ne yapacağız?. dedim.

— Hiç, dediler, sen bunları al götür, uçlarını biraz daha kes, küçült, biraz da sen yağla, Ziraat Müdürüne götür, anlamaz zati...

Havalar sıcak, yol uzun, başladı mı kuyruk kokmağa, kurtlanmağa... Trende herkes:

«— Nldir bu korku!!» diye söylenir.

Köye gelince:

— Çavuş Ağa, dediler, şimdi de karga mücadelesi varmış, Nahiye Müdürü, iki yüz karga başı istiyor.

— Kargadan çok ne var, vurun götürün, on beş gün sonra çekirge mücadelesi başlar, dua edin de çekirge başı istemesin!!

Öbür köylerden bizde domuz kuyruğu olduğunu duymuşlar, köy ziyaretgâh oldu... Tanesi yarım kayme...

Otuz kuyruğu da Nahiye Müdürüne götürdük:

— Bak, dedi, nasıl domuz varmış köyünüzde. Hem şu kuyruklara bak; iri iri... Kimbilir nasıl domuzdu bunlar?..

O günden sonra murdar diye bizim eve kimse gelmez oldu, domuz kuyruğu tuttum diye kimse elimi tutmaz oldu. Aklı başında bir kaç kişiyi kenara çektim:

— Size bir şey diyeceğim ama, günahı benim değil, dedim, bana yutturdular!.. Ben de Nahiye Müdürüne yutturdum. Benim getirdiğim domuz kuyruğu değil, it kuyruğuydu!!

Sonra işin dalgasını anlattım. Açıkgözün biri, başladı işe, buralarda kuyruklu it kalmadı. Kasaba da kuyruk tüccarı oldu.

Geçenlerde gittim, gördüm:

— Nasılsın? dedim...

— Allaha şükür itlerin sayesinde geçiniyoruz!!.. dedi.

ALLAH SİZE ZEVÂL VERMESİN

Akşam üzeri yeni bir köye varıyoruz. Köy meydanında kızaklarımız duruyor. Meydanda bir çalışmadır gidiyor. Yirmi, otuz adam ellerine kazma kürek almışlar, meydanın ortasındaki karları kaldırıyorlar. Yaptıkları işten memnun olmadıkları hallerinden, gözlerinden belli. Meydanın etrafında bir bakkal dükkânı, yanında bir kahve ve «İhtiyar Heyeti» odası var. Kahveye doğru ilerlerken bizi ilk karşılayan muhtar oldu.

— Kusura bakmayın, affedin bizi, diyor, geç haber aldık geleceğinizi de... Yoksa böyle geç kalmazdık.

Muhtarın ellerini uğuşturarak bir yanıp yakılışı var ki... Ne demek istediğini bir türlü anlamıyorum. O devam ediyor:

— Geleceğinizi duyar duymaz, adam çıkardım. Heykelin etrafını iyice açtıracaktım. Daha işe yeni başlamıştım.

Köylüler hâlâ meydanın ortasındaki karları kürüyorlar. Onların karları temizledikleri yerden iki delik açılmış, bu iki delikten iki baş çıkmıştı. Bunlar birer heykel başıydı. Hayretle heykellere ve heykelleri kardan temizlemek için çalışanlara baktım:

— Ne oluyor böyle muhtar?

— Vallahi Bey, geç haber aldık. Yoksa bu zamana kalır mıydı?

Kahveye girip çaylarımızı içiyoruz. Sonra yine muhtarın evine gidiyoruz. Muhtar bana:

— Siz, diyor, öbür memurlara benzemiyorsunuz doğrusu.

Muhtarla epey konuşuyoruz. Sonra o, bu heykel hikâyesini anlatıyor. Bir büyük adam doğuya seyahat edecekmiş. Köyleri de gezecekmiş. Tabii vilâyet makamları tarafından gezeceği yerler bir programla tesbit edilmiş. Kasabadan otomobille gidilebilecek yol, yalnız bu köy yoluymuş. Sonra yine bu köy etraftaki köylerden daha büyükmüş, onun için büyük adama, işte bu köyü göstermeğe karar vermişler. Daha evvel-

den köye adamlar gelmiş. Günde bir kaç posta gelir giderlermiş. Köyün ortasındaki bir evi yıkıp meydan açmışlar. Köylüye «heykel yapacaksınız» diye emir vermişler. Köylü heykelin ne olduğunu bile bilmezmiş. Onun üzerine askerlikte büyük şehirlerde bulunanlar, harpte esir düşen ihtiyarlar, gençlere, kadınlara heykelin ne olduğunu, nasıl olduğunu, neden olduğunu anlatmışlar. Ama yine onlar anlamamış. Çünkü, heykelin hangi maddeden olduğunu, biçimini, nasıl olduğunu bilirlermiş ama, niçin olduğunu anlatanlar da bilmezlermiş. Bunun üzerine kasabadan gelenler: «Haydi para toplayın bakalım, size haykel yaptıracağız!» demişler. Köylüler, yazmalarının ucundaki düğümleri çözüp bozuk paralarını orta yere koymuşlar. Bir türlü parayı tamam edemezlermiş. Dört beş kere para toplanmış, yine tamamlanmamış. Sonunda kasabadan boyunbağlı biri: «Haydi, demiş, üstünü biz tamamlarız. Hükümet sizden bu yardımı da esirgemez.» Derken daha biri geliyor: «Köyünüze heykel yapmak istediğinize dair bir dilekçe ile baş vuracaksınız» diyor. Köylüler, söyleneni de yapıyorlar. Heykeller her nereye ısmarlanmışsa ısmarlanıyor.

Yine şehirden adamlar gelmiş. Köylüye yol yordam göstermiş. Meydanın ortasına geniş bir tümsek yapmışlar. Tümsek üstüne çimen, çiçek dikmişler. Bu çiçekli göbeğin kenarlarına da kalın demir tellerden parmaklık gibi bir şey yapmışlar. Daha sonra heykelin oturacağı yeri taştan, tuğladan yapıp bitirince, alçıdan iki adam başı da gelmiş. Karşılıklı iki kaide üstüne bu iki büstü oturtmuşlar. Sonra köylüye büyük adam gelince, nasıl karşılayacakları, okul çocuklarının nereye dizileceği, köylülerin nerede duracağı öğretilmiş.

Büyük adamın sorması umulan soruları, bunların cevaplarını köylülere öğretmişler. Köyün öğretmeni bir hafta hep bu soru, cevapları köylüye ebzerletmek için uğraşmış. Tersliğe bakın, o sıra tam harmana rastlamış. Köylüler akşam köy okuluna yorgun argın gittiklerinden, hocanın dediklerini dinler gibi yapar, uyuklarlarmış. Ama öğretmen yutmaz, «Siz ne kaz kafalı heriflersiniz, iki lâfı öğrenemediniz. Sizden de hayır gelecek!» diye bağırırmış. Jandarma komutanı bütün köylüye sıkı sıkıya tenbih etmiş: «Sakın öğretilenlerden başka bir

şey söylemeyin. Biz size ne öğrettikse, yalnız onu söyliyeceksiniz. Ukalâlık edenin gözünü patlatırım.» Otomobilin sürçmeden geçmesi, köyden kasabaya giden yolun tamiri için köylü yola dökülmüş. Çukurları doldurmuşlar. Tümsekleri kazmışlar. Bu iş de bitmiş. Köye vızır vızır otomobiller gelirmiş. Çocuklar otomobilleri görünce, etrafından ayrılamamışlar. Derken efendim, köye gelecek adamın gelme zamanı yaklaşınca, köylüye akşamdan haber vermişler: «Yarın kimse işe, tarlaya, kıra gitmiyecek. Prova yapacağız.»

Ertesi sabah herkes söylendiği gibi yapmış. Meydanın, otomobilin geleceği ağzı açık bırakılmış. Okul çocukları bir tarafa dizilmiş. Yalınayakları, üstü başı eski olanları arka sıraya, köylüleri de bir sıraya koymuşlar. Köy okulundan getirilen öğretmenin masası heykellerin karşısına konmuş. Bir adam ortaya çıkıp: «Gözünüzü açın!» diye bağırmış, «şimdi karşıdan bir otomobil gelecek. Otomobil durur durmaz, evvelce öğrettiğimiz gibi hep birden alkışlayacaksınız. Ama candan, gönülden alkışlayacaksınız. Tabii otomobilden biri iner inmez: «Merhaba köylüler», yahut «nasılsınız?» diye soracak. Hep bir ağızdan «sağol» diye bağıracaksınız. Sonra yanınıza geldiği zaman, göz bebeğinizin tâ içinden gülerek gözünün içine bakacaksınız. Gözlerinizle takip edeceksiniz.» Daha bunun gibi birçok şeyler söyledikten sonra «anladınız mı?» diye sormuş. Hep birden «anladık» diye bağırmışlar. Provaya başlanmış. Karşıdan otomobil gelmiş, durmuş. Durur durmaz alkış da kopmuş.

— Olmadı, olmadı, daha hızlı, daha candan! demişler. Otomobil tekrar gerisin geriye gitmiş, tekrar gelmiş. Tam durunca yine alkışlamışlar. Töreni idare eden adam: «Eğer böyle yaparsanız, bizi rezil edersiniz. Olmadı, tekrar» demiş. On defa tekrarlamışlar. Galiba olmuş. Ondan sonra sıra «sağol» a gelmiş. Bütün köylüler «Sağol!» diye hep bir ağızdan bağırmak için hazırlanmışlar. Prova için otomobilden inen adamın ilk sözü: «Meydan daralmış, köylüleri geri alın!» olmuş ve lâfı biter bitmez, köylüler hep bir ağızdan «sağol!» diye bağırmışlar. Töreni idare eden adam küplere binmiş, bağırmağa başlamış. Jandarma komutanı da kızmış. Köylüler,

tam zamanında, hep bir ağızdan, yüksek sesle tam da istenildiği gibi bağırdıkları halde, neden kendilerine kızıldığını anlayamamış. Provayı yapan adam köylülerin yanına gelmiş. En önde duran bir köylünün gömleğini tutmuş:

«— Bu ne kir. Leş gibi kokuyorsun!» demiş. Sonra gömleğin yakasını çevirip: «Bu ne, bu ne? Bit!..» diye haykırmış. Köylü öğretmenin gözünün içine bakmış. Çünkü öğretmen böyle bir sualin cevabını öğretmemiş. Adam tekrar sormuş: «Bu ne?» Köylü, öğretmenden imdat gelmiyeceğini anlayınca herhalde öğretti de ben unuttum diye, öğretilenlerden aklında kalanı söylemiş: «Sayenizde. Allah size zeval vermesin.» Hemen jandarma köylüyü yakalayıp karakola götürmüş.

Sonra kürsüye çıkıp nutuklar vermişler. Okul çocukları şarkı söylemiş. Prova bitmiş. Ondan sonra boyuna gelecek «Büyük Adam»ı beklemişler. Seneler geçmiş. Hâlâ bekliyorlarmış.

Gel gelelim, heykeller de meydana dikilmiş. Kuşlar gelip üzerine konarmış. Yalnız konmakla kalsalar iyi, heykeli kirletirlermiş. Derken yine köye şehirden bazı adamlar gelmiş. Muhtarı bir hayli haşlamışlar. Muhtar da yazları meydana bir çocuk dikermiş. Bu çocuk heykele konacak kuşları kovalarmış. Şimdi bayram günleri heykeli badana ederlermiş. Fakat kış gelince heykeller karın altında kalırmış, jandarma komutanı emir vermiş: «Köye bir memur gelecek olursa, heykeli temizleyeceksiniz. Badana edeceksiniz. Kar varsa açacaksınız.» Onlar da biz geliyoruz diye heykelleri kardan çıkaracaklarmış ama, yetiştirememişler.

Dİ SEN ONA GIRK GAYME

Kahve, tıklım tıklımdı. Peykenin kenarına ilişmiş olan Hıdır Ağa:

— Dünya dohuz gulplu bir gazan, sen de dut bir gulpundan, sen de gazan, dedi.

Yere çömelmiş bir delikanlı:

— Ne diyon sen Hıdır Ağa, dedi, dünyanın dohuz deel, dohsan dohuz gulpu ossa, sen ben dutamıyoh işte...

Sonra başından geçenleri anlatmağa başladı:

— Geçen ossen gunü (1) kor İlleslen, gasabaya bazara vaadık. Kor İlles inhisarın şaraphaneye üzüm ney satmış, Kor İllesin eline tüm ellilik gayme vimişlee... Gasabaya gideeken:

«İlles, len didim, beş gaymen vaasa vi, bazarda davuk neyi satınca töbeler ossun viririm.»

— Vallaha yoh ağa, didi, senden eyi deel a, ossa viririrdim.

Meğerlim, guşaanın içinde durup durumuş ellilik tüm gayme!. Gasabaya vaadık, hana eşşekleri çektik. Kor İlles:

— Ağa, didi, gırk yılın bi başı geldik, heç mi deel aşçıda ıscak guru fasulle yisek!

— Hani len paran yohtu? didim.

— Sen sımarla, ben sooram viririm, didi.

Cebimde gırk sekiz guruşum vaa... Nefsim de böberli fasulleyi çekti:

— Een İ...lles, yitee mi bu gırk sehiz guruş? didim.

— Yetme mi heç, yetee de artar bile nem, didi.

Meğerlim guşağındaki elli gaymeye guvenirmiş!.

Heybeden ekmeklerimizi aldık. Aşçıya girdik. Herif onu-

---

(1) Bir çok köylerde haftanın günleri, bizim bildiğimiz isimlerde değildir. Hir bölgenin köyleri günlere ayrı isimler verir. Nerede Pazar kurulursa, kurulan yerin adı da gün ismi olur. Meselâ Ossen köyünde Cumartesileri pazar kuruluyorsa, civar köylüler Cumartesi günü demez «Ossen günü» der.

müze ekmek gltirdi. Yoh, bizim zaç ekmeemiz va, şeher ekmee dohanır, didik.

Dohandığından deel, Ellâlem para yitmez diye içime gurt düştü bi yol. Herif:

— Olmaz! didi, dışarıdan ekmek getimek yasah!

Biliyon ya, Kor İlles geveze. Herife:

— Efendi, didi, burası çalgılı tiratora mı ki, hariçten gazel yassah ossun.

Goruyon ya, neler bili[1] şu Kor İlles?. Herif diretti. Gıçına baha baha gitmesi ağrıma getti. Kor İlles, herife:

— Geti bahalım, didi.

Böberli fasulleleri de sımarladık. Bi elim gaşıhta, bi elim cebimde, boyna bozuh paraları sayyom. Ya yitirdilsem, ya düştüyse!.. Paraların dırtıllarını yokluyoom. Velhasıl Hıdır Ağa, fasulle gıtlaama dizildi, boncuk boncuk teer döküyom. Kor İlles herife:

— Bi fasulle daa geti, dimesin mi!!.

— Len Kor İlles, ocaan batsın, nişliyon sen? İrezil olacaaz, didim. Dimeme gelmadı garsona:

— Bi fasulle daa!..

Dimesin mi?. Gazan gazan gaynar sulaa başımdan tokulüyoo sandım.

— Kor İlles, o tek gozun da kor ossun, len irezil olacaaz, didim.

Kor İlles, ellilik gaymeye guvenirmiş, gıhır gıhır guler yatar...

— Ağa meraklanma bi fasulle daa yi, sen burda oturussun, ben bazara varır, davukları sataa gelirim, didi.

— Len burası gayfe mi, adamı dutarlaa mı burda?.

— Ben gelesiye canın ne çekerse yir yataasın!

Ben terlerim, Kor İlles gule gule yataa.

İki fasulle daa yidi, bi datlı yidi. Gozüm lokmalarında, garşısında yutgundum, durdum. Tıhınması bitti gaalik, sandelyenin arhalığına uzandı, gont gibi yaslandı, bi iki geğerdi, elini guşşaanın arasına sohtu. Sohmasıylan yaygarası bi oldu. İt gibi ünner duru...

— Len İlles, ne öykünüyon?

Yalçın Çetin

Heç orda deel, herifi sara mı duttu, töbeler ossun, oğlan temelli müzmehel oldu. Saçını başını yoluyo, başını dizini dövüyo...

— Len İlles zeherlendin mi, gaanın mı sancıdı?. Ni tıhındın o gaden?..

— Çarpıldım ağa çarpıldım, diyl ünner yata...

Ben «her hal koyde Yatırın üstüne işedi de çarpıldı!» didim.

Meğerlim, guşşandaki ellilik gaymeyi çarptırmış!.

Hep edirafımızı aldılaa. Garson yakamıza yapıştı:

— Bu nomaraları babana ağnat didi.

Her gun böyle iş edenlee oluumuş...

— Borcumuz ni gaden? didim.

— Yüz yetmiş, didi.

İç göyneemin içinde bi iki buçuh gayme vaadı, Kor İlles gormeden çıharıp vidim.

Dışarı çıhtıh.

— Allah beleni visin Kor İlles, didim.

— Ağa, didi, borç isteen diye elli gayme vaa dimemiştim, keşkileyim sağa viseymişim, didi.

Heybeleri, davukları, aldıh, bazara getidik. Kor İlles iki herifin arasına girdi, birinin gırtlaana yapıştı. Altalta üstüste düştülee. Bu Kor İlles gudurdu mu, dellendi mi?

Candarmalaa geldi. Hepten garagola toküldük. Gumandar Kor İllese sordı:

— Ni istiyon bu heriften?.

— Benim elli gaymeyi elinde gordüm.

— Senin olduğu nirden belli?

— Nirden belli vaa mı, elli gayme iştl... İnhisarcı vimişti. Meğerlim bizim Kor İlles hayatında tüm ellilik gaymeyi ilk goresiymiş, bötün dünyada bi ellilik gayme vaa bilimiş. Pazaadaki herifin elinde ellilik gorunce üstüne atılmış. Herif İllesten dâvacı oldu. Heybeler, davuklar elimizde cümmü meşfuda düştük. Dâvacı bi aracı gonderdi. Herfi beş gaymeye sulf. Bizde yoh! Aşçıdan üste galanı vidik, guç bele irazı oldu.

Mehkemeden çıhtıh:

— Len İlles, sen dünyada bi ellilik gayme mi vaa sanı-

yon? didim.

— Yok Ağa, didi,. çok vaa biliyom ya, didi, belki o herif bilmiyodur diye saldırdım.

Bazarın vakti geçti. Davuklaa elde galdı. Satmasan olmaz. Bi tükkâncıya gotüdük.

— Tenesini gırhtan alırım, didi.

— Canım bu meret yüz gırh, gırha olu mu?

Herif diretti. Davukları vidik.

— Altı davuğunuz vaa, gırhardan iki yüz gırh, di sen ona iki gayme. Üç ohha yağınız vaa. Yüz altmıştan dört yüz sekizen. Di sen ona dört gayme. Etti mi altı gayme. Di sen ona beş gayme, Al hayrını gor.

Elimize beş gayme dayadı. Gaz, duz, bi gaç arşın pılı pırtı almağa bezeze girdik. O da yaptı hesebini:

— Üç okka duz, on beşeeden gırh beş, di sen ona elli. İki arşın bez, yüz ondan iki yüz yirmi, di sen ona iki buçuk gayme. Yedi kilo gaz, yirmişerden yüz gırh, di sen ona da yüz elli. Hepisi dört buçuk gayme ider, di sen ona beş gayme.

— Heç ikramın yoh mu?.

— Her sefer de ikram mı olduu? Zetten ni aldınız gaç paralık şey? Hedi yimmeş de benden getsin, vi dört yüz yetmiş beş.

Hikâyesini anlatan adam Hıdır Ağaya döndü:

— Sen ni diyon, gazanın dohsan dohuz gulpu ossa bize düşmüyo Hıdır Ağa...

Açıkgöz Tavuklar

Çarıklı erkânıharp sözünü bitirince, Kelâğa ona itiraz etti:

— Allah visin gazanmışsın emme, bu iş heç de belli deel ağam. Allah sana gazan dimiş, gazanmışsın. İnsanın bi yol gaderi döndükten kelli, guş dutsan olmuyo!

Bu dediklerini isbat için de, Kelâğa başından geçenleri anlatmağa başladı:

Epi zaman evvel köylerinden her nasılsa (kendi lşfı) çok akıllı bir çocuk çıkmış. Köy okulunu bitirince, öğretmen, çocuğun babasına:

— Bu çocuğu ziyan zebil etmen. Bu zorlu çocuk, gasabaya gönderiva! demiş.

Babası da yememiş, içmemiş oğlunu kasabada okutmuş. Kasaba okulunu da bitirmiş. Hocalar:

— Gatırcı ağa, bu ataş gibi çocuğa gıyma, nidersen it, bu oğlanı şehere gonder, demişler. Kelâğa devam etti:

«— Gatırcı satdı bağı, gıydı goca camuşa, sarı okuzü bazara vidi. Emme Ehmedi de şeherde okuttu.

Bi de duyduk, hokumat bizim Gatırcı Ehmedi Emerigaya gondermiş. Bizim koyden gasabaya vadık mı, gasıla gasıla geziyoz. Gasabada deel a, şeherde bile ni Emerigayı bilen yoh.

Emerigadan üç mü, dört mü nektübü geldi. Okuta okuta, dinleye dinleye bütün koy, nektüpları ezbere aldık.

Bi gun heber iletti: Gatırcı Ehmet sılaya geliyomuş! Gârik gulağımız onda... Gatırcı Ehmet memlekâta vamış. Şehere gelmiş, gasabaya vaamış. Davulu zurnayı gapan çıhtı yola. Gatırcı Ehmet goca yiğit olmuş. Gravet oldu mu bir başka oluyo adam...

— Len Gatırcı Ehmet, diyemedik gâri de:

— Ehmet Bey, didik. Nişledin orlaada?.

— Heç, didi, zeriyatçılık okudum.

— Ni va, ni yoh bahalım? didik.

— Neynican sen orları? didi!

Meyerlim benim gubat dilimi ağnamazmış da ondan ötürü, lâfı ağzıma tıkamış. Sornam o bize sormıya başladı:

— Sizin goyunlar senede gaç doğurur?.

— Ehmet oğul, didim, goyun bu, dohuz doğurmaz a... Gısır galmazsa senede bi döl verir.

Ehmet Bey:

— Tuuu! diye bağırdı. Emerigada yılda bış dafe doğurmıyan goyunu gurşuna dizeelee.

— İneee! Gordün mü gıı!..

— Sizin ineker gunda ne gaden süt veri?.

— Gilosunu bilmem a, didim, danalayınca, bizim parhaç va ya... Biliyon mu? Nirden bileceen, unutmuşsundur. İşte o parhacın iki barnak gıyısına gaden süt viri.

— Tuuu, diye bağırdı. Emerigada gunda üç yüz kilo süt vimiyen ineğin derisini yüzeelee.

Töbeler ossun donayazdım.

— Peki sizin davuklaa gunda ni gaden yumurtla? diye sordu. Gâlik dayanamadım:

— Ehmet Bey, dalga mı geçiyon, maytaba mı alıyon beni, didim. Davuk gunda gaç yumurla, gunda bi, gun aşırı, gışın duruu.

Ehmet Bey:

— Tuu! diye bağırdı. Emeriga'da gunda beş yumurtlamıyan davuğu asaalar.

— Di gârik, didim, Ehmet Bey, horozlar da yumurtla mı?.

— Ni demek, Emerigada yumurtlamıyan horozu kazıklarlaa...

— İnne gı! diye bağırdım.

İçimden:

— Yazıh, didim, bizim Gatırcı Ehmet ohuya ohuya tozutmuş.

— Guzum Ehmet Bey, öyle iş olu mu?.

— Olma mı ya?. didi.

— Nasın olu, ağnat da bi yol benim galın gafam da yatsın.

Ağnattı:

Gunduz davuklaa bi kerem yumurtlaamış Gece bastı mı komese gireemiş. Emme oradaki davuk gomesleri, bizim gasa-

badaki hokumat gonağından böyükmüş, gozelmiş.

Bizim evler orada ossa itler bile içine girmezmiş.

Garanlık bastı, davuklar komese girdi mi, girdi. Bi cuvara içesiye uyurlaamış. Sonram birden elentrik yanaamış. Ehmet Bey diyoo: Elentrik emme, ne elentrik. Bir baksaz gözümüz kor olurmuş. Davuklar elentrik şavkını görünce, gun ışıdı, zabah oldu diye çıharlaamış.

Bi avuç darı ataalaamış. Davuklar gundüz diye tekrar yumurtlaamış.

Sonraam şavkı yaveş yaveş söndürürlee, davuklaa gece oldu deyi, komese girerleemiş. Tekrar şavkı yakarlaamış. Zabahacak davukları beş kerem gandırırlaa, beş kerem yumurtlatırlaamış.

Lâfının burasında, etrafındaki meraklı dinleyiciler hep bir ağızdan:

— Amanın, ineee, gıı!.. diye hayret sesleri çıkardılar.

Kelâğa devam etti:

«— Gendi gendime, len Kelâğa didim, elin gavuru yapaa da, sen nişlen? Emme kimseye ses itmedim. O gun gozüm hep davuklaada. Yumurtlayan yumurtladı, gece komese girdilee. Bi cuvara sardım, içtim. Sooram bazardan o gun aldığım beş lökusü birden yahtım. Lökusün şavkından gundüz gibi ışıdı. Açtım komesin gapusunu, davuklaa çıkmıyor... Gışladım, gıslıadım, çıhardım. Bi avuç mısır serptim. Sersem sersem dolaştılar. Bi iki gaga vurdular. Bekledim, yoh... Horoz gibi öttüm, gollarımı çırptım, gene heç. Zabahacak bekledim. İrtesi gece gene yaptım, gene heç...»

Merakla dinleyenler, hararetle sordular:

— Sooram nittin Kelâğa?

— Nidecen, davuklar yutmadı. Eskiden her gun, gun aşırı yumurtlaadı. Ondan kelli, dalgayı çahtılaa mı ni, temelli yumurtayı kestilee. Ben de şunu ağnadım:

Emerigada insanlar açıhgoz, hayvanlar budala... Bizim koyde de hayvanlar açıkgoz, insanlar budala. Gurşuna dizsen deel, gazığa oturtsan, davuklaa yumtuyo.

Sıringacı

Çarıklı erkânı harp köy kahvesinde:

«— Len, diye etrafındakilere seslendi, bıldır gış uzun sürdü, goyunlar gırıldı... Bağlara da dolu vurdu mu? Dere daştı, ekini sel aldı mı sana?.. Nişlerim?.. Şöyle bir elimi şakağıma godum. Di gaalik iş başa düştü, yuvka yüreklilik etme Kel Ağa didim gendi gendime... Hepimiz ısıtmadan gırılıyoz. Hocanın dereye yoğurt mayası vurması misali, ısıtmacılar da dere kenarlarına, berber golonyası gibi ilâç serpiyolar. Para gazanmak için, şıringacılıktan başha çıhar yol bulamadım. Bizim koyde:

— Len ağalar, ben şıringacı oldum disem, inanırlar mı?.

Gasabaya vardım, bir gravet aldım.. Sıhıyacının öğüne varıp diğeldim...

— Bey didim, bağa şıringa yapmasını öğret.

Sıhıyacıya bir toklu vidim. Bana şıringa vurmasını öğretti.

Şıringamı bi çantaya godum. Graveti de geçirdim boynuma... Koylere çıhtım... Vardığım koylerde tellel çığırttım:

— Isıtmadan yanaaan... ditreyen, iromatizmadan gırılan, büyüye dutulaaan! Gısır garılar, çocuğu olmıyanlar! Devasız dertlere uğruyanlaaar! duyduh, duymadıh demeeen... Koye şıringacı geldi!.

Amanın, goşan goşana, gelen gelene, başını alamıyon...

— Durun ağalar, hele bi yol sıraya girin didim. İlkin koyün ağası geldi... Beni evine gotüdü... Altmışlık Ağanın yirmilik dördüncü garısı bir illete dutulmuş! Görpe garıya:

— Niren ağrıyo bacım? didim.

Garının, gocasının yanında sesi çıkmayo... Ağa gızdı. Bağa:

— Toktur deel misin?.. Sen bil... didi.

Garıyı soyup muayene lâzım.

— Aman ağam, pek yandım, hele bi su vi, didim.

Ağa suyu getirene gaden:

— Bacım, niren ağrıyo senin?. didim...

— Amanın toktur, didi, şuralarım, şuralarım, ille buralarım, hele oralarım oralarım...

Garının didiği yerlerini bi yol yokladım.

— Ne zamanlar ağrıyo bacım? diye sual ettim.

— Giceleri, giceleri gözümü uyku dutmaz tohtur bey, zabahaçak yanar yanar dönerim, didi.

Ağa bardahla içeri girdi.

— Ağa, didim, bacının şuraları şuraları ağrıyo, deel mi?

— Amanın şıringacı nirden de biliyon sen? dedi.

— Bilirim eee didim, buraları buraları da ağrıyo deel mi?.

— Amanın gurban olam şıringacı nasın da biliyon? didi.

— Bilirim eee didim, zabahacak uyuyamıyo, yanar yanar döner deel mi?. didim.

Goca herif şaşgın:

— İneee! diye bağırdı, bildin şıringacı, bildin!

İlkin şıringaya şifalı dere suyu doldurmuştum. Garının şuralarına şuralarına bastım şıringayı. Beş gaymeyi aldım.»

Hikâyesinin burasında Çarıklı Erkânıharp:

«— Hep şeherliler bizi soyacah deel a...» dedi ve anlatmağa devam etti:

«— İlle bizim şıringalar çürük dişe kâr etmedi. Koyün birine vardım. Tellel bağırttım: Çürük dişi olanlar! Dişi sızlıyanlar! Köye şıringacı geldi, bedava diş çekiyo...

Bedava olduğunu duyan goştu. Nasıl olsa bedava deel mi ya... Sağlam dişini çektiriyo...

— Yazık ağa; bu diş sağlam diyvesem de...

— Aman diyo, nasıl ossa çürüyecek deel mi?. O zaman seni nirden buruluz ya...

Efkârım bedava diş çekmekten, bi yol elim yatsın... Ondan kelli paraylan...

İlkin diş etine irenkli isbirto sürüyom. Sora kelpetene dayanınca kağırta kağırta asılıyom dişi. Koylü çürük dişi istiyo, yo, ilâzım diyom, Angaraya Vekâlete yollayacam. Hiç dişi virir miyim? Aleyhimde ehliyetsiz dişçi diye sübut delâili bırakmak olu mu?

Bedava dişi çekilen koylünün birinin sağlam dişini kağırtırken çene gemüğü çıhmadı mı? Zor bela çene gemüğünü yerine geçirince, koylü edirafındakilere:

— Amanın ne de eli çabuh dişçi, ilâç sürüyo, insan dişi,

çıhtı mı, çıhmadı mı ağnamıyo... didi.»

Çarıklı Erkânıharp böylece köy köy dolaşmış. Bir köye çağırmışlar. Köyün en zengin adamının evine götürmüşler. Bu adam garip bir hastalığa tutulmuş, iki seneden beri boyuna şişmanlıyormuş. Cuma günü aldığı kundura Cumartesi günü ayağına olmuyormuş. Artık o kadar şişmanlamış ki, yerinden kalkamaz, kımıldayamaz olmuş. Kaç doktora, kaç hastahaneye gitmiş, hiç çare bulamamışlar. İlâç aldıkça semiriyormuş. Çarıklı erkânıharbe göstermişler. O adamı iyice muayene ettikten sonra:

— Ağam, dosdoğrusunu diyem mi, sen fennen ancah daha on beş gun yaşaasın. Ömrün o gaden... On beş gun geçende, ruhunu teslim idersin. Hiç nafile uğraşma, tohtur deel a, sağlık bahanı gelse yaşayacağın diye emir virse fayda vimez,

Şişman adam ağlamaya başlamış. Yemeden içmeden kesilmiş. On beşinci gün ölüm yatağına uzanıp, başına imamı, hocayı çağırtmış. Çoluk çocuğu ile helâllaşmış. Gözlerini yummuş. Azrail o gün gelmemiş. Ertesi gün gelmemiş. Ertesi gün de öyle. Adam kendi kendine:

— Her halde Azrailin işi çıktı, diye, bir gün daha beklemiş. Azrail yine gelmeyince sopasına dayana dayana şırıngacıya gelmiş. Gelmiş ama herif hayali fener, bir deri bir kemik...

O zaman Çarıklı Erkânıharp:

— Bak şu haline bi yol tokturlar iki senedir derdine deva bulamadı. Ben seni on beş gunde iğne iplik ittim emme, tikkat it, bir daha şişersen çaresi yohtur, demiş.

Çarıklı erkânıharbin etrafını çeviren köylülerden meraklı bir delikanlı,

— Ağa, dedi sen bana iyi akıl vidin, ben de bir şırınga alıp koylere gidem mi?,

Çarıklı Erkânıharp:

— Hey oğul geç galdın. Ben o akılı sana deel, hokumata vidim. Eskiden tohturlar gelir, frengiye, ısıtmaya, nezleye aspirin verirlerdi. İndi gaalik, eline bir şırınga alan sıhhıyacılar doldurdu koyleri. Gaymeyi peşin alan dere suyunu şırınga ediyo. Her iş zamanında gerek.

Kız Hocanın Penbe Donu

Bir genç köylü, elindeki gazeteyi evvelâ içinden okuyor, sonra da kendi anladığı gibi havadisleri kahvedekilere anlatıyordu. Kar fırtınası çok şiddetlendiği için, üç gün dışarı çıkamamıştık. Vaktimizi, kahvede köylülerle konuşmakla geçiriyorduk.

Okuduğu gazeteyi, köylülere anlatan delikanlı enteresan bir tipti. Yanı başında oturan ihtiyara sordum.

— Ona «Zındık Veli» derler, dedi.

Askere gidip geldikten sonra, köylü ona «Zındık» lâkabını takmış. İhtiyar:

— Eskiden iyi bir çocuktu. Sonradan nasıl böyle azıttı, anlayamadık, diyor, babadan atadan bilip inandığımız ne varsa, hepsine (yalan!) diyor. Öyle de dilli ki, tövbeler olsun insanı inandırıyor da...

Zındık Veli ile ahbaplığa başladım. Ona, evvelâ:

— Niçin gazeteyi herkese doğrudan doğruya okumuyorsun da anlatıyorsun? diye sordum.

Cevabı beni şaşırttı:

— İki çeşit gazete var, dedi, biri sizin gibi kravatlı beylerin okuduğu gazete, öbürü de sözüm ona bizim gibi çarıklılar için... Çarıklı gazetelerini de çıkaranlar, yine kravatlı beyler olduğu için bu işi bizimle alay eder gibi yapıyorlar.

— Anlayamadım, Zındık Veli?

O, kendisine «Zındık» denilmesine kızmıyordu.

— Yani, diye izah etti; Hani zengin bir adam olur da, şu fakirler nasıl yaşıyorlar, diye canının sıkıntısından fakir mahallelerini ömründe bir iki defa gezmez mi? İşte gazeteler de öyle... Asıl bize öbürlerini okumak gerek... Onları da anlamıyoruz. Sanki Arapça yazıyorlar.

Gazetede götserdiği yeri okumağa başladı:

— 31 (A.A.) — Ne demek bu?. 30 (A.P.) — Bu ne demek? Şu lâfa bak: New-York'ta intişar eden New-York Herald Tribune, gazetesinin verdiği bir habere atfen... Bu lâflardan hiç

birini anlamıyoruz ki...

Lâfa kulak veren ihtiyar:

— O yazıları yazanlar da anlamıyor, sen meraklanma Zındık, dedi.

Zındık Veli, devam etti:

— Ben okumasını askerde öğrendim. Benim çocukluğumda köydeki bu mektep yapılmamıştı. Ben askerden gelince «Haydi bir mektep yapalım!» diye zorladım. Elbirliği ile mektebi yaptık. Valiye: «Biz mektebi yaptık, siz de hocayı gönderin» diye yazdık. Üç sene bekledik, hoca gelmedi... Sonra biz para ile bir hoca tuttuk. Çocukları doldurduk. Muhtar buna içerledi. Çünkü bu işler onun işi... Ben yapınca, muhtar hükûmete ihbarlamış! Muhtarlık mühründe gözüm var sanmış, jandarmalar mektebi bastı. Çocukları kovdular, hocayı, beni daha iki üç kişiyi kattılar önlerine, kasabaya götürdüler. Bir ay sorgu, sualsiz hapishanede kaldık. O sırada, köyde tahkikat yapmışlar. En sonu sorguya çektiler:

— Siz devlet içinde devlet mi kuruyorsunuz?

Ne sorduklarını arkadaşlar anlamıyordu. Hoca ile ben biraz anlar gibi oluyorduk.

— Hâşâ! diye cevap verdik.

— Öyle ise, ne diye başınızdan büyük işlere kalkarsınız?

Bizim arkadaşlardan birine döndü:

— Söyle bakalım, mektep açmak kimin vazifesi?

Kendisine sual sorulanın gırtlağı bir kaç defa indi kalktı, cevap veremedi.

Sonra, başkasına döndü:

— Sen söyle... Mektep açmak kimin vazifesi?

Kaçamak bir bana baktı, göz ucu ile bir hocaya baktı, bizden imdat gelmeyince:

— Milletin vazifesi! diye bağırdı.

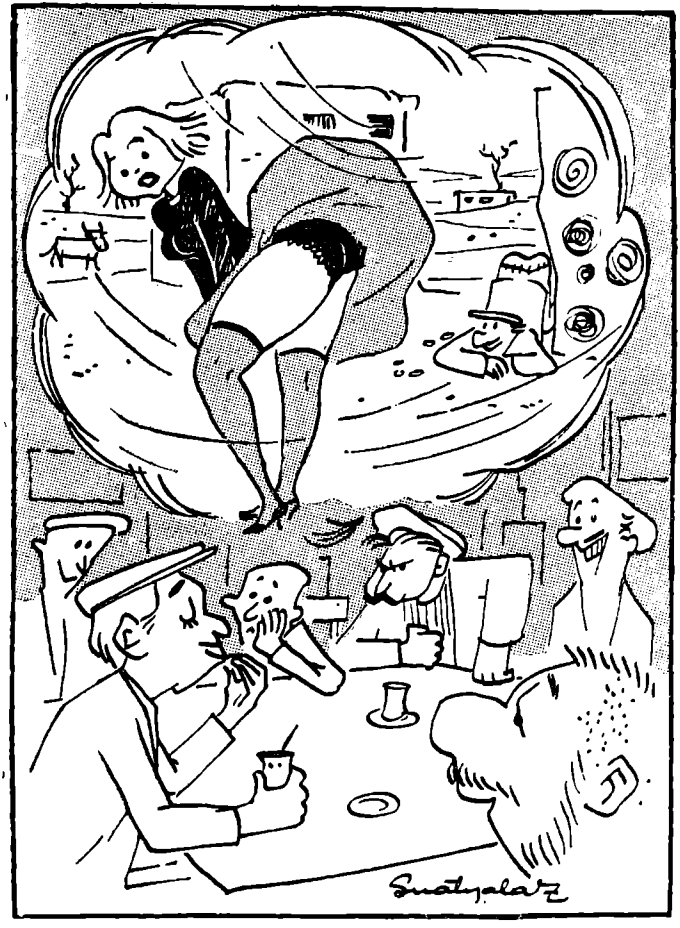
Askerlikte olduğu gibi:

— Aferin! diyeceklerini sanmıştı. Halbuki suratını ekşiten adam, öbürüne sordu:

— Kimin vazifesi?..

— Halkın vazifesi...

— Sen söyle kimin?..

Suat Yalaz

— Köylünün...

— Söyle diyorum, kimin vazifesi?

— Ahalinin...

Bu şiddetli sual karşısında, büsbütün şaşıran arkadaşın aklına, üstüne vazife yükletilecek köylü, halk, millet ve ahaliden başka bir şey gelmediği için:

— Hiç kimsenin vazifesi değil besbelli... dedi.

— Nasıl? Hiç kimsenin vazifesi değil mi?.

— Öyle ya... Eğer birinin vazifesi olsaydı, şimdiyedek yapılırdı. Köy kuruldu kurulalı, mektep yapılmamış!!.

Ona:

— Çok bilmiş! diye bağırdı.

Bana döndü:

— Sen söyle elebaşı! Kimin vazifesi?.

Doğrusu, ben de şaşırmıştım! Ama, adamın suratından bu vazifenin bizim olmadığını anlamıştım:

— Bizim vazifemiz değil! dedim...

— Madem öyle, mektep senin ne üstüne vazife?.

— Bir cahillik ettik!.

— Mektep yapmak, dedi, hükûmetin vazifesidir.

Ağzımızı arıyor, bizi tongaya bastıracak zannettik. Hep bir ağızdan:

— Hâşâ... Hâşâ!! diye bağırdık, o nasıl söz o?. Estağfurullah, biz varken hükûmete vazife mi düşer?.

— Şunlara bak hele! Hükûmetin vazifesi diyorum size!

— Kabul etmeyiz!

Bizi tekrar içeri attılar. Sonradan öğrendik ki, hükûmetin mekteplerde okutmak için, kendi porgramı varmış. Ondan başka, öyle her önüne gelenin mektep açması yasakmış!.

Öbürlerini salıverdiler. Kabak benim başıma patladı. Ondan sonra, bu işlere artık karışmadım...

Bir sene sonra köye mühendisler geldi. Mektebi gezdiler: «Yıkılacak!» dediler.

— Neye?. diye sorduk.

— Tehlikeli... Çocuklar içerdeyken yıkılır, plânsız, usulsüz yapılmış...

Emir çıktı, mektebi yıktık... Bu sefer köylü bana düşman

oldu. Muhtar da kışkırttı, arkama düştüler:

— Bu işler hep senin başının altından çıktı! diye beni vuracaklardı...

Altı ay kasabada saklandım. Sonra alıştıra alıştıra tekrar köye geldim. Üç sene evvel hükûmet bir emir gönderdi:

«— Köyünüze mektep yapacaksınız!»

O yıl yine kıtlık olmuştu, köylüde para yoktu. Dedik ki:

— Kasabada, şehirde mektepleri hükûmet yaptırıyor, bizimkini de hükûmet yapsın!

Anlatamadık...

— Olmaz dediler, mektebi yapmak şehirde hükûmetin, köyde de köylünün vazifesi, kanun var!

— Öyle ise para verin! dedik.

— Veremeyiz! dediler.

Yalnız bir plân verdiler. O plâna göre, mektebi yaptık. Ertesi sene, on sekiz yaşında bir kız gönderdiler, mektep hocası imiş! Köyde daha böyle karı hiç görülmemiş. Bizim karılar şalvar giyer. Onun entarisi, dizinin üstünde... Kız hoca dışarı çıktı mı, delikanlılar, rüzgâr üfürsün de hocanın etekleri uçsun diye dua ediyor. Kız hocanın geldiği iyi oldu. Biz mektebi açtığımız zaman yirmi beş talebe bulamamıştık. Kız gelince, köyün delikanlıları mektebe koştu, mektep adam almaz oldu. Bıyığı yeni terlemiş delikanlılar artık tarlayı davarı, işi gücü bıraktı. Hattâ nüfusunu küçülten bile oldu. Derken kız hocayı birbirinden kıskanmağa başladılar. Kızın bir şeyden haberi yok!. Bir gün delikanlılar oturmuş, konuşuyorlarmış. Birisi:

— Dün, demiş, ben kız hocanın donunu gördüm.

Kız hocaya abayı yakanlardan birinin bu lâf namusuna dokunmuş:

— Sus ulan, namussuz, demiş, ben dururken sen kim oluyorsun ki, kız hocamn donunu göresin?

Öbürü:

— Vallahi de billâhi de gördüm, işte şu avucum kadar, yazmadan küçük, hem de pembe renkli... Başka biri:

— Ohoooo, demiş, sen kız hocanın donunun birini görmüşsün, ben beyazını, yeşilini, kırmızılısını da gördüm.

Gözlerini kan bürüyen kıskanç âşık:

— Nerde gördün ulan! diye bağırmış.

— Anlatayım ama, kimseye söylemeyin.

Mektebin tatil olduğu gün, kız hoca çamaşır yıkıyor... Çamaşırlarını da bahçeye, ipe asıyor. Donları, gömlekleri rüzgârda öyle bir şişiyor ki... Karşısına geçip yatıyorum. Sonra altından geçiyorum.

Kıskanç âşık:

— Ulan, demiş, bundan sonra kız hocanın donunu seyredenin canına kıyarım.

İlk sözü açan delikanlı,

— O da bir şey mi yani, demiş, ben kız hocanın donunu kıçında gördüm.

— Ne? Kıçında mı?.

— Elbette ya... Mektepten eve giden yol kenarı yok mu, her akşam oraya uzanıyorum, dün rüzgâr savurdu. Kız hocanın entarisi başına geçti.

Artık bu kadarına dayanamıyan kıskanç delikanlı, bıçağını çektiği gibi karşısındakinin kalbine saplamış.

Zındık Veli «Şimdi, dedi, delikanlı hapiste yatıyor. Mahkeme idamını istedi. Bakalım temyiz bozacak mı?»

— Peki, kız hoca ne oldu? diye sordum:

— Talebelerden dördü bir oldu, kaçırdı. Sonra da artık kız hoca dayanamadı, o da kaçtı köyden.

Geç vakit kahveden ayrıldık. Sabaha kadar Zındık Velinin anlattılarını düşündüm. Uyuduğum zaman da, kız hocanın pembe donu rüyama girmişti.

Kafa Kâğıdı

Akşam köy kahvesine çıkmıştık. Kahvedeki kalabalık ayrı ayrı; «Hoş geldiniz!» sonra yine ayrı ayrı: «Merhaba!» dedikten, biz de her birisinin selâmına karşılık verdikten, bu tören on dakika kadar sürdükten sonra, köşedeki yaşlı köylü, yarıda bıraktığı hikâyesine devam etti:

«— Mevlût, bir karı aldı. Bir çocuğu oldu, kırk gün geçmeden öldü. Mevlût karıya bir daha doğurttu, ona da İcel yetti... Mevlût, karıya:

— Bir daha gebertirsen, şart olsun... dedi.

Sen Allaha bak, ne kadar çocuk olduysa, öldü!.

Mevlût dört karı aldı. Çocukların kimi ölü doğuyor, kimi doğunca ölüyor, kimi düşüyor, kimi de ayına kalmadan gidiyormuş!.

Kasabada nüfus memuru demiş ki:

«— Sen çocuklar doğunca nüfusa kaydını yaptırmıyorsun, çocuklar da ondan ölüyor!»

Bu sefer karısı doğurur doğurmaz, hemen kafa kâğıdı almış, almış ama, para etmemiş, o da ölmüş.

Mevlût çıldıracak, koca öküzü gibi kocadıkça:

«— Soyha çıkası dünyada dölsüz mü kalacağım?» diye tepinip duruyor.

Rafın üstü, ölen çocukların kafa kâğıdı ile dolmuş. Bir kere de nefesi keskin bir hocaya danışmış! Hoca demiş ki:

«— Erkek eli değmemiş yedi kız oğlan kıza, yedi sabah, kuşluk vakti pamuk ipliği ördürsün!.»

Mevlût, hocanın dediğini yapmış!. Hoca, Mevlûd'un karısının göbeğine pamuk ipliğini bağlamış!

— Doğacak çocuğu Allaha satacaksınız, adını (Satılmış) koyun! demiş.

İhtiyar anlatıyor:

— Mevlût, o hızla karıya bir daha doğurttu. Bu seferki ölmedi. Artık Mevlût, kafa kâğıdı çıkartmaktan usandığı için, «Satılmış» a kafa kâğıdı çıkartmadı:

— Rafta kafa kâğıdı dolu, büyüyünce beğendiğini alsın!.. demiş.

Mevlûd'un işi çok, tarlaya, çifte, sapana, davara, hepsine adam lâzım. Satılmış da küçük... Hizmetkâr tutsa pahalı... O zamana kadar Satılmış ikisine basmış. Düşünüyor, taşınıyor, Satılmış'ı evermiye karar veriyor. Otuzunda, güçlü kuvvetli bir karı buluyor. Karı bir kere eve girse, işe koşacak. Lâkin, gelinin babası:

«— İlle hükûmlt nikâhı isterim!..» diye tutturmuş.

Çünkü, hükümet nikâhı olmazsa, karıya verese kalmıyacak.

Mevlût nikâha razı ama, Satılmış'ın yaşı küçük. Bir «agobata» danışıyorlar. Avukat, Satılmış'ın yaşını büyütürüz, diyor. Hükûmete bir dilekçe dayanıyorlar.

Bak sen işe o zamana kadar ölen çocukların kur'ası çıkıyor. Candarma kapıya dikiliyor:

— Len Mevlût çıkar oğlanları, diyor, beş oğlun birinci yoklama kaçağı, dört oğlun da asker kaçağı... Yataklık etmenin cezası, kaçaktan çoktur.

Mevlût:

— Bende o kadar oğlan olsa, aygır deposu açardım, işte olan biten buncağız, diye Satılmış'ı gösteriyor.

— Ver bakalım, şunun kafa kâğıdını?!

Mevlût raftan eline gelen bir kafa kâğıdı alıp göstermiş. Jandarma bakmış:

— Mevlût Ağa, demiş, bu oğlan asker kaçağı.

Mevlût demiş ki:

— Buncağız tüfek mi tutar, harbe mi girer, bulaşık mı çalkar, yoksa çamaşır yıkayıp, çocuk mu bakar!

En sonu yine avukata danışmışlar. Avukat bu sefer:

— Satılmış'ın yaşını küçültmek lâzım! demiş.

Bir dilekçe daha vermişler.

Mahkeme üç tane şahit istemiş. O sıra harman vakti. Mevlût köyden üç aylak buldu. Yol parası, yemesi, içmesi Mevlûttan, ellerine de beşer kayme sıkıştırdı, şahitleri mahkemeye götürdü. Birinci şahit hâkimin önüne çıktı; sorgu, sualden sonra, hâkim:

— Satılmış kaç yaşında? diye sordu.

— Hâkim bey, tahsildar geldi, bana dedi ki; hükümete hâliye borcun seksen kayme, sabıkadan da yüz seksen var, ver bakalım paraları. Biz de parayı denkleştiremedik de, koyunlara haciz koydular, işte Satılmış o sıra doğdu.

— Peki, haciz ne zaman oldu?

— Hançıların Memiş, yol parasını verememişti de, candarmalar kelepçeyi vurup, dama götürdüler ya... İşte o sıra...

— Peki, tarihini bilmiyor musun?.

— Bilmez olur muyum?. Tarlaya su salma sebebinden Ahmet, Kör İllesin barsaklarını avucuna dökmüştü ya, işte o sıra...

— Peki, bu hâdisenin zamanını söyle...

— Havalar kurak gitmişti. Köycek rahmet duasına çıkmıştık, işte o sıra...

— Anladık, ama senesi, ayı yok mu?.

— Var... Babam rahmetlik, sözüm burdan dışarı, bir eşşek yükü dağdan çırpı getirirken, ormancılar yakalayıp dama atmışlardı, o sene...

Hâkim, anlayacağını anladı ki, Satılmış'ın yaşını küçülttü.

Kahvede hikâyeyi merakla dinliyenler sordular:

«— Peki Satılmış'ı everdiler mi?»

«— Onun için yaşını büyültmek lâzımmış!. Mevlût, fazla masraf olmasın diye, onlara da aynı şahitleri tuttu. İki mahkemeyi de bir güne aldırdı. Öğleden sonra da yaş büyültmek için şahitler mahkemeye girdiler. Hâkim, ilk giren şahide, Satılmış'ın yaşını sordu. Avukat, şahitlere nasıl ifade vereceklerini bir bir öğretmişti. Şahit ezberlediği gibi okumağa başladı:

— Hâkim Bey, tamamı tamamına, bundan kırk beş yıl evvelki, aylardan aprilin beşi, günlerden Cuma, dakkası dakkasına saat, ama alaturka sabahın üçü sekiz dakka geçe, Mevlût gilin kapısından geçiyordum. Bir viyaklama duydum.

Hâkim:

— Ben, dedi, kendi oğlumun doğumunu, böyle incesine bilmiyorum da, sen nasıl biliyorsun?

— Biliyorum işte...

Hâkim şahidin gözünün içine baktı:

— Sen, dedi, sabahki dâvada, Satılmış'ın yaşını küçülten

şahit değil miydin?

— Evet, o başka dâva, bu başka dâva.

Hâkim şahidin kafa kâğıdına baktı:

— Allahtan korkmaz, kuldan utanmaz, dedi, sen yirmi dört yaşındasın, kırk beş senelik işi nasıl biliyorsun?

Şahit:

— Hâkim Bey, dedi, bana hakaret ediyorsunuz. Ben Allah için şahitlik ediyorum. Ben gözümle gördüm demedim. Dedem teyzeme dimiş. Kocası da kahvede dimiş, kahvede de bana dimişler.

Hâkim, ikinci şahidi çağırdı, o da bülbül gibi söyledi:

— Tamamı tamamına kırk beş sene eveli, aylardan aprilin beşi, günlerden Cuma, dakkası dakkasına saat, ama alaturka, sabahın...

Hâkim üçüncü şahidi çağırdı. O da:

— Hâkim bey, diye başladı; tamamı tamamına kırk beş yıl evveli, aylardan Aprilin beşi...

Hâkim hepsini mahkemeden kovdu. Dinliyenler sordu:

— Satılmış'ı everemediniz mi?.

— Evermez olur muyuz? İmam nikâhı yaptık. Kızın babasına da Mevlût, bir çift öküz verdi. İki şahitle adam asarlar. İmam şahitleri dinledi, günahı vebâli şahitlerin boynuna, dedi! Mevlût, Satılmış'ı gatır gibi bir garıynan everdi. Karı, hem tarlaya gider, değirmene koşar, dağdan odun getirir, hem de Satılmış'ın altını temizler, koynuna alır yatardı.

BÖYÜK HERÜF GASABAYA GELİYO!

Bir kazaya gittik. Yeni ismi ile ilçe... Bu ilçenin köylerden bir farkı, fazladan kaymakamın, adliyenin ve öbür hükûmet binalarının, memurların bulunuşuydu. Başka hiç bir farkı yoktu. Kazada elektrik, su, insanca içinde oturulacak bir ev yoktu. Bütün bu yokluklar içinde yepyeni, kocaman bir Halkevi binası vardı. İki üç gün üst üste Halkevine gittim, hep kapalı. Bir bekçisi varmış, ilçenin büyük memurlarından birinin akrabası olduğu için buraya kayrılmış. Yaz ayları olduğundan, tarlasında işiyle gücüyle uğraşırmış.

En sonu bir gün Halkevinin müdürü, memuru, bekçisi, her şeyi Ziver Ağayı buldum, işinden alakaldığı için hiç memnun olmadı. Halkevinin kütüphanesine gittik. Her taraf toz içinde. Benden önce gelen bir ziyaretçi, parmağı ile masadaki tozlara: (Kova Galatasaray, aslan Fenerbahçe) diye yazmış. Bu salonda camekânlı üç dolap kitapla doluydu. Ziver Ağaya,

— Ne kitapları var? dedim.

— Ohumam yazmam yoh, bilemen, dedi.

Salonun bir köşesinde iki çapraz direk üzerinde bir yapma çelenk vardı, ama, çiçekleri, yaprakları sahici değildi. Mumlu bezden yapılmış bir çelenkti.

Ziver Ağa dolapların anahtarını kaybetmiş olduğu için kitaplara bakamadım. Yalnız dolaplardan birinin camı kırılmıştı. Elimi soktum, İsmail Hakkı Baltacıoğlunun Karagöz kitabı çıktı. Tozdan oturmanın, bir yere sürünmenin imkânı yok.

Halkevinden çıktığım zaman, vücudumu müthiş bir kaşıntı aldı. En çok kaşınan bacaklarıma bir de bakayım ki, bacak kıllarının arasında binlerce pire sıçrışıyor.

İlçeden bir dere geçiyordu. Yazın baş parmak kadar incelen bu derenin üst başında hayvanlar sulanır, kadınlar çama-

şır yıkar, ait başında da yine o su içilirdi.

Bir gün ihtiyar bir köylü ile eşekler üstünde bu dereden geçiyorduk. İhtiyarın kucağında torunu vardı.

İhtiyar eşekten indi, evvelâ eşeğini suladı, sonra ayağından papucunu çıkarıp dereye daldırdı. İçine su dolan papucunu torununun ağzına dayadı. Yine o kundura ile bir su da kendisi içti (Ooooh, Yarabbi şükür) dedi. Bir de abdest alıp, namazını kıldı.

Hemen eve koşup, işte bu dere suyu ile yıkandım, sonra kahveye gittim. Köylüler mühim bir lâfa dalmışlardı.

— Len gordün mü, ben dimedim mi bu herüften temelli hayır yok diye.

— İneee! Nasın da itmiş, bir gulp tahmış. Bu işin gunahı vabalı boynunuza. Len ağalar bu herifi belediye ireisi seçmen dimedim mi?

Memiş dayının yanına sokuldum:

— Ne olmuş Memiş Ağa?

— Sorma bey, Belediye ireisi olacak soyha, ölüyü diriltmiş, diriyi de öldürmüş. Herif öleli üç yıl oldu. hokumata diri gostetip mâşını almış.

Geç vakte kadar bu lâf konuşuldu. Bir aralık Memiş Ağaya:

— Kuzum Halkevinde üzeri tozlu çelenk gördüm, nedir? dedim.

Memiş Ağa anlatmağa başladı:

— Eskiden yohtu, icat çıhardılar. Bizim dededen ebeden gordüğümüz iki bayram oluu, iramazan bayramı, gurban bayramı. Şincik ayda bir gaç bayram ediyoola. Kullük vaa ya heykalin onü, nektep ney toplanıyoo. Çingenoğlu kemanını alıyoo. Candarma ney geliyoo, gaymekam baarıyo, ondan kelli celengi haykalin boynuna asıyolaa. Biliyon ya, koyde çiçek miçek, ot ney yoh, bayramlar heykalin boynuna dahacah çelenk vilâyetten geliyor. Bahtıh bayram çok, ota, çiçeğe para yetmiyo. Temelli bi çeleng alalım didik, İstanbul'a sımarladık. Bıldır geldi, gaalik hep onu gullanıyoh, ahşam olunca tekrar alıyok.

Ah bey, bu gasaba böyle galmazdı ya, ağnatamadık. On yıl eveli bi böyük herüf ta istasyona gaden geldi. Belediye ireisine,

gaymagama, len ağalar gidin şu herifi gasabaya çığırın, gelsin gorsun, guzu kesin, gavurma ney idin, herüfe poh poh idin, didik didik ağnatamadık. Böyük herüf geçti getti. Gasaba da nah böylecene galdı. Böyük herif hangi gasabaya vaadıysa, töbe töbe Hızır geçmiş sankimli.

Üç yıl mı ney oldu. Bi başha böyük herüf gasabaya geleyazmış. Nidelim ağarlıyak didik, belediyc ireisi Angarada goresiymiş, yola kilim keçe serek didi. Ne gaden kilim geçe vaasa yerlere seedik. Gaymagam mezerlikteki selfileri tüm kesin didi, meğerlim selfi ayıpmış, eski usulmuş. Tez vileyete zeriyat fidanlığına araba gonderdik. Bitli agasyalar getittik. Susanın boyuna agasyaları tiktik.

Şincik Angara da böyle, didilee. Çingeneoğlu kemanı aldı, yola çıhtı. Davul zurna, gaymagam, ireis hep tökildük susaya. Gozümüz yolda, gecenin bi yarısı oldu, böyük herüf gorünürde yoh. Susanın hendeğine uzandık, zabahacak bekledik.' Candarmanın gulağı tilefonda. Bi de zabah ezanı ohunurken candarma dimez mi ki, böyük herüf tomofillen geçip getti deyi. Gaynanasından başladık...

Hey oğul biz çoh fırsat gaçırdık. Şu gasabaya bi böyük herüf gelseymiş, bah gor o zaman ne dilber olacağdı. Gelmediği neyse ne, canım selfiler getti, mezerlik kel galdı, bitli agasyalar da kurudu getti.

Ö L Ç Ü

Kelâğa lâfını bitirirken, kahvenin önünden o zamana kadar hiç görmediğim bir şey geçiyordu. İki eşek arka arkaya gidiyor. Öndeki ile arkadaki eşek arasına, yanlarından iki odun bağlamışlar. Bu odunlara keçi kılından bir bez sarılı. Bezin üstünde bir genç yatıyor. Yani bir çeşit sedye. Eşeklerin geçtiği yolda kan izi uzayıp gidiyor. Çarıklı erkânıharp:

«— Yine birini vurdular!» diyor. Kelâğa:

— Nişlemiş ki? diye soruyor.

Çarıklı Erkânıharp:

— Bilmiyon!. diye omuzunu silktikten sonra:

— Ni olacak, diyor, bıçak oynatmanın zamanı geldi gaarik. Gün dönümünecek süree gider. Ya verese gavgası, ya darla marazası, ya su mecelleşmesidir.

Çarıklı erkânı harp:

— Ölüm hak, miras helâl! diye göğüs geçiriyor.

O zamana kadar söze karışmıyan Zıngıl dayı:

— Heç biriniz bilmiyonuz, diye söze başlayıp, iki eşekli sedyede yatan yaralı delikanlının macerasını anlatıyor:

«— Çürüklerin Ehmet va ya... Han bu yaralı gızan ondan viresiye bi ölçek bugdey alıvamış. Bazaa gunü, borcunu gotümüş. Ali dimiş, sana dimiş, yirmi micit borcum vaadi dimiş. Ehmet dimiş ki, a-ah dimiş, sen nidiyon dimiş, senin dimiş borcun dimiş, yirmi micid deel dimiş. Gızan da dimiş ki, ya ni gadan borcum? dimiş. Nigadan sen bilmiyon mu? diyesiymiş. Sooram Ehmet senin dimiş, dört gayme borcun vaa dimiş. Biri yirmi micittir dimiş, biri dört gaymedir dimiş(1). Senin ağnayacağan ağnaşamamışlaa. Herifin sözü bıçağına geçmiş. İki küreğinin ortalığına zaplamış bıçağı. Hindi gaalik gasabaya hokumata varıyolaa.

---

(1) Bilmiyenlere hatırlatırız. Eskiden yirmi kuruşa mecidiye, köylerde mecit derlerdi. Hâlâ mecit diyen, liraya da kayme diyen köyler çoktur. Kavga eden köylüler, biri 20 mecit biri 4 kayme, diye, ikisi de aynı şeyi söyledikleri halde aralarında anlaşamıyorlar.

— Hangısı haklı ki...

— Bilemiyon gaalik... Emme, Çürüklerin Ehmedin arkası guvatlı...

— Dayı ni derler, ölende mi gabehet, öldürende mi?

Zıngıl dayı:

«— Hincik mahkemelee yılın yılı süree gider. İşin yoksa, mahkemelere daşın dur gaarik. Eski gadılar kesip ataamış. Bi gun iki garı gadıya vaamışlaa. Biri, ben dimiş, bu garıdan dâvacıyım gadı emmi. Bu garıya beş okka bamuk vidim. Bamuğu eğerip virecekti. Bir de bahtım ki, eğerdiği bamuk ipliği galın.

Lâfın burasına gelincek, garı eteğini galdırmış, bem beyaz baldırını açmış da, gadı emmi dimiş, han bu baldırım gibi galın iplik eğermiş. Ben bu garıdan dâvacıyım.

Gadı öbür garıya dönmüş, sen ni diyon? dimiş. O dimiş ki, gadı emmi dimiş, sen o gahbenin lâfına mı bakıyon? Asıl ben ondan dâvacıyım.

Lâfın burasına gelincek yüzünden örtüsünü galdırmış. Sırma gibi zaçından bi tel çekmiş, han bu zaçım gibi ince eğerdim dimiş.

Gadı, iki garıya da sormuş: «Şahadınız vaa mı?» «Yok dimişler.»

Burada Zıngıl dayı durdu. Etrafındakileri dikkatle süzdü. Sonra:

«— Siz gadı'nın yerinde olsanız niderdiniz?» diye sordu. Kimseden cevap alamayınca kendisi anlattı:

«— Gadı bakmış olacağı yok. Gendi bileğini sıvamış: Beri bak dimiş, senin ölçün bek galın, seninki de bek ince. İşte bunun ölçüsünü alın gaalik, ona göre bamuk eğerin.»

Kahvede gürültülü bir kahkaha koptu.

DEYYUS BUHRANI

Sabah erkenden Sirkecide Safranbolulların kaldığı «Güzel Yurt» oteline, gayet iyi giyimli, kırk yaşlarında görünen, bir adam geldi. Camekânlı küçük bir odada oturan otel kâtibine:

— Safranbolu'dan bugün bir misafirim gelecekti, dedi.

Kâtip otel defterini karıştırdı. İsimlere baktı; okumağa başladı:

— Yusuf Soydan, Mustafa Güven...

Adam:

— Mustafa Güven mi? diye sevinçle bağırdı.

Kâtip:

— Evet, dedi, Bezez Mustafa Güven... Babasının adı Rıza...

— O... Ta kendisi... Bizim Mustafa... Hangi odada?

— Dört numarada...

Adam, sevinçle merdivenleri çıktı. Mustafa Güven, odasında yüzünü kuruluyordu. İçeri giren adam, Mustafa Güven'i iki kolunun arasına aldı:

— Vay Mustafacığım, vay kardeşim... Buralara gelirsin de bize haber vermezsin ha?..

Mustafa Güven havluyu yüzünden çekti. Kendisini kucaklayan adama baktı:

— Vallaha billâder, haber iletmeğe vahıt galmadı, hopadanah geldim işte!.. dedi.

— Nasılsın, iyisin ya?..

— Hamdossun... Allaha şukür... Veleekin, zatınızı tanıyamadım. Siman yabancı değel, bi yirden gormüşlüğüm va emme, bi türlü çıharamıyom.

— Tanımadın mı? Amma yaptın be Mustafa!.. Sen Bezez Mustafa Güven değil misin? Rıza Efendinin oğlu...

— Ta gendüsüyüm emme...

— Eski günleri düşün bakalım...

— Yohsam, zekzen birinci fırga, goşulu dopçu alayı, dördüncü batariyadan... ha? Eskerlikten mi tanışıyoh!.. Zafranbollular hep oradaydıh...

— Düşün, düşün hele!..

— Bildim, sen güççüğkene, Cinci Hoca hamamının arkasındaki evde oturmuyo muydun? Sizin bahçede ne hayvalar olurdu ya!.. Bi kerem sen guyuya düşmüşdün de... Sen o değel misin?

— İyi düşün!..

— Bildim, bildim!.. Durşucu Memmedin... hani ikimize bi zopa çekmişti, nur içinde yatsın... Derhatır ediyon mu?

— Düşün, bakalım!..

— Tamam, şincik buldum... Len, sen Girhayakzâdelerden Hacı Sımıylın oğlu Behlil değil misin?

— Hele şükür tanıyabildin!..

— Vay Behlil... Sen miydin len?..

Mustafa Güven'le Behlûl tekrar sarmaş dolaş oldular.

Behlûl:

— Birbirimizi görmiyeli kaç sene oldu Mustafa? dedi.

Mustafa düşündü:

— Şöyle böyle yirmi üç sene oldu, dedi.

Bu sefer Behlûl anlatmağa başladı:

— Hani Cinci Hoca'nın hamamının arkasında bizim ev vardı da, bizim bahçedeki ayvalardan koparırdık...

— Hee... Nasın da derhatır ediyon be!..

— Turşucu Mehmet Efendi... Nur içinde yatsın... Hani bize bir sopa çekmişti...

— İyi ahlında galmış be Behlil!.

— Ya o askerlik... Hani seksen birinci fırkanın koşulu topçu alayında, dördüncü bataryada... Ne günlerdi onlar be Mustafa...

— Ürya gibi geçti... Vallaha bi şiy diy mi? Bura malûm ya İstanbul... İti gopuğu, dolandırıcısı çoh... Sen birden boynuma atılıncah, bu herüf beni çarpacak mı acep, diyerekten bi guşgulandım. Hani eskerlikten, durşucu Mehmed Efendiden ağnatmasan mümkünü yoh inanmazdım.

İkisi de gülüştüler. Behlûl:

— Eee, ne var, ne yok, ne iş yapıyorsun? diye sordu.

— Eh... Çoh bi şiy değel bu zamanda, gırh elli binnen İstanbula birez mal almıya geldim.

— Aman iyi ki bana rastladın Mustafa. Burada adamı çarpıverirler. Kalk seni, tanıdık tüccarlara götüreyim.

İki eski arkadaş otelden çıktılar.

İlkin Tahtakale'de Yasef'in mağazasına girdiler. Behlûl, Yasef'e:

— Bizim hemşeridir, ona göre... dedi.

— Madem emşeri, biz da muşteri yozu ilân bakmayız. Yuzda yirmi ikrâm ilân verelum...

Behlûl:

— Az!.. dedi, bak ben de sana ona göre muamele yaparım.

— Yuzde otuz olsuun!..

Mustafa Güven memnundu.' Düzünelerle tıraş makineleri, makas, hırdavat üzerine kırk kalem mal aldı. İş hesaba geldi. Yahudi kalemi eline aldı:

— Kirk kutu duyme... On liradan dort yuuz...

Mustafa Güven:

— Ne? diye bağırdı, ahlını mı gaçırdın, ben bunu perâkende tââ ucuz viriyom be...

— Nerde be yozum, mal nerde? Sen yetir, ben alayım...

— Bıldır, iki gaymeden aldım.

— Yeçen sene yelseydin, ben sana bir liradan verirdim. Yeçti o yunler... Yarin yel, altı... Dovuz yok... Mal yelmez...

Oradan yine bir yahudi kırtasiyeciye girdiler. On bin liralık mal da oradan aldılar. Sonra bir toptancı kumaşçıya girdiler. Her yerde de bu Behlûlü tanıyorlardı.

— Eşgossun be Behlil, dedi Mustafa, nâmın her yirde geçiyo be... Sağa ıraslamasaymışım, temelli gazıhlanacahmışım. Senin bir yüsgek memuriyetni mi va?

— Ben bunların üzerine müfettişim.

— Vayy!.. Müfetlişsin ha?..

Akşama kadar elli iki bin liralık mal aldılar. Artık yorulmuşlardı. Behlûl:

— Beyoğluna çıkalım Mustafa, bu gece misafirimsin! dedi.

Mustafa bırakmıyordu. Bir içkili lokantada yediler, içtiler. Oradan şarkılı bir gazinoda yüz lira hesap verdiler. Beh-

lûl «Sen benim misafirimsin!» diye cüzdana davrandıkça, Mustafa:

— Senin sayanda bu gader gazandım be Behlil, hem de bu paraları mâliyete gatarım, çıhar gorkma!.. diyordu.

Gece yarısından sonra lüks bir bara gittiler. Bardan iki kadın kaldırdılar, Boğaz'da bir otele götürdüler. O gecenin hesabı bin lirayı geçmişti. Öğleye doğru Behlûl ayrılırken:

— Mustafa, ben teftişe çıkayım, akşama otele gelirim! dedi.

Behlûl doğru, bir gün evvel mal aldıkları Yasefe gitti.

Yasef:

— Hihi hi!.. diye güldü, iyi iş yaptık be Soloman!.

— Bizim paralar?

— Hazir... Yüzde yirmiden bin altı yüz!.. Tamam mı?

— Eyvallah!..

Behlûl, nam-ı diğer Bahriyeli Süleyman, bir gün evvel Mustafa Güven'le alış veriş yaptıkları dükkânları dolaştı. Her dükkândan, Mustafa Güven'e atılan kazıktan kendi Hissesini aldıktan sonra., Erzurumluların kaldığı «Konfor Palas»ın yolunu tuttu.

Mustafa Güven o akşam bekledi, ertesi akşam bekledi. Behlûl görünmemişti. Adresini de bilmiyordu. Safranboluya gidince, herkese çocukluk arkadaşı Behlûl'ün iyiliğini anlata anlata bitiremedi.

Mustafa Güven, aldığı malların fiyatına yol, eğlence masraflarını da eklemişti.

Bahriyeli Süleyman kazançlıydı. Mustafa'nın zararı yok, kârı vardı. Mal satan tüccarlar da iş yapmışlardı. Kala kala Mustafa Güven'in dükkânından mal almağa gelen köylüler kalıyordu. Onlar da her malın fiyatını bir ay öncesinden üç defa fırlamış görünce:

— Vışş anam!.. diye şaştıkça, Mustafa Güven, Yahudilerden duyduklarını tekrarlıyordu:

— Sen ne diyon be!.. Ortalıkda mal yoh... Melmekâtta deyuz galmadı!..

Köylüler, memleketteki deyus (döviz) buhranıyla fiyatlar arasında bir münasebet kuramadıkları için, boyunlarını büküyor, çaresiz ellerini cüzdanlarına atıyorlardı.

NASIL HACI OLDUM ?

Gaç yıldır niyet iderim. Gısmat bu yılmış besbelli. Bıldır gideceğdim, düğün dernek çıhtı. Üçüncü garıyı nikeh ittim. Anşeyi niden aldıng diyeceğn? İlk garıdan torun torba sahabı olduh. Ondan iş geçti gayrik. Hadice disen, onu da darlaya niye goşiyon... Anşe'nin bubası, ninesi, neyi ölüncek, garip galdı gız... Dünya gader çifti çubuğu, malı davarı, neyi var. Eh gozelliğine de gozel. Almayup da nideceğn? Bırahsam, gül gibi gızı elin ayuları yiyecek. Al be Mustuva dldim gendi gendüme. Hemi suvap, hemi de gızın malı neyi ziyan zebil olmaz. Bu sebepten geçen yıl gidemedimdi.

Bu yıl pangadan gredo açtılar. Allah irazı ossun, melmekâtta demugrasi de var. Sahalı disen, onu temelli goyverdik. Heç mi değel, adımız Hacı Mustuvaya çıhar, itibarımız ney artar. Veleekin o gader yolu yalunuz başıma gozum yimedi. Çahırın Bekir'e gittim:

— Bekir, be, öleceğz, didim.

— Allah gecinden visin, hep öleceğz, didi.

— Hac farizadır, bilingi? didim, galh Hicaza gidelim.

— Eyi, hoş diyon Mustufa Ağa, emme, Hicaza neynen gidilir?

— Düşündüğün şiye bah, bi yol sen garer vir. Dünya malı dünyada galır, davarı neyi satar savar geling.

Bekir'in ahlı yattı. Davarı, okuzü, neyi sattı. Camgoz'ün Ehmet de darlayı sattı, birez de imam İriza Efendiden fayızınan para aldı.

Bizden eveli gidenlerden duyduh. Hicazda kâhat gayme geçmezmiş. Bekirinen Ehmed'in elinden aldım gaymeleri, sarraf Yunus'a altınınan deniştirttim. Yola çıhmadan bi gaç gun eveli de, ırahıyı neyi de bırahtık. Heybeyi, çıhını sırtladıh, vardıh İstanbul'a. Sirkeci'de bi ötele indik. gıyamet... Hacılardan yer ney yoh.Zorunan gapı arhasına bir şilte serdik. Başladık paşaport meemelesine... Günehi vabalı onlara, vesihalıh iresimler çıharttıh.

Papurlar çoh ya, hepisi de gazıhçı... Neyse, efendicağzıma di-

yim, paşaportları sohduh goynumuza. Uzatmıyah lâfı, epdest destisi, pahır ibrik, naşrapa ney de aldık. Pahır ibrikinen naşrapa çoh ilâzım. İstanbul'da açıkgoz pahırcılar var. İki pahırın ara yirine altunları yirleştiriyorlar. Ehmet on altun goduttu, Bekir yirmi. Ben elli altun goduttum emme onlara gostetmedim.

Hacı İrecebin papuruna bindik. Papurun üstüne, altına, burnuna, gıçına, direğine dört bi yanına dahtadan gulübe yapmışlar. Genem en eyisi bu papur, heç mi değel sahabı hacı. Ben gulübenin birine zorunan tıhıldım. Ehmet şişman, nitsek girmiyor. İte gaha deh ittik içeri.

Gürmük meeyenesinden irezillik çıhmadan geçtik. İnşallah, gazasız belesiz menzile varırıh deyi dua ittik. Çıhtık yola. Çalhalana çalhalana, ne içimiz galdı, ne dışımız. Yolda Ehmet Gulubede tahıldı galdı. Berekât yolda fırtınaya dutulduh ta, gulübelerin hepisi soküldü, dahtalar uçtu. Denizin orta yirinde, başha papurlar yolumuzu duttu. Meğerliyim, Hacı İrecebin papurunu Hazreti Nuh'un gemisi sanmışlar. Gaptan:

— Yoh, bu. Nuh'un gemisi değel didi ya, ni gadar yemin billah itse inandıramadı.

Bizi gostertip:

— Meedem Nuh'un gemisi değel, ya bunlar ni? diye dutturdular.

Guç belee derdimizi ağnattıh, salıverdiler bizi.

Yirmi gun diyende Mekke-i Mükerreme'nin ilimanı Cidde'ye vardıh. Amanıng bi ısıcah!. Papurdan inerken Araplar guşattı bizi. İki altun «ayah bastı parası» vimezsan bomuyolar. Vidik. Ehmet, yanıyom, boğuluyom, dir dutturur. Hereret elli altı direceymiş. Gozümden ataş çıhıyo. Su aranıyoh, yoh... Gayış gibi bi Arap, elinde desti, dasınan su dağıtıyo. Biz zebil sandıh, içtik. Herif, para deyi, yahamıza yapıştı. İçtiğimiz su değel, çamur bulamacı. Koydeki camuşların yıyhandığı golün çamurundan beter. Bir das çamura bir altın aldı.

Cidde'den ileri gomuyorlar. Polise gideceğn, lesse passe, didikleri bir kâhat alacağn. On gün bu kâhat için bekledik. Biri Allah ırazı ossun, bir altun ürüşvet vimesseniz, yol vimesler

didi. Neyse, ağnadıh işi, vidik altunları... Yetmiş iki millet dolmuş. Hindistandan mı, Sudan'dan mı, Mısır'dan mı, efendicağızıma diyim, Fas'tan Tunus'tan mı, Çin'i Maçinden mi... Şeher doz duman... Su yoh... İrezillik canım. Isıcah nasın, derim gemüğüme, dilim damağıma yapıştı. Ehmet, ısıcahtan dizenteri oldu, altı dutmaz.

— Ehmet, oğlum, gendine gel, altın böyle hacı olunmaz.

Bekir'in ısıtması duttu. Çıhtık Cidde'den. Kimi deve sırtında, kimi eşşekte, kimi yayan yapıldah... yürüyoh. Gokten ateş yağıyo. Ehmet:

— Ben ölüyom, size gule gule... didi.

Bekir, Ehmed'i sırtına aldı. Neyse efendim, Mekke'ye şukür Allaha vardıh. Cami-i şerifin gapısında Ehmet sizlere ömür.

Kâbeyi tavef ettik. Tufandan sonram Cebreil'in Hazreti İbrââm'a vidiği gara daşı gordük. Birbirimizin üstünde namazı gıldıh. Oradan depelere çıhtıh. As-Safa, Al-Marvah depeleri arasında yedi dafe gidip geleceğn. Hacıların yarısı bu goşuda tökü̈ldü. Hazret-i Hacer'i gocası Hazret-i İbraam yüz üstü bırahıp gaçınca, Hecer, gucağında oğlu Hazret-i Ismıyl'e su bulmah için, bu depelerin arasını dört dönmüş. Bulmuş mu, bulmamış mı, bilemem. Biz bulamadıh. Bu iki depe arasında üç yüz bin hacı goşuşduh. Bi gunde dört yüz hacı şehit düştü. Bekir'in parası neyi bitti. Benden fayızınan istedi. Yüsgek de fayız vidi. Emme, burası gurbetlik yir:

— Koyde ossa virirdim Bekir, didim, emme şincik yoh...

Bekir inlemeye başladı:

— Suvabına bi bardah su virecek müslüman evlâdı yoh mu? diyi ünnedi ünnedi, heç kimsenin sesi soluğu çıhmadı. İçim paralandı. Bunlar da Hacı olacahlar.

Behir gıvrıldı galdı.

— Allahım, günehlerini affet, didim, zeksen üç guruş borcu vardı ya, benden yana helel ossun. Garısından isterim, gayrik südüne galmış, virirse virir.

İçim yanmış, dutuşmuş. Arabın birinden bir barhaç çamur içtim. Artıh hacılığı tamamlamıştıh. Çoluğa çocuğa, Arapların sattığı Kâbe torpağı, gul suyu, zemzem, gendime

Mustafa Uykusuz

anber, gaymagama, belediye ireisine tesbih ney aldım. Anşe'ye ipekli gumaşnan misk aldım.

Geceyi depelerin arasında baygın geçirdik. Etiraf bütün şehit şüheda... Sankilim muharebe meydanı.. İrtesi gun, Arafat dinilen ataşlı iki goca daş arasına vardıh... Hararet seksen mi, dohsan mı, yüz mü, bilemem. Tökülen tökülene... Gırılan gırılana... Biliyoğuz ya, Hazret-i İbraam oğlu İsmıyli burada keseceğken, Allah oğa burada goyun gondertti.

Arafattan sonra artıh tam hacı olduh... Çoh şukür, melmekâta iki altınla dönebildim. Onu da İstanbul'da yidim, ya gayrik nasın yidiğimi sormanğ canım!..

DOKTORLARIN HATASINI MEZAR ÖRTER

İnsanın ıskatını sağlığında doktorlar, ölünce hocalar alır!..

Şehir hastahanelerinden birinin kapısı önündeyiz. Kapının önü hastalarla dolu. Numarası okunanı içeri alıyorlar.

Orta yaşlı bir kadın, arkasından tavsiye mektuplu bir genç erkek içeri girdi. Ellerindeki kâğıdı gösterdiler. Filmleri alınması lâzım geliyordu. Önce, azı dişi apse yapan kadının röntgen filmi çekildi. Sonra ciğerlerinden hasta olan delikanlının röntgeni alındı. Kadın elindeki tavsiye mektubunu doktora verdi, gitti.

★

Ciğerlerinden hasta delikanlı, röntgen filmi elinde mütehassıs doktorun kapısında nöbet bekliyor. Sırası gelmişti. Mütehassıs doktor röntgen filmini inceliyor:

— Sizin, diyor, azm-ı fek-ki süfli-i eyserinizde apse var. Derhal operasyon iktiza eder.

Delikanlı doktorun yüzüne bakıyor. Doktor açıklıyor:

— Yani, alt çene kemiklerin sol tarafında iltihap var. Hemen ameliyat lâzım.

Delikanlı büsbütün hayrette:

— Fakat ben tüberküloz...

— A... Hayır, hayır, kat'iyyen, işte filminiz... Hemen ameliyata.

Delikanlı film elinde ameliyat odasına gidiyor.

★

Orta yaşlı kadın yüzü davul gibi şişmiş ve çenesini havlular, bezlerle sarmış bir halde, mütehassıs doktorun karşısındadır. Filmi tetkik eden mütehassıs:

— Hanım, sizin sanatoryomda yatmanız icap ediyor.

Kadın dişinin ağrısından sallanarak:

— Aman efendim.

— Başka türlü imkânı yok. Ciğerlerinize hava verilecek ve Streptomisin tedavisi yapılacak.

★

Ciğerlerinden hasta olan delikanlının, üç azı dişi çekilmiş ve çene kemiği de parçalanmış. Başka doktorun karşısındadır. Doktor delikanlının yeni çekilmiş röntgen filmine bakıyor:

— Sizde müzmin romatizma var.

— Efendim, ciğerlerim...

— Yoo... Kendinize iftira etmeyin. Derhal vereceğim ilâçları almazsanız, kalbe sirayeti mümkündür.

Hastahanelerdeki malûm intizam dolayısıyla, yine başkasının röntgen filmi eline verilen orta yaşlı kadın aynı hastahanenin bir başka mütehassısı karşısındadır. Yüzü büsbütün şişmiş, gözünün biri kapanmıştır. Filmi inceleyen doktor:

— Hanım, sana derhal müdahale lâzım.

— Fakat beyefendi yüzüm, yüzüm (kadın bağırarak) yüzüm..

— Kan bozukluğundan...

Kadın bağırıp çağırarak, inleyip ağlayarak, apandisit ameliyatı için, masaya uzanır.

★

Çenesi bağlı delikanlı, aldığı romatizma ilâçlarının tesiriyle topallayarak ve üçüncü devre verem olduğu için kan kusarak, ayni hastahanenin bir başka mütehassısı huzurundadır.

Bu sefer elinde idrar ve kan tahlili raporu vardır. Yine usulü veçhile bu tahlil raporu da başkasının raporuyla karışmıştır. Raporu tetkik eden doktor hayretle:

— Nasıl ayakta durduğuna şaşıyorum.

Geçirdiği çene kemiği ameliyatıyla sersemlemiş ve aldığı romatizma ilâçlarıyla sararmış olan veremli delikanlı,

— Ben de şaşıyorum.

— Sizin mesaneniz, yani idrar torbanız, böbrekleriniz taşla dolu. Derhal ameliyat...

— Beyefendi...

— Sus, bütün hastalar böyledir, kendi hayatlarını düşünmezler.

Delikanlı topallayarak, inliyerek ameliyat odasına gider.

★

Ajandisit ameliyatı geçirmiş, yüzü gözü şiş, ciğerine aldığı havalardan nefes alamıyan kadının eline yine başkasının filmini vermişler. Kadın mütehassıs bir doktorun karşısında:

— Fen derhal işe karışmalı.

Boynu bükük kadın,

— Karışsın doktor bey...

— Bacağınızda bir ameliyat yapılmazsa hayatınızı kaybedebilirsiniz.

Kadın inliyerek ameliyat masasına uzanır.

★

Hastahanenin heyet odasının kapısındayız. Tedaviden geçmiş bir çok hastalar, kel, kör, topal, sağır ve alil bir halde bekleşmektedir. Önce sedye içindeki cansız delikanlı iki hastabakıcı yardımıyla içeri sokulur. Yeşil çuhalı masa etrafındaki beyaz kolalı gömlekli doktorlar... Bir tanesi delikanlının raporunu okur:

«Hastanın evvelce yapılan rahim ameliyatı neticesinde kısır kaldığı fennen sabit olduğundan, ameliyattan sonra her ne kadar üç çocuk daha doğurmuşsa da, buna tıbben imkân olmadığından çocukların işbu rapor...»

Sedye içindeki delikanlı dışarı çıkarılır. Son nefesini teslim ettiği tıbben sabit olduğundan cesedin üzerinde stajyer talebelerin oynamasına izin verilir.

★

Suratı insanlıktan çıkmış, bir bacağı kesilmiş olan kadın koltuk değneği ile heyet odasına girer. Bir doktor raporu okur:

«Hastanın tam teşkilâtlı hastahanemizin sıhhi heyetinin ince muayenesi sonunda tamüssıhha olduğu, askerlikten kaçmak için temarüz ederek kendini hasta gösterdiği anlaşıldığından işbu rapor...»

Tek ayağı üzerinde duramıyan kadın yere düşer.

TRAŞA VAKTİM YOK !

Bazı gazeteciler gazetelerinin kaç basıp, kaç sattığını söylemezler. Bu bir meslek sırrı imiş!. Bence hiç de öyle değil... Ben söylerim. Hem söylemesem de belli olur. Hiç gazete çıkaramadığım zamanlar, yanıma kimseler gelmez. Gazete çıkarmağa başladım mı, eksik olmasınlar hatırlayanlar da olur. Gazetenin satışı binse günde ancak bir ziyaretçi gelir. O gün eğer iki ziyaretçi gelmişse, hiç deftere bakmağa lüzum yok; anlarım ki satış iki bindir.

Dostlarımı çok sevdiğim için, sırf kendilerini sık sık görebilmek ümidiyle, gazetemin satışını arttırmağa çalışırım. Bu günlerde her gün yirmi otuz ziyaretçi geldiği için çok memnunum.

Yalnız bir sıkıntım var; bazı tıraşçılardan yazı yazmağa, okumağa, çalışmağa fırsat bulamıyorum. Nihayet bir çare buldum, arkamdaki duvara şu levhayı astım:

TIRAŞA VAKTİM YOK!

Koca harflerle yazılı olan bu levhayı görenlerin artık lâfı kısa kesecekleri muhakkaktı. Levhayı astıktan az sonra bir ziyaretçi geldi. Evvelden tanımıyordum, ilk defa görüyordum. Kendisini tanıttı, geçti karşıma oturdu. başladı anlatmağa...

Neler, ne ipe sapa sığmaz şeyler... Gazetecilerin adı, bir kere dert dinliyora çıkmış a... ne denir? Anlatırken birden gözü duvardaki levhaya ilişti. Başladı gevrek gevrek gülmeğe:

— Çok iyi yapmışsın birader, dedi. Bu traşçılardan elâman...

— Ne yaparsınız efendim, belki kaba bir hareket amma, çalışmağa vakit...

Lâfını kesti:

— Tamam, haklısınız, bazı münasebetsiz herifler olur, dan dan dan gelir, saatlerce insanın kafasını ağrıtır. Çok iyi yapmışsınız, bu levhayı görsünler de anlasın hayvan herifler... Bu traşçılardan bendeniz de çok çekiyorum, ilk işim masanın başına sizinki gibi bir levha asmak olacak!.

TRASA
VAKTİM
YOK!

Ondan sonra belki bir saatten fazla, bu levhanın faydalarından bahsetti, traşçılara küfürler savurdu, tekrar derdini anlattı, tekrar gelmek vaadı ile ayrıldı.

Arkadan bir başkası geldi, bu bir tanıdıktı, içeri girer girmez levhayı gördü:

— Yani bunu bize mi yazdın, biz de gideriz, bir daha semtine uğrayanın... diye başladı, geçti karşıma oturdu.

Mecbur oldum,

— Canım, senin için olur mu? Ne alınıyorsun, vallahi sana değil! diye diller dökmeğe...

O, bu levhanın nezaketsizlik olduğunu, hattâ ayıp olduğunu, bana geliyorlarsa sevdikleri için geldiklerini, hattâ bu yüzden işlerini güçlerini bile bıraktıklarını bir saat kadar anlattı:

— Bunu derhal kaldır; emrini vererek ayrıldı.

Bir başkası geldi, bununla göz âşinasıydık. Birbirimizi görünce selâmlaşırdık amma, ismini bile bilmiyordum. Levhayı görünce güldü:

— Tabii bu bize göre değil, yabancılara!.. dedi.

— Tabii... dedim.

Levhaya bakıp kahkaha ile gülüyordu:

— Eğer benim için yapmış olsaydın vallahi darılırdım!.

— Ne münasebet canım, hiç size olur mu?

— Elbette, biz artık, arkadaştan, dosttan da ileriyiz, akraba sayılırız...

— Ona ne şüphe?..

O sırada odaya giren bir başkası da lâfa karıştı:

— Yahu, görüyorlar ki, nefes alacak vaktin bile yok, yine de gelip seni traşa tutuyorlar... Şu dünyada ne münasebetsiz herifler var yahu?!.

— Var ya!...

— Ne densizler var!

— Var ya!...

— Ne kendini bilmezler var!

— Var ya!...

— Tabii samimi dostlar için böyle levhaya lüzum yok. Meselâ: bize, haydi kalkın gidin, işim var, dersin, kalkar gideriz. Öyle değil mi?

— Vallahi, bilmem, galiba...

— Yahu bu kahve bir şeye benzemedi, söyle de namuslu bir kahve yapsınlar!

Kahveler içildi, hep levhadan bahsettiler. Ne kadar oturdular bilmiyorum, onlar giderken bir başkası geldi. Bu traşçı arkasını levhaya çevirmiş olduğu için hiç aldırmadan ve durmadan konuşuyordu. Onu bir defa bu tarafa çevirip, levhayı göstersem belki anlıyacaktı. Fakat:

— Şu levhaya bak! denmez a!.

— Orada cereyan var, şöyle buyurun! dedim, ama yine o tarafa dönmedi:

— İskemlede rahatsız olacaksınız, şöyle koltuğa buyurun!

— Burada iyiyim...

— Vallahi olmaz, içime sinmiyor, şöyle buyurun.

Herifi levhanın karşısına oturtmanın imkânı yok!.

Nihayet:

— Traş kelimesi «ı» ile mi yazılır, «ı» sız mı yazılır? diye sordum.

— Neden sordunuz?

— Şuraya bir levha koyduk da!..

Dönüp baktı, hiç oralı olmadan, tramvay kelimesi gibi bir çok kelimelerden de örnekler getirerek, bir çok imlâ kaideleri anlattı. Yoruluncâ da gitti.

Oooh! Biraz nefes alayım, iki yazı yazayım derken, demin gidenlerden biri yanında üç kişi ile geldi: ?

— Bakın yahu, bakın... Mehmet, ne yapmış!..

— Hah hah hah!.. İlâhi Mehmet, nerden bulursun bunları?

Bir müddet de onları dinledik, gittiler. Az sonra aynı adam başka iki kişi ile geldi:

— Bakın şu Mehmed'e ne yapmış!

Yine kahkahalar...

Anladım ki, olacak gibi değil, duvardaki levhayı indirdim, parça parça edip sepete attım!.

REKLÂM

Yirminci asrın insanı olduğunu hayatı ile isbat etti; hayatı reklâmla başladı, reklâmla bitti. Onun dünyaya geldiğini insanlar, gazetelerdeki şu ilândan öğrendiler:

MESUT BİR DOĞUM

«Bayan Kevser Çepen ile, Bay Dürrü Çepen'in bir erkek evlâtları dünyaya gelmiştir. Güçerman ismi verilen nevzada uzun ömürler dileriz.»

Dürrü Efendi oğlu için bu reklâmı kâfi bulmadı. Bütün insanların dünyaya Güçerman isminde bir insan geldiğini muhakkak öğrenmelerini istiyordu. Gazetelere şöyle bir ilân daha verdi.

TEŞEKKÜR

«Oğlumuz Güçermanın pek müşkül olan doğumuna tam zamanında el koymak suretiyle, eşimi muhakkak bir ölümden kurtararak, hayata yeniden kavuşturan kıymetli kadın hastalıkları mütehassısı sayın Dr. . . . . a teşekkürlerimizi bildirmeye sayın gazetenizin tavassutunu rica ederiz.»

Güçerman beş yaşına basmıştı. Bir gün kapı önünde oynarken kayboldu. Annesi ve bütün konu komşu, Güçermanı aradığı sırada, babası Dürrü, doğru gazete idarehanelerine koştu. Güçermanın vesikalık bir resmiyle beraber şu ilânı verdi:

KAYIP ARANIYOR

«Yanda resmi görülen beş yaşındaki oğlumuz Güçerman kaybolmuştur. Görenin, nerede olduğunu duyup bilenin insaniyet namına aşağıdaki adresimize bildirmeleri rica olunur.»

Dürrü Efendi gazetelere ilân verip de eve döndüğü zaman, Güçerman çoktan bulunmuştu. Ertesi gün Güçerman, kendi resmini gazetelerde görünce çok sevinmişti.

Bir müddet sonra, Dürrü Efendiye, oğlu Güçermanı reklâm etmek için bir fırsat daha çıktı. Gazetelere şu ilânı verdi:

SÜNNET DÜĞÜNÜ

«Eylûlün ikisine müsadif Cuartesi gecesi, evimizde oğlumuz Güçermanın sünnet düğünü icra edileceğinden akraba, eş ve dostun teşrifleri rica olunur. Adres . . . . . »

Sünnetten sonra, sünnetçiyi methetmek bahanesiyle, gazetelere bir teşekkür ilânı verildi. Bu suretle, Güçerman ismi bir kere daha halka ilân edildi.

Güçerman mektebe başladıktan sonra, oğlunu reklâm için bir fırsat yakalayamıyan Dürrü Efendi son derece rahatsız oluyordu. Artık oğlu kendi kendini reklâm edecek bir yaşa gelmişti. Bu hale daha fazla tahammül edemiyen Dürrü Efendi, oğlunun ağzından şu ilânı yazarak gazetelere verdi:

ZAYİ

«Okuldan aldığım tramvay pasomu kaybettim. Yenisini çıkaracağımdan eskisinin hükmü yoktur.

Güçerman Çepen»

Güçerman anasının namusunu isbat eden her iyi evlât gibi babasına çekmiş olduğundan, bu kolay reklâm yolundan faydalanmağa devam etti. Gazetelere ayda bir iki defa, nüfus kâğıdı, diploma zayi ilânı verdi. Hakikatte kaybettiği bir şey yoktu. Bir kere de şöyle bir ilân verdi:

BULAN MEMNUN EDİLECEKTİR

«Geçen Salı günü Taksimle Harbiye arasında, içinde dört bin küsur lira ile beş bin liralık tahvilât senedi ve yalnız şahsımı ilgilendiren bir kısım hususî evrak bulunan portföyümü kaybettim. Başkasının işine yaramıyan hususî evrakımı getirene, paralarla tahvilât verileceği gibi, ayrıca memnun da edilecektir.

Güçerman Çepen

Adres: . . . . . .

İki üç ayda bir bu çeşit, kaybolmuş farzettiği mallarına ait «Bulana mükâfat» ilânları veriyordu. Dürrü Efendi «umumi efkârın seninle meşgul olması için her çareye başvurmalısın, kendini unutturmamalısın» diyordu.

Sürekli gazete ilânları ile Güçerman ismi herkesin kafasına yerleşmişti. Bütün gazete okuyucuları, Güçermanın kim olduğunu, neci olduğunu sarih olarak bilmemekle beraber, bu isim onlara yabancı gelmiyordu. Kendisini «Güçerman» diye takdim ettiği, yahut bir yerde adı geçtiği zaman, etrafındakiler «Bu Güçerman ismi bana hiç de yabancı gelmiyor» diye düşünmeğe başlarlardı.

Dürrü Efendi başladığı işi sonuna vardırmak azmindeydi. Borç harç Güçermanı Parise yolladı. Güçerman kırk gün sonra parası bitip de memlekete dönünce, zaten maksat da hâsıl olmuştu. Kırk günlük seyahat ile gazetelere şöyle bir ilân vermek fırsatı çıkmıştı:

BİR GENCİMİZİN BAŞARISI

«Değerli gençlerimizden Güçerman Çepen, muhtelif Avrupa memleketlerinde incelemelerde bulunmuş ve bir çok konferanslar vermiştir. Bu başarılı seyahatından avdet etmiş bulunan kıymetli gencimizi tebrik ederiz.»

Gazete okuyucuları, günün birinde gazetelerinde ucu kıvrılmış kart biçiminde bir çerçeve içinde şu kısa ilânı okudular:

«Sevgi Can ile Güçerman Çepen nişanlandılar.»

Güçerman sırf yeni bir nişan ilânı verebilmek için, nişanı bozuyor, yeniden nişanlanıyordu. En sonunda, nişanlılarından birisiyle evlenmek mecburiyetinde kaldığını yine gazetelerdeki bir ilândan öğrendik:

«Zekiye Çıngıraklı ile Güçerman Çepen evlendiler.»

Evlenme gibi mühim hâdiseden, reklâm için tam mânâsıyla faydalanmak lâzımdı. Cemiyet hayatı sütununda şunlar yazıldı:

«Şehrimizin tanınmış ailelerinden birine mensup Bayan Zekiye Çıngıraklı ile, değerli gençlerimizden Güçerman Çepen'in nikâh merasimleri, dün güzide bir davetli kütlesi huzurunda icra edilmiştir. Yeni evlilere saadetler dileriz.»

On gün sonra da yine bu çeşit (..... salonlarında) yapılan bir düğün ilânını gazetelere vermek fırsatını buldu. Artık Güçermanın hayatını, gazetelerin ilân sayfalarından

Eflâtun Nuri

takip edebiliyorduk. Üç oğlan ve bir kız babası olduğunu, oğlanlardan birinin kaynar suda haşlanarak öldüğünü, karısının, biri basur memesi olmak üzere iki ağır ameliyat geçirdiğini, gözlük kullandığını, bir defa burnundan ahtapot ameliyatı olduğunu, bir defa da hâzik bir doktora ayak nasırlarını ameliyat ettirdiğini gazetelerdeki «Teşekkür, Bulana mükâfat, Doğum, Ölüm ve Mahkeme» ilânlarından öğrendik.

Öğrendiklerimiz bu kadarla kalmadı. Güçermanın ilk karısı, büyük bir miras bırakarak şüpheli bir tarzda ölmüştür. İkinci karısı, evin bir kısım eşyalarını çalarak dostuna kaçmıştır. Üçüncü karısı, bir otomobil kazasında ölmüştür. Her bayram gazetelerde gördüğümüz «Güçerman Müessesesi, sayın müşterilerinin bayramlarını saygı ile kutlar» ilânından da, Güçermanın ne işle meşgul olduğu bilinmiyen bir müesseseye sahip olduğunu öğrendik. Güçerman hiç durmadan, nüfus kâğıdı, paket, şebeke gibi şeyler kaybettir. Bir karaborsacılık, ikisi dolandırıcılıktan olmak üzere üç ay hapse mahkûm olduysa da, tecil ile kurtuldu.

Gazete ilânları vasıtasıyla onun hayatına dair öğrendiklerimizin hepsi bundan ibaret değildir. Biz onun bütün ailesi efradını, ne işle uğraştıklarını, uzaktan, yakından akrabalarını, bu akrabalarının en hurda hususi hayatlarına kadar her şeyi bu ilânlardan öğrendik.

Günlerden bir gün, gazetelerde şu ilânı okuduk:

ACI BİR KAYIP

«Memleketimizin değerli simalarından nın damadı, ...nın, ... nin, nın babası ..... (uzatmamak için kısa kestik) ..... (vesaire... vesaire... vesaire) Güçerman Çepen hakkın rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi günü saat onda ..... daki evinden kaldırılarak, namazı camiinde kılındıktan sonra ..... deki aile mezarlığına defnedilecektir. Mevlâ rahmet eyliye.»

Bu ölüm ilânını okuyanların içine bir hüzün çöktü. Bu isim kendilerine o kadar yakındı ki, onlara sanki bir akrabaları ölmüş gibi geldi. Ama bu adam kimdi? Bunu hiç biri kesin olarak bilmiyordu. Bu ilânı okuyanlardan, Güçermanın

mesleği hakkında münakaşaya tutuşanlar, iddiaya girenler, hattâ kavga edenler bile oldu. Bir kısmı, onun Türk edebiyatında çok mühim bir sima olduğunu, hattâ Nobel edebiyat mükâfatına namzet gösterilmişse de iltimas neticesinde bir haksızlığa kurban gittiğini söylüyor; bir kısmı da sekiz devre mebusluk etti de ismi oradan aklımızda kaldı, diyordu. Eski vallilerden, meşhur doktorlarımızdan olduğunu söyliyenler de vardı. Hepsi de onun çok meşhur bir adam olduğunda, ölümü ile yeri doldurulmaz bir boşluk kaldığında birlik olmakla beraber, mesleği hakkında hiç bir fikre sahip değildiler.

Bu kadar meşhur bir adamın cenaze merasiminde bulunmak mutlaka lâzımdı. İşsiz güçsüzler olduğu gibi, işini gücünü bırakanlar da cenazeye koşmuştu. Senelerden beri böyle muhteşem, bu kadar muazzam cenaze töreni görülmemişti. Törene katılanlar arasındaki eski bir asker:

— Allah rahmet eylesin, benim generalimdi, ne iyi adamdı, dedi.

Yanındaki binbaşıdan emekli zat:

— Ya, dedi, rahmetliye üç sene yaverlik ettim.

Kalabalık arasında bereli, top sakallı bir efendi de, merhumun kutbu zamandan büyük bir din adamı olduğunu söylüyor:

— Bari âsârı ilmiyesinin tab'u neşrine himmet eyleseler, diyordu.

Kıranta bir adam Güçerman isminden de anlaşılacağı üzere müteveffanın aslen bir Alman ressamı olduğunu» iddia ediyordu.

Mahallin polisi, böyle muazzam bir cenaze merasimi için, ölü evinin kapısında biriken kalabalığı görünce, işin ehemmiyetini anlamıştı. Her ihtimale karşı bir polis müfrezesi de cenaze törenine iştirak ettirilmişti. Yoldan gelip geçenler ve meraklılar da kafileye karışınca, sel halindeki kalabalık o hale geldi ki, şehrin nakil vasıtaları uzun müddet işleyemez oldu. Bu hâli gören vapur kaptanları, şoförler, vatmanlar büyük bir adamın öldüğünü derhal anladıklarından hemen faaliyete geçtiler. Vapur düdükleri ötmeğe, tramvay çanları çalmağa, otomobil kornaları bağırmağa başladı.

Güçerman Çepen, her fâniye nasip olmıyan bir tören toprağa tevdi edildi. Taze mezarın başında Güçerman hakkın da son sözlerini söyliyen hatiplerden biri, merhumun fen v ilim sahasında, neler olduğunu söylemediği bir takım mü hem, fakat mühim keşiflerinden bahsetti. Bir delikanlı gen lik namına, bir adam spor teşekkülleri namına, bir kadın d dünya kadınları namına konuştu ve ağladı.

Manzara hakikaten hazindi. Bir işçi

— Eğer, dedi, merhum bir sene daha yaşasaydı, işçiler bü tün haklarını elde edeceklerdi.

Bir çok meslek teşekkülleri merasime katılmışlardı. Ölü nün kim olduğu ve işin mahiyeti bilinmemekle beraber, bir birlerinden geri kalmamak için, ne olur, ne olmaz diye, muh telif partilerin temsilci heyetleri de cenaze törenine katılmış lardı. Teker teker sayılmamakla beraber, bankaların, partile rin, resmi dairelerin gönderdikleri ile beraber iki yüzden fa la çelenk vardı.

Güçerman Çepen'in ölümünden sonra da reklâm işi de vam etti. Dünkü gazetelerde onun hakkında şu ilân vardı:

MEVLÛT

«Güçerman Çepen'in ölümünün kırkıncı gününe müsadif 8 Şubat Perşembe günü ..... camii şerifinde, merhu mun ruhuna mevlidi nebevi okunacağından , ...» vesaire.

Güçerman hakkındaki reklâmın daha ne kadar süreceği belli değildir.

HASSAS TERMOMETRE

Bir dostum var, ama sapına kadar dost.

Bir gün idarehanede, acaba neler yumurtlayayım diye saçlarımı karıştırıp, pis pis düşünürken içeri bir adam girdi. Bana doğru koşup şapp! diye alnımdan öptü:

— Sen bir kahramansın! diye bağırdı.

Hani ben de kahramanlığı, üstadlığı öylesine kabullenmiştim ki, adamın bu iltifatına metelik bile vermedim. O devam etti:

— Sizin gibi bir muharrir... Kaleminizden kan damlıyor!.

Ben o zaman kan damlayan kalemim yüzünden günün birinde içimin kan ağlayacağını aklıma bile getirmeden onu dinliyordum.

— Vurun bu heriflere, vurun! diye heyecanla bağırıyordu, böylelerinin hakkından ancak senin kalemin gelir. Daha şiddetli yaz! Daha cesur ol...

İşte bu adamla dostluğumuz böyle başlamıştı. Eh ne de olsa, sözüm meclisten dışarı insanız... Feylesofların her biri insanı bir türlü tarif etmiş. Bence insan, kendini insan zanneden bir eşektir. O sıra benim de işte böyle bir insanlığım tuttu. Bu dostumun lâflarından aldığım kuvvetle kaleme sarıldım. Ertesi günü savcılıkta ifadeye çağırıldığımı, bugünkü gibi hatırlıyorum. Savcılıktan dönerken bir gün evvel nasihat veren dostuma rastladım. O beni görmemişti. İki arkadaşına benim için şöyle anlatıyordu:

— Bu kadarı da yazılır mı canım? Bu kadar hain olmak da doğru mu ya! Bu adamlar da gâvur değiller a.....

Aradan epey zaman geçti. Bir gün dostum çıkageldi. Eskisinden daha büyük bir tehâlükle boynuma sarılıp;

— Neydi o, senin dünkü fıkran... Bir şâheser. Allah kalemine kuvvet versin. Memleketi siz kurtaracaksınız. Yaz yazabildiğin kadar...

Dedik a... İnsan, kendini insan zanneden bir eşektir diye. Madem ki memleket benim fıkralarımla kurtulacakmış, pilâvdan dönenin kaşığı kırılsın dedim, ver yansın ettim. Bu

sefer iki polisin kolunda sorguya götürüldüm. Sorgudan çıkınca dostumun benden yana şöyle konuştuğunu söylediler:

«— Canım, efendim, ona mı kaldı memleketi düzeltmek? O kim, bu işlerle uğraşmak kim? Herkes haddini bilmeli. Kimse çizmeden yukarı çıkmamalı. Adamı işte böyle sorguya da çekerler, falakaya da.

Bu sefer de paçamı kurtarmıştım. Artık, sütten ağzı yanan adamın ihtiyatkârlığı ile, havadan, sudan, hattâ suya sabuna dokunur korkusu ile yalnız havadan yazılar yazıyordum. Kıymetli dostum yine benden tenkitlerini esirgemiyordu. Gıyabımda:

— Ne olacak, biz böylelerini çok gördük. Bir atımlık barutu vardı, tükendi:. Bunlar bir parlayıp sönerler. Baksanıza... İki defa sorguya gittim diye şimdi, ne pestenkerâni yazılar yazıyor, diyordu.

Dostumun bu tenkitlerini duyunca, ona yerden göğe kadar hak verdim. Ben böyle düşünürken o, çıka geldi:

— Bu herifler, böyle inc...e espriden anlamazlar, dayan be kardeşim, dayan, arkanda biz varız!

Teşekkür ettim. Mademki arkamız kuvvetli, biz de dayanırız. Ertesi gün de polis müdüriyetinin kapısına dayandım. Serbest bırakıldığım gün, yolda kıymetli dostuma rastladım. Ona doğru kollarımı açarak koştum. Tam ona sarılacakken, birden yana çekildi. Ben, aldığım ilk hızla bir dükkân kepengini kucaklayıverdim. Bu hengâmede dostumu kaybetmiştim. Ne olursa olsun, bu sefer biraz hafif yazmalıydım. Ve öyle de yaptım. Bu sefer de dostum.

— Ne olacak, zaten önünde sonunda böyle yapacağı belliydi. Onu da satın aldılar, demiş.

Doğrusu, bir dostu gücendirmek bana yakışmazdı. Ya Allah! diyip kaleme sarıldım. İkinci sarılışta çalyaka ettiler.

Bir müddet iş bulamadım. Sokaklarda dolaşmaya başladım. Her nasılsa yine bir işe sarıldık. Durumum düzelir gibi oldu. Kıymetli dostum da gözüktü.

— Sen ne enerjik, sen ne müthiş adamsın!. diyordu. Senin gibi mücadeleci... Sen azizim, yoktan var edersin.

Dostum ayrılırken,

— Azizim, dedi, bugünlerde vaziyetim bozuk. Bana yüz lira verebilir misin?

Dostuma daha fazla yardımda bulunamamaktan duyduğum üzüntüyü anlatarak, istediğini verdim...

— Korkma, çekinme, bu dâva millet dâvasıdır, dedi. Ben de onun dediğini yaptım. Ve deliğe tıktılar.

Ziyaretime gelen bir arkadaşım, yolda dostumu gördüğünü söyledi, benim için diyormuş ki:

— Efendim, biz dedik; dedik ama anlatamadık. Her şeyin bir sırası var. Her şey yazılır, yazılır ama, yolunca yordamınca yazılır. Sonunda, eloğlu kulağından tutunca atar deliğe...

Bence hakiki dost, işte böyle sözünü esirgemeden söyliyendir. Hapisten çıktım, bir hayli sürttükten sonra, tekrar tezgâhı kurdum. Kaleme «Yürü ya mübarek!» dedim. Mübarek de yürüdü mü yürür hani... Hem yürür, hem de yürütür. Dostum eksik olmasın, böyle bir zamanda yine beni hatırlayıp geldi:

— Aşk olsun azizim, dedi. Aşk olsun... İmkânı yok, bu işi senden başkası yapamazdı. Yaz kardeşim yaz, yaz anam babam yaz! Yaz gözünü seveyim yaz!.. Millet senin yazılarında, hissiyatının ma'kesini buluyor.

İki elini havaya kaldırıp, odadakilere bar bar bağırıyordu:

— Dehâ efendim, dehâ...

Ayrılırken:

— Vaziyeti fena, diye başladı.

Onu daha fazla söyletmek bir dost olarak bana yakışmazdı. Elimi cebime attım;

— Kusura bakma dostum dedim, iki yüz liram var, seninle paylaşalım.

Darılır gibi oldu;

— Canım etme işte, dedi, Allah versin kazanıyorsun. Benim biraz fazla paraya ihtiyacım var.

— Yüz elli yeter mi?

— Hepsini ver, hepsini...

— Peki vereyim, ama... On lirası bende kalsın.

— Ver canım, ver.

— Vallahi başka param yok, hiç olmazsa, beş lirası bende kalsın.

— Canım olur mu? İhtiyacım var diyorum.

— İyi ya al, ama iki buçuğunu bırak da akşama yemek yiyeyim.

— Yahu, bu kadar para kazanıyorsun.

—Doğru, doğru ama. Şimdi yok işte. Peki, mademki sana lâzım, al. Yalnız içinden bir sigara parası alayım bâri.

Dostum dışarı çıkınca, yaptığım cimrilikten utandım. Sanki ne diye ona daha fazla yardım edemiyordum? Ben bunları düşünürken dostum tekrar içeri girdi, hiddetle:

— Yahu, dedi, paradan yüz seksen iki buçuk kuruş eksik.

Kıpkırmızı olduğumu hissettim;

— Vallahi ben almadım, kusura bakma, dedim.

O haklı bir hiddetle;

— Tamamla üstünü, diye bağırdı.

Birisinden borç alarak tamamladım. Dostum ayrılırken, yine tavsiyelerini unutmadı:

— Kalemini sivrilt, ve bir hançer gibi bu heriflerin gözüne sok!

Kalem fazla sivrilmiş olacak, gazeteyi kapadılar, beni de deliğe tıktılar. Ben delikteyken dostum nasihatlarını birer mesaj halinde ağızdan ağıza bana ulaştırıyordu.

— Oh olmuş kerataya, diyordu, ne varmış işi o kadar azıtacak? Ulan köftehor, sen bir kıtıpiyoz muharrirsin, bir kere karşındakilere baksana... Ne oluyorsun? Böyle zamanda üç kere yutkunmadan lâf edilir mi? Boğaz bile dokuz boğum. Bir defa da söyliyeceğin lâfı dört beş defada söyle... Ne şiş yansın, ne kebap... Çeksin kerata, çeksin de aklı başına gelsin!..

Dostumun hakkı vardı. Çekmeliydim ve çektim. Dışarı çıktığım zaman artık çekecek halim kalmamıştı. Doğruca dostumun evine gittim:

— Birader, dedi, öyle de aksi zamanda geldin ki!...

Kolundaki saate baktı:

— Şimdi birisine randevum var.

Beraber kapıdan çıktık. Bana:

— Ne tarafa gideceksin? diye sordu.

— Bilmem... Ne tarafa olursa olur, dedim.

Dostum kızdı:

— Ne kararsız adamsın sen, ne tarafa gideceksen karar-laştır.

— Vallahi, bilmiyorum ama, şu tarafa gitsem olur, diye soldaki sokağı gösterdim.

— Eh öyle ise, burada ayrılıyoruz, seni yolundan alakoymıyayım, ben buradan gidiyorum, diye aksi tarafı gösterdi.

Bir hayli sürttüm. Bir kaç defa daha dostuma gittim. Zavallı çok meşguldü. Ya evde bulunmuyor, yahut bulunsa da, benimle konuşmağa vakti olmuyordu. Bir gün kendisinden pek az borç para istiyecektim ama, bir türlü karar veremiyordum. Belki de, aklına evvelce verdiğim paralar gelebilirdi. Bir kaç defa yutkundum. Tam:

— Sen yabancım değilsin. İki gündür ağzıma bir lokma ekek koymadım, diyecektim ki, o yerinden kalktı, büfeden bir bardak misket şarabı doldurup:

— Bahse girerim ki, sen hayatında böyle şarap içmemişsindir diye, şarap bardağını uzattı. Aç karnına şarabı dikince gözlerim yuvalarından fırladı. Dostum anlatıyordu:

— Bilsen, diyordu, bugünlerde ne kadar sıkıntıdayım. Şimdiye kadar büfemde içki çeşidinin bozulduğu yoktu. Geçen akşam bir karı tavladım. Bu akşam gelecek, gelecek amma para yok. İyi bir ziyafet hazırlayamadım. Eğer paran varsa...

— Vallahi on param yok, dedim.

— Zaten sen hep böylesin. Kırk yılın başı ne zaman para istesem, hep böyle sörlersin.

Acaba ne yapmalıydım? Dar zamanında insan bir dostuna yardım edemezse... Dostum;

— Bir yerden bul, deyince aklıma bir çare geldi, yerimden fırladım. Nasılsa dolma kalemimi satmamıştım. Ucuz pahalı demeden kalemi sattım. Para pek azdı ama, yine de belki dostumun işine yarardı. Kapıda beni karşılayan dostum:

— Oh, oh, dedi, içeri girmeden, şuradan jambon, gravyer, büftek, midye dolması, iki şişe de şarap al!

Koşa koşa, dediklerini alıp geldim. Açlıktan artık ayakta

duracak takatim kalmamıştı. Dostum, ısmarladıklarını kapıda elimden aldı. Sonra teker teker hesaplarını yaptı. Dolma kalemi kaça sattığımı öğrenince:

— Üste yüz on kuruş kalması lâzım, nerede? dedi.

Paranın üstünü verdim. O:

— Kadın geldi, içerde, dedi. Başka arkadaşlar da var. Şimdi sen böyle içeri girersen.....

— Doğru; üstüm başım...

— He üstün başın, hem de malûm ya şimdi zamanın hali.

— Evet evet, dedim ve ayrıldım. Bir müddet daha sürttükten sonra, tekrar tezgâhı kurmaya muvaffak oldum. Gazetemin ilk sayısı çıkar çıkmaz kıymetli dostum da hatırımı sormak nezaketini gösterdi.

— Bu sefer isbat ettin ki, dedi, sen bu işin ehlisin. Sendeki bitmek tükenmek bilmiyen enerji, sendeki bu kalem, sendeki bu ateş. Sendeki bu...

Uzun bir konferanstan sonra, ayakkaplarını burnuma doğru uzattı:

— Görüyorsun ya ayakkaplarımı, bunlarla gezilir mi?

— Sıkıyor mu? diye sordum.

— Görmüyor musun, giyilecek hali mi var?

Kendi ayakkaplarımı görmesin diye, sandalyenin altına çektim.

— Bir ayakkabı lâzım, artık sen...

— Bir kaç gün müsaadeni rica ederim. Henüz işe başlayalı..

— Git bir yerden bul, böyle gezilir mi?

Bir tanıdıktan faizle bulduğum otuz beş lirayı verince,

— Neden sen böyle pintisin, cimrisin, bu paraları mezara mı götüreceksin? dedi.

Bir arkadaştan daha borç bulup, altmışı tamamladım. Dostum ayrılırken sırtımı sıvazlayarak, bir sır fısıldar gibi:

— Ben seni severim, dedi, benim özüm sözüm birdir. Sen azizim... Öyle yazmalısın ki, her kelimen yıldırım gibi bu heriflerin beynine inmelidir.

Yıldırım onların da, benim de başıma indi. Artık, oldu olacak. Ummacılaşan meşhur muharriri uzaktan görenler çil yavrusu gibi dağılıyorlar. Dostum şimdi de şöyle söylü-

yormuş:

— Biz ona vaktiyle dedik, dedik ama anlatamadık. O bildiğini okudu. Dik kafalılık etti. Burnunun dikine gitti. Hem zaten yazdıkları da birşey olsa bari, sanat değeri yok. Düpedüz küfür ediyor. Üstelik arkadaşı, dostu diye şunun bunun da başını beâlya sokuyor. Kendine hayrı olmayan herifin, hiç millete hayrı dokunur mu?

Hattâ benim yazılarım yüzünden memlekete hürriyet, demokrasi bile gelemiyormuş. Başımızdakiler, tam biraz hürriyet verecekleri sırada ben yırtık dondan (tâbir onundur) çıkar gibi, ortaya çıkıp ortalığı allak bullak edince, hürriyeti vermekten, demokrasiyi getirmekten vazgeçiyorlarmış. Hep o anti-demokratik kanunlar var ya, beni susturmak içinmiş... Ama zararını bütün millet çekiyormuş...

Ben haklı tenkide karşı bir şey diyemem. Hem bir muharrir kıymetli eser vermek istiyorsa, acı da olsa tenkitleri dinlemelidir.

Dostum geçende bana şöyle bir haber göndermiş: «Dünyanın bugünlerde hali malûm. Şimdi öküz altında buzağı arıyorlar. Aman bana gelmesin. Yolda filân da birbirimizi görmemezlikten gelelim.»

Bana bu haberi getiren, dostumun işsiz olduğunu söyleyince, aman dedim, rasathane müdürlüğüne baş vursun, çok hassas bir termometre vazifesi görebilir.

Şu dünyada ne iyi insanlar var. Dünya vaziyetinin nezaketi dolayısıyla, en iyi dostlarını görmek, onlarla konuşmak zevkinden bile kendi nefislerini mahrum ediyorlar. Eh, insanın böyle candan bir kaç tane de dostu olmazsa, vallahi çekilmez bu ölüsü kandilli dünyanın kahrı.

Sen Olmasaydın

ÜÇ PERDELİK REZALET

BİRİNCİ PERDE

Kaymakamın odası. Masada kaymakam oturmakta. Karşısında elleri göbeğinde bir dağ köylüsü:

Köylü — Kaymakam Bey, suyu benim tarlama salmıyorlar. Halbuki, bıldır suyun benim tarlama koyuverilmesi için 500 kayme vermiştim.

Kaymakam — O geçen yıl içindi. Bu yıl için verdin mi? Bu sene hayat pahalılığı arttı. Eğer derenin senin tarlana çevrilmesini istiyorsan, bin lira vereceksin.

Köylü — Aman efendim!

Kaymakam — Amanı, zamanı yok.

(Köylü çıkar, biraz sonra başka bir köylü girer.)

Kaymakam — Nasıl, bir karara vardın mı?

Köylü — Vardık beyim, bin kayme vereceğim.

Kaymakam — Neee... Bin kayme mi?! Mehmet Ağa, demin bin iki yüz lira verdi. Bin beş yüzden aşağı olmaz.

Köylü — Aman beyim.

Kaymakam — Amanı zamanı yok.

— PERDE İNER —

★

İKİNCİ PERDE

(Valinin odası. Her iki köylü de valinin huzurunda)

Birinci köylü — Kaymakam Bey tarlamıza Allahın suyunu vermek için bizden rüşvet istiyor. Bizi birbirimize düşürüp, pazarlığa girişiyor. Beş yüz lira veriyorduk ya... Bu yıl bin, bin beş yüz istedi. Gayrı size güveniyoruz.

(Vali masasından bin beş yüz lira çıkarır. Numaralarını tesbit ederler. Kaymakama, rüşvet alırken, cürmü meşhut yapmağa karar verirler.)

— PERDE İNER —

★

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Kaymakamın odası. Kaymakamın karşısında köylü numaralı paraları verir ve dışarı çıkar. Duvarda bir büyük adamın çerçeveli resmi vardır. Köylü dışarı çıkar çıkmaz, dışardan gürültülü ayak sesleri gelir. Kaymakam cürmü meşhut yapılacağının farkına vararak elindeki para demetini çerçeveli resmin arkasına atar. İçeriye jandarma, vali, köylüler birdenbire girerler.)

Vali — Çıkar paraları.

Kaymakam — Ne parasını?

Vali — Şimdi, biraz evvel köylü dayıdan aldığın yaraları çıkar...

(Vali ile kaymakam münakaşaya başlarlar. Kaymakamın üstü başı, masası aranır, para bulunamaz. Kaymakam köylülerden dâvacı olur. Köylülere iftira, hakaret ve dolandırıcılıktan dolayı kelepçe vurulurken kaymakam, çerçeveli resmin önünde diz çöker, ve şu tirade başlar.)

Kaymakam — Ey büyük adam! Ey benim ulu kurtarıcım. Ey büyük insan. Sen olmasaydın benim halim nice olacaktı? Beni mahvolmaktan sen kurtardın. Var ol, sağ ol! Benim namusumu sen kurtardın, büyük adam!

— PERDE İNER —

SÜRGÜNDEN BİR HATIRA

Evvelce de, yani padişahlar zamanında hükûmet, işine gelmiyenleri sürermiş, amma, o zaman daha insaflıymışlar. Sürgün edecekleri adama, taşrada bir vazife verirler, daha olmazsa bir gündelik bağlarlarmış. Meselâ İştirakçi Hilmiyi sürgünde tuttukları her gün için beş kuruş verirlermiş. O zamanın beş kuruşu ile de bir kilo ekmek, bir kilo et, bir kilo şeker, bir kilo pirinç alınır, üste de bir sürü para kalırmış.

Bir zamanın hükûmeti de âcize lüzumundan fazla kıymet biçerek, Bursaya sürkün gibi bir mazhariyete nail etmişti. Gelgelelim, beş kuruş değil ya, beş para bile vermedi. Bu adamın çoluğu çocuğu, kimi kimsesi, kızı kızanı var mı diye düşünen taşınan yok. Haydi diyelim ki körolası hanedekileri Allaha, konu komşuya, eşe dosta emanet ettik, ya bu mideyi kime emanet edelim?.

En son olarak iki altın kaplama dişimi söktürüp sattığım ve parasını da çoktan yediğim için artık satıp savacak bir şeyim kalmamıştı. Müthiş bir kıştı. İki gündür karnım açtı. Bursanın kütüphanesinde hem bol bol kitap okuyor, hem ısınıyordum, fakat karnımı doyuramıyordum. Aramadığım iş de kalmadı. Sürgün olduğumu öğrenenler mimlenirler, korkusu ile yan çiziyorlardı.

Artık açlık canıma tak dedi. Söktürecek başka altın dişim de olmadığı için pis pis düşüne düşüne Bursanın beş yüz metrelik karlı asfaltı üzerinde gidip gelmeğe başladım.

Birisi omuzumdan tuttu. Polis mi diye baktım, değilmiş. Eski bir mektep arkadaşım. Oğlan boynuma sarıldı. Ayak üstü hoşbeşten sonra koluma girdi, beni bir kahveye soktu. Cigara dumanından, nefes buğusundan ve sobadan sıcacık olmuş kahvede kemiklerimin buzları çözüldü, iliklerim gevşedi. İki gündür bir şey girmiyen kursağımdan sıcacık çay geçerken içim eziliyordu. Belki arkadaşım beni şimdi bir lokantaya da götürecekti. O şuradan buradan konuşurken, benim ak-

lım hep lokantada olduğu için (evet, hayır) gibi kısa cevaplar veriyordum. Kendimi bir lokantada tahayyül ediyordum ve acaba şiş mi yesem, kırmızı biberli, bol salçalı kuru fasulye mi yesem diye aklımdan geçiriyordum. O boyuna soruyordu:

— E daha ne var, ne yok bakalım?

— Az pilâv, fasulyeli.

— Anlamadım?

— Şey... İyilik sağlık yani.

— Memleketin gidişini nasıl görüyorsun?

— Fasulye, suyu bol olsun.

— Sen bugün hep mecazlı konuşuyorsun. Partiler hakkında ne düşünüyorsun?

— Aşure.

Bir aralık;

— Bursa'da ne işin vardı da geldin? dedi.

Ben de temiz kalble, kendiliğimden gelmediğimi, Sıkıyönetim Komutalığının hava değişimi için iki jandarmanın himayesinde gönderdiğini anlatmağa başlamıştım ki, arkadaşıma birdenbire bir hal oldu. Sancıya tutulmuş gibi yüzü buruştu:

— Sen biraz otur. Ben şimdi gelirim, diye dışarı çıktı. Eh şöyle böyle bir saat kadar bekledim. Nasıl olsa arkadaşım gelecek diye bu arada açlığımı bastırmak için bir çay daha içtim. Bir saat daha geçti, ne gelen var, ne giden...

İçimden «Hey Allahım dedim, aç bıraktığın yetişmiyormuş gibi, şimdi bir de beni burada rezil etmek için, arkadaşımı bir otomobile mi çiğnettin, ne yaptın?..» Artık arkadaştan ümidimi kestim. Yeni bir ümit çaresi aramağa başladım. Kahveci görmeden sıvışmanın imkânı yoktu. Ben tam namusumla bir firar planı hazırlarken, kapıdan bir başka arkadaşım girdi.

— Seni pencereden gördüm de geldim, dedi..

İçimde yeni bir ümit belirdi. Otur dedim. Garson tepemizde belirdi. Arkadaşım:

— Okkalı bir kahve, dedi.

O okkalı kahvesini höpürdetirken, ben gözlerimle kahve fincanının elleriyle dudakları arasındaki hareketini takip ediyordum. Kahveyi bitirir bitirmez,

— Bana müsaade, biraz işin var, dedi, çıktı gitti.

Ne dersin, cebimde kahve parası yok denmez a... Zaten bir kere aksilik başladı mı artık bütün sülâlesi sökün eder. Açlığı filân unutmuştum. Buradan rezil olmadan nasıl çıkacaktım? Kahveciye (param yok) desem, herif bana o zaman;

— A teres, madem paran yoktu, ne diye kahveye gelirsin. Haydi geldin, bir kahve içtin. Ne diye bir tane daha içersin? Haydi onu da içtin, başkasına ne diye ısmarlarsın? demez mi?..

Bu sefer ben bir arkadaşımı gördüm. Kahvenin önünden geçiyordu. Camı vurup içeri çağırdım.

— Acele işim var, bir yere kadar gidiyorum, dedi.

— Otur Allahaşkına, bir kahve iç! diye yakasına yapıştım. Zorla oturttum.

— Ne içersin?

— Şimdi içtim.

— İç Allahını seversen.

Maksadım, ona da bir kahve ısmarlayıp, sonra abdest bozmak bahanesiyle sıvışmaktı. Bir kahve daha ısmarladım. Oldu mu dört? Fakat o benden açıkgöz çıktı. Kahvenin son yudumu ağzında:

— Ben geç kaldım, diye ayağa kalktı. Bu sefer yakasına yapıştım;

— Vahhali meteliğim yok.

— Ne?

— Billâhi yok.

— Yok ol inşaallah.

Şimdi size yalan gelir, esasen bana da öyle geliyor. Öyle yeni bir maceraya giriştim ki değme babayiğit yapamaz. Yanımdaki masada biraz evvel birini iki mars bir oyunla yenen bir tavla kabadayısı;

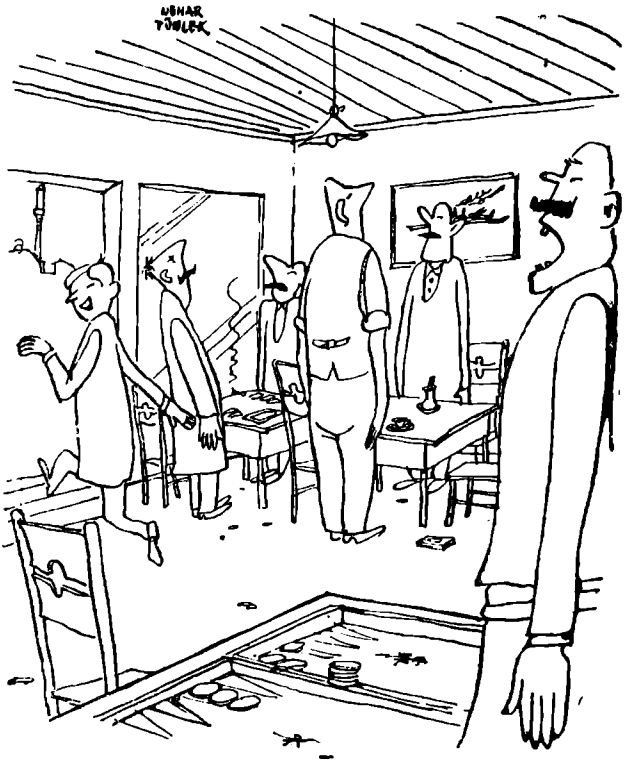
— Var mı belâsını arayan? diye etrafa meydan okuyordu.

Açlıktan sinek gibi vızıldayan sesimle,

— Müsaade ederseniz, bendeniz varım, dedim.

Adam ters ters suratıma baktı:

— Geç bakalım, dedi, ve «amma arkadaş, diye ilâve etti, nesine?»

Nehar Tülbek

Nasıl olsa hükûmetin bütçesine dönmüştüm.

— Nesine istersen, dedim.

Bu yüksek perdeden atışıma karşılık adam çekinir gibi oldu:

— Bir kulüp cigarası.

Tavlada hiç kimseyi yendiğim görülmüş şey değildir. Üstelik açlıktan şeşi beş görüyordum. İlk oyun mars oldum, ikinci oyun... Yine mars oldum. Üçüncü oyun, kepaze olmak üzereydim ki... Hızır imdadıma yetişti. Fakat tahmin edemezsiniz.

Bursada bir âdet vardır. Öyle bir âdet ki, ne Türkiyenin başka yerinde, ne de dünyanın başka hiç bir yerinde böyle bir âdet yoktur. Bir zat Bursa'da Vali iken sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa Bursa meydanında şehir bandosuna İstiklâl Marşı çaldırmağa başlamış. O gitmiş başkası gelmiş, başkası gitmiş daha başkası gelmiş, fakat kimse bu usulü bozamamış. Hani teşbihte hata olmaz, bir delinin bozduğunu kırk akıllının yapamadığı gibi...

Yağmurda, karda, fırtınada marşın duyulabildiği bir kilometrelik çevre dahilinde beş dakika hayat durur. Arabacılar ellerinde kamçısı, kadınlar kucaklarında çocukları, berberler ellerinde usturası, müşteri sakalında sabun, manav elinde terazisi, «zınk!» diye durur ve ayağa kalkarlar.

İşte ben de iki marstan sonra tam kepaze olmak üzere iken marş imdadıma yetişti. Rakibim zar elinde ayakta... Kimisinin kahve fincanı, çay bardağı elinde... Hep ayaktalar. Ben bu fırsatı doğrusu kaçırmak istemedim. Kapıdan sessizce sıyrılırken, sert bir ses duydum:

— Vatandaş, vaziyetini al!

— Vatandaş, dedim, bende alacak vaziyet mi bıraktılar?.. Benim yerime sen al.

NASIL İNTİHAR ETTİM?

Gazetelerin intihar haberlerini yazması yasaksa da, bu kendi intiharıma dair olduğundan, pek ciddi olan resmî makamların, benim gibi gayri ciddi bir adamın intiharına memnun bile olacaklarını umarım.

Bir zamanlar mortimani hastalığına tutuldum. İkide bir de içimden intihar etmek arzusu geliyordu.

İlk intiharım şöyle oldu:

— Hey âşık! dedim, kendi kendime, ölümlerden ölüm beğen bakalım. Tabanca mı, bıçak mı, kırk katır mı, kırk satır mı?

Ölüm ölüm bir ölüm... Bari şâhâne olsun diye zehirle intihara karar verdim. Müthiş bir zehir aldım. Odama kapandım. Uzun romantik bir mektup yazdım. Sonuna da: «Elveda ey fânî dünya, elveda ey kahbe felek, elveda ey Sadrâzam...» dedikten sonra, bir kadeh zehiri yuvaraldım ve yere uzandım. Şimdi damarlarım büzülecek, şimdi elim ayağım çarpılacak, şimdi kanım çekilecek diye bekledim. Bir şey olmayınca, bir kadeh zehir daha içtim, bir daha... Yine bir şey yok. Sonradan öğrendim ki, meğer bu memlekette yalnız sütler sulu, yağlar karışık, peynirler hiyleli değil, zehirler bile bozukmuş. Hani insan şöyle dört başı mamur bir intihar bile edemiyor.

Aklıma bir şey koydum mu mutlaka yaparım. Bu sefer de beynime bir kurşun sıkıp ölmeğe karar verdim. Tüfeği şakağıma dayadım, Tetiğe asıldım.

— Pıff!

Bir daha asıldım,

— Peff,

Bir daha,

— Püff!.

Meğer bu tüfek yedek parçasız Amerikan yardımındanmış.

Kurşunla intiharın da imkânsızlığını anlayınca, garanti bir ölüm diye havagazı ile ölümü düşündüm. Malûm ya, anlattıklarına göre, havagazı ile zehirlenme pek şairâne olurmuş. Havagazı musluğunu sonuna kadar açtım. Odanın bütün deliklerini de tıkamıştım. Koltuğa uzandım. Cesedimi ciddî bir şekilde bulmaları için kendime en uygun pozu verdim ve Azraili beklemeğe başladım.

Öğle oldu, akşam oldu, bir türlü can veremiyordum. Akşam üzeri bir arkadaşım odaya girdi:

— Girme! diye bağırdım.

— Ne var?

— Ben ölüyorum.

— Sen ölmüyorsun, çıldırıyorsun, dedi.

Arkadaşıma projemi anlatınca, bir kahkaha attı:

— Az salak değilsin, dedi, havagazı musluğundan gaz değil, yalnız hava çıkar.

Sonra bana sordu:

— Sen sahiden intihar etmek istiyor musun?

— Elbette, dedim.

— Sana bir dostluk etmek isterim, dedi.

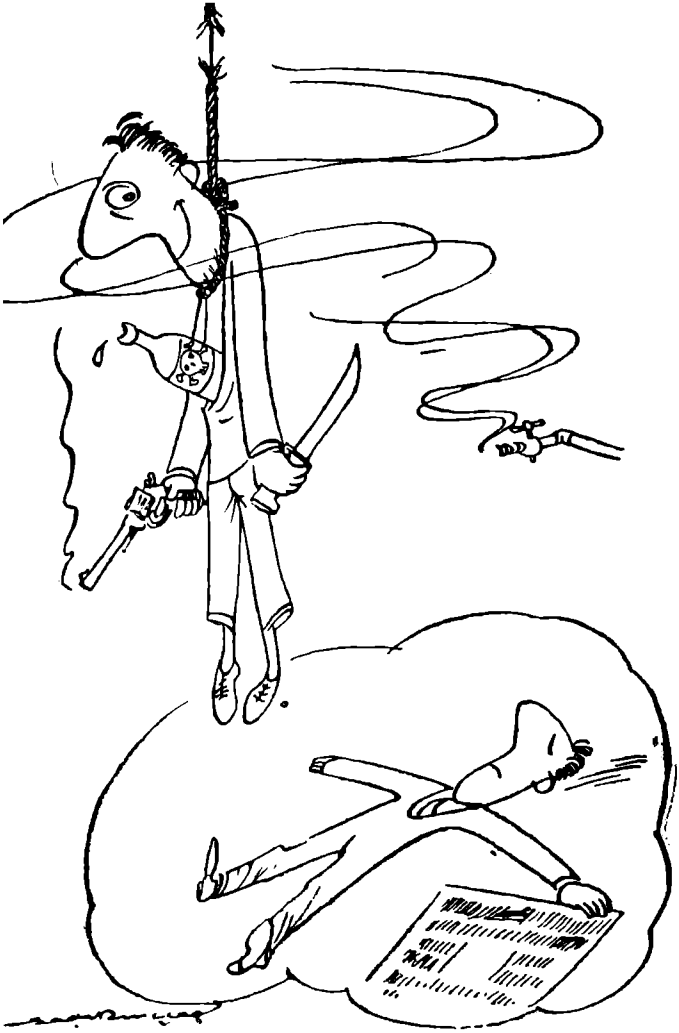
Bıçakçılara girip bir Bursa bıçağı almamı, sonra karnıma dayayıp kahraman Japonlar gibi, bağırsaklarımı avucuma dökmemi tavsiye etti. Arkadaşımın dostluğuna teşekkür ederek, gidip hemen tığ gibi bir Bursa bıçağı aldım. Doğrusu cart! diye bıçakla insanın bağırsaklarını deşmesi hoş bir şey değil. Cesedin muayenesi için morga kaldırılıp, bağırsaklarda gıda namına bir şey bulamıyan doktorlara mahcup olmak da caba. Ne olursa olsun, bıçak koynumda sevine sevine eve gelirken iki polis üstüme atıldı. Polislere kendimi anlatmağa başladım.

— Efendiler, durun, bir dakika beni dinleyin. Ben muntazaman vergimi veririm. Hükûmetimiz hakkında ufacık bir şey söylemem. Benim gibi namuslu...

Onlar lâfımı yarıda kestiler. Koynumdaki bıçağı bulup;

— Bu ne? diye bağırdılar.

Meğer, cinayetleri önlemek için arama, tarama ekiplerinden birine çatmışım.

Şâdi Dinççağ

Kendi kendime:

— Hey Allahım, dedim, alınan isabetli kararlar sayesinde, şu memlekette yaşıyamıyoruz, fakat görüyorsun ya, ölemiyoruz da... Hep böyle çekecek miyiz?

Azim ve irade sahibi adam dediğin benim gibi olmalı. Bir kere öleceğim dedim mi ölürüm. Bakkaldan kalın bir urgan aldım, bir kalıp da sabun. İpi iyice sabunladım, tavandaki halkaya ipi bağladım. Vergi dairesine girer gibi, boynumu yağlı ilmikten geçirip, altımdan sandalyeyi ittim. Bir defa sallanmağa kalmadan, pat diye yere düştüm. Meğer ipler de çürükmüş ve sağlamını bulmanın da imkânı yokmuş. Bakkal;

— Sağlam mal olsa satarlar mı? dedi.

Tamamen anladım ki, artık ölmenin de imkânı yok. Bari yaşayayım, dedim. Malûm ya yaşamak evvelâ, mideden başlar. Ben de pastırmalı yumurtaya bayılırım. Lokantada evvelâ pastırmalı yumurta yedim. Bir de konserve yalancı dolma. Üstüne bir makarna.

Sonra bir pastacıya girdim. Dört beş pasta yedim. Pastacıya bir gazeteci girdi:

— On altı sahife... Okumazsan da paket yap! diye bağırıyordu.

İktidar gazetelerini okumak âdetim değildir, bir okuyalım dedim. Baş yazıyı okurken, uyuya kalmışım.

Karnıma bıçak sokulur gibi bir ağrı duydum. Amma nasıl... Anlatılır gibi değil... Dayanamadım, bağırıp çağırmağa başladım. Bir cankurtaran otomobiliyle zor hastahaneye attılar. Bayılmışım. Gözlerimi açtıkım zaman başımda doktor soruyordu:

— Siz zehirlenmişsiniz. Hekimden bir şey saklanmaz, intihar mı ettiniz?.

— Nerede o mesut günler doktor, dedim, nerede?

— Siz zehirlenmişsiniz, ne yediniz?

— Pastırma.

Doktor bağırdı,

— Ne, partırma mı yediniz? Siz deli misiniz? Hiç pastırma yenir mi? Gazeteleri okumadınız mı, pastırmadan zehirlenenlerle dolu... Fakat bu partırma zehirine benzemiyor. Baş-

ka ne yediniz?

— Lokantaya gittim.

— Siz çıldırmışsınız.

— Lokantada konserve yedim.

— Tevekkeli değil. Başka?

— Makarna, pasta...

— Elbette zehirlendiniz, konserve, makarna, pasta!..

Fakat daha başka...

— Vallahi başka bir şey yemedim, iktidar gazetesini okurken...

— Ne? diye haykırdı, ölmediğine dua et. Haydi yine ucuz kurtuldun.

Hastahaneden çıkarken düşünüyordum: Peki biz ne yapacağız, yaşamağa bırakmıyorlar, ölmeğe bırakmıyorlar... Amma rahat rahat sürünebiliriz.

TOPKAPI ŞİŞLİ

Damalı golf pantalonu boyumdan uzun bir Amerikalı geldi. İsmi Mister Mavs'mış.

Allah kimsenin başına vermesin, bir bobstil akrabam var. Amerika'ya gitmişti. Bu Amerikalının bizim bobstil akrabaya iyiliği olmuş, o da bana, bu Mister Mavs'ı İstanbul'da gezdirmemi rica ediyor. Mister Mavs'ı Şişliye kadar götürmeğe karar verdim.

Topkapıdan tramvaya binecektik.

— Bu saatlerde benim kardeşim New-York'tan uçakla kalkıyor, dedi.

— Nereye kalkıyor?

— Dünya turuna çıkıyor, acaba bir yerden haber alabilir miyiz?

Tam o sırada önünden geçtiğimiz kahvenin radyosu şu haberi veriyordu:

(Bir devrialem seyahati için hazırlığını tamamlayan Mister Mavs, bugün saat 12,15 te New-York uçak alanından havalanmıştır.)

Mister Mavs hesapladı:

— Demek ki beş on dakika evvel hareket etmiş, dedi.

O, bunları söylerken bindiğimiz tramvay da kalktı.

Mister Mavs:

— Of! diye bağırdı.

Bizim tramvayların huyunu bilmiyen Mr. Mavs, tramvay kalkarken boş bulunmuş, tramvay (hinkkk!) diye birden kalkınca, burnunu kapıya toslamıştı.

— Heyy Mr. Mavs, dedim, sıkı dur bakalım, burası Amerika değil, kendine gel, bundan başka İstanbul yok.

Bu sırada istasyonlardan binenlerle, tramvayımız nefes alınmaz hale gelmişti. Birkaç defa daha Mr. Mavs (Ayy, off, vayy) gibi milletlerarası sesler çıkardı. Aksaraya kadar gelmiştik ki, bir hara güredir başladı. Bir kadınla bir erkek, tramvayın devamlı ve muntazam sarsıntısının sebep olduğu bir hâ-

dise dolayısıyla kavga ediyorlardı. İşe polis karıştı. Kadın Amerikalıyı, erkek de beni şahit gösteriyordu. Biz karakola giderken, radyodan şöyle bir ses yükseliyordu:

(Uçakla dünya turuna çıkan Mr. Mavs iki bin sekiz yüz kilometrelik ilk merhaleyi başarıyla aşmış ve yoluna devam etmiştir.)

Biz de başarıyla yolumuza devam ediyorduk. Karakolda Komiser hüviyetlerimizi tesbit ettikten sonra;

— Bu adam, bu kadına bir şey mi yaptı mı? diye sordu.

Adam:

— Beyefendi, kabahat hep vatmanın, tramvay sarsıla sarsıla...

Neticede iş Suçüstü mahkemesine vardı. Biz de şahittik. Mahkemede her ikisinin evlenmesi icap ettiği anlaşıldığından, bizi de akşam üzeri serbest bıraktılar. Tekrar tramvaya binerken radyo, Mr. Mavs'ın kardeşinin iki bin beş yüz kilometrelik ikinci merhaleyi de başarı ile geçtiğini ve yoluna devam ettiğini haykırıyordu. Bu sefer Mr. Mavs tramvayda çok sıkı duruyordu. Tramvay (Hınkkk!) diye kalkıp, (Zınkk!) diye durdukça, hep bir ağızdan feryat yükseliyor, bu arada bazı tramvay zamparaları şanslarından memnun oluyor, bazıları da daha münasip mevzi arıyorlardı.

Tramvayımız Lâleliye gelince cereyan kesildi. Bu esnada, meydandaki hoparlör, devriâlem seyahatine çıkan tayyarenin, yolunun dörtte birini geçtiğini haber veriyordu.

Yolcular:

— Bilet paralarını geri isteriz! diye bağırışmaya başladılar. Canı burnuna gelen biletçi, bir şahs-ı meçhule küfrediyordu.

Yolcular, bu tehdit karşısında demokrasi icabı, dillerini mahalli mahsusuna soktular. Cereyan teşrif ettiğinden Beyazıta kadar kazasız, belâsız gelebildik.

Mr. Mavs:

— İstanbul çok eğlenceli yer, diyordu.

— Dur bakalım, dedim, senin şansın yokmuş, daha ne eğlencelerimiz vardır.

Beyazıtta bir mola daha verdik.

Vatman inip baktı, yarım saat sonra dönünce, öğrendik ki, ileride bir kamyonla bir otobüs sür'at yarışı yaparlarken, akrobatik bir kaza neticesinde birbirlerine girmişler, yol da kapanmış.

Boş durmaktansa bir gazete alalım dedik. Akşam gazetesinin yazdığına göre, devri âlem seyahatine çıkan uçak yolunun yarısını tamamlamıştı. Mr. Mavs'ın buna çok canı sıkılmıştı:

— Ne beceriksiz kardeşim var, dedi, bu sür'at asrında hâlâ avuç kadar dünyayı dolaşamadı.

Vatmanımız:

— Baylar, bayanlar, diye bağırdı, yol kapalı gidemiyeceğiz, arabayı boşaltın.

Bir kontrolör, biletlerimize işaret koydu:

— İlerdeki arabaya binersiniz, dedi.

Öndeki arabada yer kapmak için bir sokak koşusudur başladı. Bu arada birkaç kişi Türkiye rekoru kırdılarsa da, kronometre tutulmadığından Atletizm Federasyonu tarafından kabul olunmadı.

Beş arabanın yolcusu bir arabaya binmişti. Araba da inadına çok haraptı. Bizim Mr. Mavs fazla uzamış uzuvlarını bir yere çarpıp kaza çıkarmasın diye arabaya sıkı sıkıya yapışmıştı.

Fren esnasında tuttuğu kayış koptu. Mr. Mavs arkasındaki kadının iki memesi arasına düşmek suretiyle kazasız kurtuldu. Bu sefer kapının demirine yapıştı. Araba o kadar hurdaydı ki, ikinci zangırdayışta, kapının demiri de elinde kaldı. Bu gidişle Taksime sağ salim varamıyacağı, her parçası bir yolcunun elinde kalacağından, arabanın parçalarını yolcular ellerinde taşıyarak Tramvay Deposuna teslim edecekleri anlaşılıyordu. Ben bunları düşünürken, Mr. Mavs İngilizce:

— Vay, diye bağırdı.

— Yine ne oldu Mr. Mavs? dedim.

Baktım ki o uzun Mr. Mavs'ın boyu birdenbire kısalmış.

Mr. Mavs yine İngilizce olarak suratını ekşitti, «Bak» dedi. Bir de ne bakayım, tramvay zangırdadıkça aralanan tram-

vay döşemesinin aralıklarından zavallının iki bacağı birden girmiş. Boyu da kısalmış. Beş yüz metre kadar tramvay Mr. Mavs'ın sarkan ayakları üstünde gittikten sonra mecburi fren yaptı. Mr. Mavs'ı girdiği delikten güç belâ çıkardık. Bir cankurtaran otomobili için telefon ettik.

Mister Mavs'ın, iki gün sokak ortasında cankurtaran beklemeğe vakti olmadığından sırtıma alıp bir hastahaneye doğru gittim. O sırada akşam ajansı, dünya turundaki uçağın kalktığı noktaya gelmek için çok az bir mesafesi kaldığını ilân ediyordu.

Hastahanede Mister Mavs'a küçük bir ameliyat yaptılar.

— Aman Allah aşkına tramvaya binmeyelim, diyordu.

Amerikalı ile beraber bir dolmuşa bindik. Fakat şoförün aksiliği yüzünden seyrüsefer memurları ilk cezayı kestiler. Şoför, seyrüsefer memurlarının gözünden kaçmak için İstanbul'un bütün ara sokaklarını dolaşarak bir gangster arabası gibi bizi götürüyordu. Şişhane yokuşunda mutad olan kazalar dolayısiyle üç otomobil daha değiştirdik. Artık vakit gece yarısını geçmişti. İki arkadaş Taksime doğru yaya yürümeğe mecbur olduk.

Pek bitab düşen Amerikalı, biraz otele uğrayalım da nefes alalım dedi. Mister Mavs'ın oteline gidince, bir telgraf uzattılar. Kardeşinden geliyordu. Devrialem seyahatini başarı ile neticelendirdiğini müjdeliyordu. O gece otelde mola verip ertesi sabah Şişli istikaemtinde seyahatimize devama karar verip, yataklarımıza uzandık.

DEMOKRASİ MÜCADELESİNE NASIL KATILDIM?

Muziplik mi, rezalet mi bilmem, oldu bir kere... İkisi birden geldi.

Müsamereye gidiyoruz, diye bir taksiye atladık, bir acaip yerlerden geçtik. Otomopil işlemedi. Bir müddet de yaya gittik. Çamurlara bata çıka, Belediyeye dua ede ede, bir yere girdik, iki basamak yerin dibine indik. Cigara dumanı, nefes kokusu arasında garson bir yer açtı, oturduk.

— Bu nasıl müsamere böyle? dedim.

— Sen, dediler, vahşi, ürkek herifin birisin. Bir kaç kadeh çek ki, cesaret gelsin.

Bir tane yuvarladım.

— Sen erkek değil misin be?

— Erkeğiim.

— İç öyle ise.

— Sen karı mısın?

— Yooo...

— Çek öyle ise.

— Çekelim.

— Yuvarla bir daha.

— Şerefinize!..

— Şerefe!..

Nasıl olmuşum burnumun ucunu görmüyorum. Ama içimde daimî bir mücadele: Aman Haydar, kendini kaybetme...

Hani tam o sırada Azrail karşıma çıksa, iki parmağının arasında tahtakurusu gibi ezi eziverecegim.

Meyhaneden nasıl çıktık, nasıl müsamere salonuna girmişiz, hiç birini hatırlayamıyorum. Bir ara boylu boyunca uzandığım yerden sarsa sarsa kaldırdılar:

— Ne olursa senden olur!..

— Ayol benden ne olur, olmuşum olacağım kadar...

— Sen iyilik yapmasını seversin.
— Severim.
— Çoluğunun çocuğunun başı için...
— Söyle yahu!..
— Söz ver.
— Verdim.

Demokrat Partinin Pesliğen Ocağının bu akşam müsameresi vardı. Bir tiyatro kumpanyası da Şekspir'in bir eserini temsil edecekti. Sen aksiliğe bak, baş aktör, birden bire hastalanmış.

— Benim tanıdığım doktor yok.
— Yahu şimdi doktor olur mu, bu işi sen yapacaksın.

Kendi kendime: Evlâdım Haydar, şuurunu kaybetme.

— Eğer sen bu işi yapamazsan, rezil oluruz. Pesliğen Ocağının bin âzası birden istifa eder. Demokrasi mücadelesinde senin de payın bulunsun.

Sürükleye sürükleye sahneye götürdüler. Rejisör:

— Vaktimiz yok, aç kulağını, dedi. Birinci perde şatoda cereyan eder. Bu şato şövalye dö Gasgantran dö Piyazo'nun şatosudur. Sen Düşes dö Gangastran dö Piyazo ile mercimeği fırına vermişsin...

(Kendi kendime:)

— Aman Haydar, kendini kaybetme.

— Bu gece Düşes şatoda seni bekliyor. Üç defa lâmbayı açıp kapayınca, sen şatonun duvarlarına tırmanıp, bu delikten içeri atlayacaksın.

— Haydar, şuurunu kaybetme.

— Sen içerde Düşesle başbaşa iken, şövalye dö Gangestran dö Piyazo içeri girer, sizi suçüstü yakalar. Sen şövalye ile düello edersin.

— Aman, kendini kaybetme.

Beni kulisin arkasına aldılar. Sahneden bir kadın sesi;

— Ah sevdalım, o selvi endamınla şatonun duvarlarından süzül, beni bu hain şövalyenin elinden kurtar.

İki adam beni sırtlayıp bir delikten içeri attılar. Sahnenin ortasına küt diye düştüm.

Sahnedeki iri yarı kadın kollarını açıp:

— Gel sevdalım, gel yüreğim senin için çarpoor.

Yerimden zorla doğruldum, duvara dayanayım diye boyalı dekora dayanmışım, tekrar düştüm.

— Sevdalın düşesi sarmooorsun?

Yerden kalkamadığımı gören iri yarı dudu beni kucağına aldı. Ben başladım:

— Muhterem Düşes, sizi daha ilk gördüğüm andan beri seçim nutku dinlemiş bedbaht bir vatandaş gibi sersemlemiştim. O günden beri, tensikata uğramış, bir dar gelirli memur gibi pis pis düşünmeğe başladım.

Daha söyliyecektim, içeriye birden şövalye girdi:

— Vay memleket hainı, vay millet düşmanı, çek kılıcını...

Adam kılıcını sıyırıp, üstüme yürüdü. Ben acele ile kılıcı dışarda unutmuşum. Bereket, düşes elime bir sopa tutuşturdu, başladık düelloya... Çat... Çat... Çat...

— Haydar, kendini kaybetme!

Çat, çat. Bir yandan düşes bağırıyor:

— Sevdalım, yanoorum, imdat!..

Seyirciler bağırıyor:

— Vur, vur!..

Süflör yerinden rejisör bağırıyor:

— Vur kılıcı.

Alışmamışım ki adam öldürmeye. Benim öldürmiyeceğimi anlayınca, şövalye kendi kılıcını karnına sokup yere yıkıldı:

— Hain! diye bağırdı, üç defa Haçlı Seferlerine giren bu mukaddes kılıcı senin pis kanınla lekelemek istemedim, şerefimle öldüm!

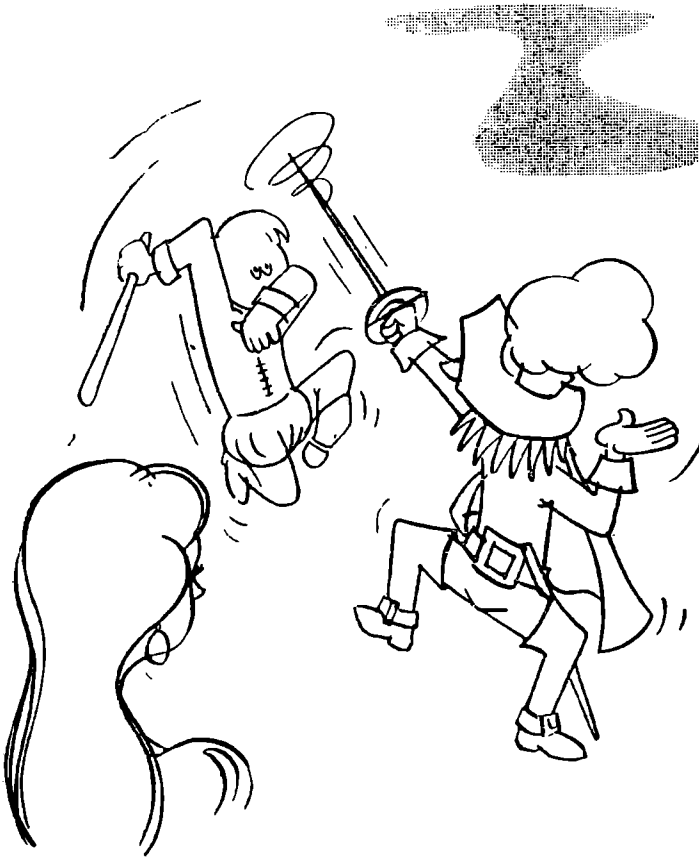
— Allah razı olsun.

Perde indi. Ahalide kıyamet, ille birinci perdenin tekrarını istiyorlar, tepinme, ıslık...

Rejisör, perdenin önüne çıktı, seyircilere:

— Vatandaşlar, kendinizi bir siyasi toplantıda sanoorsanız, aldanoorsunuz. Üç perdelik facaa oynooruz. Göroorum ki, Şekspir'in bu acıklı facaasını ağnamayanlar güloor... Teessüfatımın kabulünü irca ederim.

Rejisör yanıma geldi:

TONGUÇ

— İkinci perdeyi es geçeoruz. Bilirsin Şekspir'i oynoorsak, son perdede hepimiz ölooruz.

— Haydar, yavrum, şuurunu muhafaza et.

— Üçüncü perde hapsanede geçer.

— Madem hapishanede, bana bırak sen, ümmeti muhammed de rol görsün.

— Sen şövalyeyi vurmuşsan, dilinden kurtulmak için seni deliğe tıkmışlar.

— Oh bir az başımı dinliyeyim!

— Delikte çürümüşsün.

— Evlâdım Haydar, kendini kaybetme.

— Sevdalım Düşesle, baban seni ziyarete gelirse, hepiniz teessüratınızdan...

— Ölürüz.

Gözüme bir gözlük taktılar, ayağıma pranga, elime zincir vurup içeri attılar. Perde de açıldı. Ben tirada başladım:

— Ah madam dö la düşes dö Gangastrano dö Piyazo dö Mavalarina... Yirmi beş senedir zindanlarda çürüyen bu sevdalın memlekete demokrasinin geldiğini görürse yuf olsun...

Gardiyan içeri girdi:

— Baban gelmiş!

Suratına bir tutam pamuk yapıştırmış on seki yaşında kadar bir çocuk içeri girdi:

— Evlâdım!

Birbirimize sarıldık, oğlanın yüzüne iyice tutturulmamış olan pamuklar olduğu gibi suratıma geçti. O sırada içeri giren düşesle sarılınca, bu sefer zamklı pamuklar düşesin suratında...

Süflör bağırıyor:

— Öl, öl!.

Kulisten sesleniyorlar:

— Öl, öl be... At kendini yere!..

Kendimi yere atacağım ama gözümdeki gözlükler kırılacak. Yavaşça gözlükleri sevdalıma uzattım:

— İşte ölüyorum, kına yaksınlar, diye bağırdım ve yere uzandım.

Bu rezaleti de yüzümün akıyla böylece bitirdik.

HANGİ ŞARKIYI İSTERSİNİZ?

Meşhur bir mizah yazarı vardır, bizim arkadaşların bazıları beğenmezler. Ben bayılırım. Nasıl beğenmiyeyim be birader! Bu adam tam iki sene tramvay esprisi yaptı: Vay nasırıma bastın gibi lâfları tam iki yıl evire çevire bize okuttu. E bu bir meseledir. Sonra aklına bereket başka bir şey geldi de vaz geçti. İki sene de evine yanlışlıkla gelen adamları, burnunu karıştıran çocukları anlattı. E bir iştir yani... Ondan sonra iki sene de o doktor, mühendis, ebe diye yanlışlıkla başkalarının evine gittiğini yazdı. Yeter Allah rızası için dedik de ancak, zor hızını alabildi. Derken iki sene de telefonda kendisine kadınların nasıl şaka yaptıklarını anlattı. E birader, dayanılır mı buna... Bunları ikişer sene yazabilmek doğrusu her babayiğidin yiyeceği nane değildir.

Telefon şakaları o zatın imtiyazındadır ama, müsaadesini rica ediyorum. Sahiden başımdan böyle bir şey geçti da anlatayım. Ara sıra telefon ederler, kimi lâyık olmağa çalıştığımız iltifatlarıyla bizi rezil eder, kimi haşlar kimi sunturlu küfürler savurur, kimi telefonda ismini bile söylemekten çekinirken saatlerce münakaşa etmeğe kalkar... Ara sıra kulağıma beni mahveden kadın sesleri de gelir. Beni mahveden dediğime göre, tabii, telefonda normal konuşan, bir şey soran, ciddi bir şey istiyenler değil... Ya falan yerdeki muhallebicide randevuya çağırır ,ya resim ister, ne bileyim ben, ağızları burunlarına denk, kulakları trambet çalıyor, türlü şeyler isterler.

Kadınlardan öylesine yağlı kazıklar yedim ki, bu çeşit telefonlara,

— Affedersiniz, aşna fişnaya vaktim yok, der, telefonu kaparım.

Fakat geçende ne oldu, basiretim mi bağlandı, anlamadım. Zırrrr... Telefonu açtım,

— Buyurun, ben Yusuf!..

İnce bir kadın sesi,

— Orası tımarhane mi?

— Hayır, idarehane.

Telefonda ha ha hih hi... Gülüşmeler, kapandı telefon... Ben de o gün tam, mühim bir şey yazıyorum. Yazının en ateşli yerinde, sigara diye dolma kalemini ağzıma almışım, telefon çaldı:

— Buyurun!..

Yine bir kadın sesi;

— Beyefendi, tımarhanenin numarasını verir misiniz?

— Lûtfen santrala sorun hanımefendi.

Yine ha ha hi hi... Fakat kafam allak bullak oluyor, bir türlü istediğim gibi yazı döşenemiyorum. Tam yazı kıvamına girerkeeeen... Telefon.

— Kimsiniz?

— Yusuf!..

— Koca Yusuf mu?.

— Hayır.

— Hüsn-ü Yusuf mu?

— Rica ederim, hanımefendi, müsaade buyurun da şu yazımı bitirivereyim.

Haha hihi... haha hihi... İşimiz var...

Zırrr... Bu sefer açmam, yazıma devam ediyorum, o istediği kadar çalsın...

Muhalifler, zırrrr... şunu iyice bilmelidir ki, zırrr... memlekete artık demokrasi gelmiştir, zırrr... Millet eski hesapları soracaktır, zırrrr... Ve bundan sonra, zırrr... Tu Allah cezanı versin.

— Allo, ne var be, ne istiyorsun? Ayıptır yahu, edepsizliğin bini bir para, rezâlet yahu!.. Sana rica ettik, dur şu yazıyı bitirelim, dedik.

— Kimsiniz?

— Kimsem kimim, sana ne?

diyordum, farkına vardım ki, telefondaki bir erkek sesiydi. Karşıdaki ses:

— Yusuf Beyi istiyorum, dedi.

— Buyurun, benim.

— Yavrum, sana ne oldu? Galiba sinirlerin bozulmuş, o kadar fazla çalışma. Neler söylüyorsun, ne rezaleti?

— Affedersiniz.

Meğer başka biri, mühim bir iş için telefon ediyormuş. Konuşmamız bitti, elime kalemi aldım, yine telefon çaldı.

— Buyurun...

— Siz şarkı sever misiniz?

Hoppala, öp babanın elini... İçimden kendi kendime «Sen herkesle alay eder misin? Çek kerata, bak bakalım alay etmek nasıl olurmuş» dedim.

Aksi bir cevap vereceğim ama, yine bir pot kırarım diye korkuyorum.

— Güzel okunan şarkıları severim.

— Şimdi hangisini istiyorsunuz?

Bari doğru dürüst bir şarkı da bilsem. Nereden aklımda kalmışsa kalmış.

— Düş ben gibi bir aşka...

Aman kardeşim, aman anam babam, aman yavrum ne ses! Tam şarkının yarısında çat kapadı telefonu. Hay hınzır kız, beni bugün deli edecek. Ne yalan söyliyeyim, o güzel sesten sonra benim de yaylarım gevşedi, yelkenlerim suya indi.

Elim kalemde, sıkı bir yazı döşeniyorum. Fakat ne mümkün, İstanbul çeşmeleri gibi bütün ilham kaynaklarım kurudu. Ha şimdi telefon çaldı, çalacak diye beklerkeeen çaldı.

— Okuduğunuz şarkıya çok teşekkür ederim, lütfen bir şarkı daha...

— Anlaşıldı, sen iyice sapıtmışsın.

Tuuu, hay Allah müstahakkını versin, demin mühim bir iş için görüştüğüm adam, değil miymiş?

Az sonra yine telefon:

— Hangi şarkıyı istersiniz?

— Geçti sevdalarla ömrüm...

İki mısra söyledi, kapadı. Bir yandan mürettip gelir, boyuna yazı ister. Baktım olacak gibi değil, odamı değiştirdim. Bu telefon aynı minvâl üzere iki üç gün devam etti, ama, ben konuşmadım. Matbaa müdürü benim namıa idare-i kelâm etti.

Geçen akşam müdürle beraber matbaadan çıktık, caddeye gelince, tam tramvay durağında müdür durdu:

— Haydi Allaha ısmarladık.

— Dur yahu iki lâf konuşalım.

— Konuşacak yer mi yok?

Beni lâfa tuttu. Elinde kırmızı bir çiçek vardı.

— Tutsana şunu! dedi.

Nedense adım açıkgöze çıkmış, böyle kaşkarikolardan hiç anlamam. Çiçeği elime aldım. Havadan sudan konuşuyorus. Müdür:

— Çiçeği sallasana! diyor

— Ne münasebet! demek aklıma gelmedi. Çiçeği sallamağa başladım. Herkes bana bakıyor. Müdür kıkır kıkır gülüyor. Yanıma uzun, ama upuzun bir kadın geldi. Müdür,

— Acaba bu mu? diyor.

Şişman bir kadın mendili ile terlerini siliyor, müdür yine:

— Acaba bu mu? diyor.

Karşıdan iki kadın göründü, biri genç, güzel, fakat gözleri görmüyor, yanındaki ihtiyarın koluna tutunmuş, elindeki mendili sallıyor. Yanıma geldiler, genci ihtiyara:

— Baksana teyze, buralarda çiçek sallayan bir adam var mı?

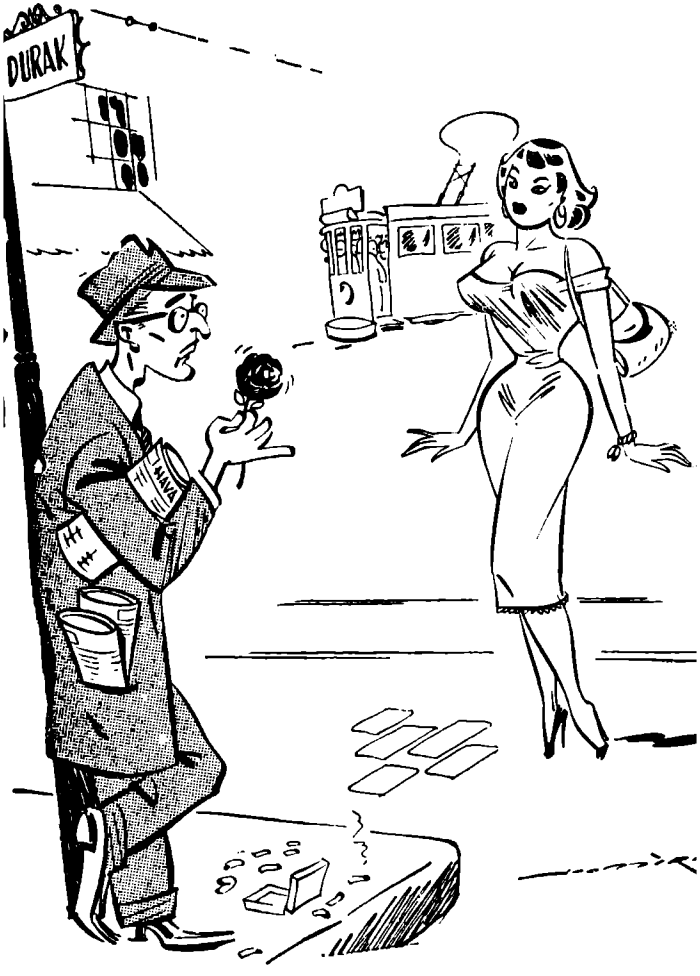
Demeğe kalmadı, bir el enseme yapıştı:

— Ulan şey oğlu şey!

— Şey oğlu şey babandır, ağzını topla.

Biz yaka paça, müdür sıvıştı. Herifle anlaşana kadar akla karayı seçtim.

Efendim, hâdise şu: Telefonu açan güzel sesli kadınla müdür benim namıma konuşmağa başlamış. Nihayet iş randevuya gelmiş. Güya ben tramvay durağında muayyen saatte elimde kırmızı çiçek sallayacağım, o dildâde de mendilini çıkarıp sallayacak. Böylece on beş sene evvelki mektep çocukları gibi tanışacakmışız. Bu dalgadan kadının bir belâlısı haberdar olmuş. İş bu, anlayacağınız, bir mandepsiye basmışız. Olur şey değil!..

Necmi Rıza

M A A M A F İ H

Yeni müdür geldi. Eski müdürün yaptıklarını baştan sonuna kadar bozdu. Eski müdür de kendinden evvelkine aynı şeyi yapmıştı.

Yeni müdür, imlâya titiz, gramere düşkün olmasa şeker gibi adamdı. İmza edilecek evrakta, küçücük bir imlâ yanlışı görse küplere binerdi. Bütçe açığını kapamak için memurlara bir bahane ile yol verildiği günlerdeydi. İmlâ yanlışları, memur çıkarmak için iyi vesile oluyordu. Bir daktilo yanlışı yüzünden iki ücretli memur işinden oldu. Yazıyı, kâğıdın iki santim içinden yazmadığı için, evrakta dosya payı bırakmadı diye kâtibe yol verildi. Memurlar ceplerinde gramer kitapları, terim lûgatları taşımaya mecbur oldular.

Müdüre evrak imzalatmak saati gelince hepsini bir korkudur alırdı:

— Kuzum Siyami Bey, bu akşam imzaya sen çık!

Siyami Bey imza defterini aldı. Evrakta gözden kaçmış bir imlâ yanlışı bulunmasın diye dikkatle okumaya başladı. Bir yerde, rengi kül gibi:

— Bendenizi... Beyefendi... Bu akşam af buyurunuz, diye kekeledi.

Müdürden papara yemekten ödü kopan şef:

— Siyami Bey, siğ geleceksiniz, diye diretti.

Siyami Bey:

— Hayatımda bittecrübe sabittir beyfendi, diye hikâyesini anlatmaya başladı. Evet, bu uğursuz kelime yüzünden bütün istikbalim mahvoldu. Müdüre imzaya gidecek evrakın birinde yine o kelime var. Mutlaka başıma bir iş gelecek... Mektebi iptidaiyede şimdi ne diyorlar... İlk okulda Sezai Efendi namında sarıklı bir hocamız vardı. Mezuniyet imtihanında, bugünkü gibi aklımdadır, bendeniz kara tahtanın başındaydım. Sezai Efendi söylüyor, ben yazıyordum: «Kudema her ne kadar men cerreb-el-mücerreb buyurmuşlarsa da maamafih...»

Sezai Efendi birden öyle bağırdı ki, korkumdan tebeşiri düşürdüm. O zaman beyefendiciğim, malûm, eski Türkçe zamanı... Her gün yeni yeni imlâ kaideleri çıkıyordu. Bir huruf-u

mukattaa usulü çıkmıştı. Yazı kolay okunsun diye herkes bir yol tutturmuştu.

Bendeniz (maamafih) kelimesini, hocaya bilgimi göstermek için, en yeni imlâ kaidelerinden birine göre yazmıştım. Sezai Efendi, ben seni imlâya getiririm, diye, bastı sıfırı, ipka kaldım.

Ertesi sene dil inkılâbı olduydu hani... Başınızı ağrıtmıyayım. Bir muallimimiz vardı, öldüyse Allah rahmet eylesin, sağsa kulakları çınlasın... O da imtihanda «maamafih»li bir cümle sormasın mı? «Maamâfih» diye yazdım. Kâzım Bey, öyle yazılmaz, dedi. Tebeşiri elimden alıp yazdı: «Mâmâfi...» O sene de ikmale kaldım.

Bu mendebur kelimeye bir kere de orta okulda takıldım. Gülmeyin Beyefendi, siz alay ediyorsunuz ama, şu nimete kör bakayım ki yalanım yok. Türkçe hocası «Bir kelimedir, ayrı ayrı değil, bitişik yazılır» dedi, kendisi şöyle yazdı: «Maamafih». Maarif Vekâletinin tamiminden bahsedecek oldum: «Millî Eğitim Bakanlığı değiştirdi» dedi.

Geçmiş gün, vallahi unuttum, lisenin birinde mi, ikisinde mi, edebiyat öğretmeni bir gün derse kaldırdı. Yine bu uğursuz kelime geçmesin mi? Ben son değişikliğe uygun olarak, tek kelime ile yazdım. Edebiyatçı küplere bindi: «Hani tire, hani tire?» diye bağırıyordu. Meğer «maa» ile «mâfih» arasına bir çizgi koymak lâzımmış. Ben yine eski bilgimi söyliyecek oldum, büsbütün kızdı: «Dil Kurumunun genelgesine göre tire koymak lâzım!» dedi.

Bakalorya imtihanına girdim. Gülmeyin, gülmeyin, şuradan şuraya sağ çıkmaya kısmet olmasın ki olduğu gibi anlatıyorum, yine karşıma çıktı. Ben daha yazmadan başladım: «Efendim, bu kelime eskiden maa mâfih diye yazılırdı. Sonra Maarif Vekâletinden yeni imlâ için tâmim geldi, mâmâfih oldu. Millî Eğitim Bakanlığı bu kaideyi değiştirince. yine eskisi gibi yazıldı. Dil Kurumu yeni imlâ kaidelerini bir genelge ile bildirdik. Tek ve bitişik yazıldı. Maamafih en sonra

İmlâ Lûgatine göre ikiye bölündü, arasına tire kondu: Maa-mâfih.»

Edebiyat öğretmeni:

— Daha ana dilini bilmiyor, bir de kalkmış Türk edebiyatını öğrenecek!» diye benimle alay etti. Sonra sordu:

— Söyle bakayım, maamafih kaç kelime?

— Bir.

— Bir kelime imiş!

— İki efendim.

— İki kelime öyle mi?

— Üç efendim.

— Hele şükür, tabii üç kelime, işte böyle yazılır: Maamâ-fih. Dön bu sene de aklın başına gelsin!

Bendeniz, hâşâ minelhuzur, bu cenabet kelime yüzünden liseyi bitiremedim. İşte onun için beyefendiciğim. Yoksa vallahi başka bir şey değil. Ne olur, beni affedin, içime doğdu, başıma yine bir iş gelecek. İsterseniz, yani zâtı âliniz tensip buyurursanız, maamafih yerine başka bir kelime bulalım.

Siyami Bey lâfını tamamlayamadan müdür haber yolladı: «Bir sizin şube kaldı, müdür bey imzaya bekliyor!»

Siyami Bey istemiye istemiye imza defterini koltuğunun altına sıkıştırdı. Birdenbire, o sabah durmadan sol gözünün seğirdiğini hatırladı. Beti benzi kül gibi müdürün odasına girdi. İki üç dakika sonra, kapıdan dışarıya şöyle bir takım, iki adamın birbirine karışmış sesleri geliyordu: «Ma... Maa... beyefendi... bendeniz, fih... Maa'nın mânası... Zâtı Devletleri... Maama, ma ma... fi... Esasen fih... fiy... Mâfih... Defol!»

İçerde müdürle Siyami Bey arasında geçen asıl konuşma şöyle olmuştu:

Müdür, kâğıdın üstünde bir yeri parmağı ile işaret ederek:

— Bu ne bu?

— Hangisi efendimiz?

— İşte bu!

— O mu, yani şu... Bu kelime değil mi? O efendim, maamafih...

— Ne demek?

— Maamafih mi efendim? Yani... Demek ki... Maamafih

demek, maamafih demek.

— Türkçesi ne?

— Zannedersem Türkçe kelime olacak!

— Mânâsı ne? Ne demek?

Siyami Bey şapa oturmuştu. Tüh Allah cezasını versin. Günde bir kaç kere kullandığı, her gün beş, on defa da duyduğu, üstelik hayatına bu kadar da girmiş olan kelimenin mânâsını bilmiyordu. İşte o zaman müdür bey: «Defol» diye bağırmıştı.

Siyami Bey, olanı biteni arkadaşlarına anlattığı zaman, yüzüne karşı acır gibi oldular. Ama arkasından şöyle konuştular:

— Yahu, herif bunca senelik memur, daha maamafih'in mânâsını bilmiyor.

— Vallahi ben müdürün yerinde olsam, ayağımın altına alır çiğnerdim. Yine iyi adam.

— İnsan maamafihin ne olduğunu bilmez mi? Ayıp.

O gece bütün memurlar «maamafih» kelimesinin mânâsını düşündüler. Hattâ müdürün bu yüzden uykusu bile kaçtı. Kendi kendine şöyle söyleniyordu:

— Maa demek, ile, beraber demek. Meselâ maa aile, ailesi ile... O halde maa mâfih demek mâfih ile beraber demek... İyi ama ya bu mâfih ne demek?

Olanlar Siyami Beye oldu, korktuğu başına geldi. Zaten ücretli bir küçük memur olduğu için, «kifayetsizliğinden» işine son verildi.

MUAZZAM YERLİ KEPAZELİK

— Olmadı baştan...

Erkek artist, köy delikanlısı kılığına girmiş. rejisörün sahneyi tekrarlatmasına memnun görünüyordu. Piliç gibi kıza yeni bir hamle yaptı. Sağ kolunu incecik bele iki defa doladı. Kızın körpe belkemiği çıtır çıtır etti. Delikanlı, kuzu kemiğinin iliğini sömürür gibi kızın dudaklarına yapıştı.

Golf pantalonlu rejisör, içi boş piposunu, dudaklarının kenarı ile emerek bağırdı:

— Olmuyooor!.

Jönprömiye, kıza bir daha saldırdı. Kollarının mengenesinde kızı yamyassı yaparak, dudaklarına bir daha yapıştı. Rejisör, ötmeğe hazırlanan horozun kanatları gibi, ellerini butlarına vura vura:

— Yine olmadı, dedi, kırk yıllık evliler gibi öpüşün.

Sonra birdenbire aklına geldi, artık modern dünyada kırk yıl evli duracak enayi kalmamıştır. Kalsa bile, birbirlerini öpmek değil, ancak ısırırlar.

— Hayır, hayır, dedi, sanki sen bu kızı bir sinemada yanıbaşındaki kotlukta ilk defa görüyorsun. İşte öyle ilâhî, ölmez, modern bir aşkla... sarılın! Bir, iki, üç!.

Delikanlı bir çıkış daha yaptı Fakat rejisörü bir türlü memnun edemiyordu.

Film operatörüne dönen rejisör,

— Göster, dedi, bir kadın nasıl öpülür?

Bayram günleri el öpen yavrular gibi, operatör kuzu kuzu, kızın elini öptü.

Rejisör küplere binmişti.

— Bir rezalet! diye haykırdı.

Hazır bulunanlardan emektar bir aktöre rica etti. Yaşlı aktör yutkuna yutkuna kıza sokuldu. Çok kısa boylu olduğu için ayaklarının burnu üzerine yükseldi, kızın körpe vücuduna

tırmandı, bir müddet boynunda asılı kaldı. Rejisör:

— Yeter, yeter! diye bağırıyordu.

Fakat yetmişe benzemiyordu. Nihayet dört kişi paçalarından çekip öpüşenleri zorla birbirlerinden ayırabildiler. İhtiyar aktör perişan bir halde dudaklarını yalaya yalaya bir kenara çekildi.

Rejisör, iri yarı bir artiste sordu:

— Senin öpüşün nasıldır?

— Memnun olmayanı görmedim.

— Halep oradaysa arşın burada.

İri yarı artist, kaşının birini kaldırdı. Minder üstünde güreş tutmağa hazır bir pehlivan gibi ellerini ileriye uzattı. Ağır ağır kıza doğru yürüdü. Kız neredeyse bir çığlık koparacaktı ki, artist birden kızı bağrına bastı. Sıktı, sıktı, kızı elinden zor kurtardılar. Erkek, bütün suratı kıpkızıl ruja boyanmış bir halde yere düştü. Rejisör:

— Şövalyeler gibi öpüyorsun, dedi, bakın bana, kadın nasıl öpülür, görün.

İki kolunu açtı, korkudan tirtir titreyen kızın üzerine Tarzanvarî atladı. Dünya şampiyonu güreşçilerimiz gibi bir kafa kol kaptı, sonra ters künde ile kızı yere serdi. O kadar ânî olmuştu ki kız köprüye bile gelememiş, tuş olmuştu. Bu fırsatı kaçırmıyan rejisör, iki sırtı yere yapışmış kızın üstüne bir kartal hışmı ile çullanıp dudaklarına yapıştı.

Etraftakiler heyecanla hâdiseyi takip ediyorlardı. Bir müddet sonra yavaş yavaş yerden kalkan rejisör:

— İşte, dedi, yirminci asırda kız böyle öpülür.

Köy delikanlısı kılığına girmiş artiste döndü:

— Haydi, gördün ya... Yapış bakalım!

Kızın saçı başı dağılmış, pestili çıkmıştı. Bir iki tecrübe daha yapılırsa bir cankurtaran otomobiline ihtiyaç olacaktı.

Bu tecrübeler yapıladursun, rejisöre yanaştım:

— Aman azizim, dedim, pek günah...

— Günah mı? Ne günahı? Siz anlamazsınız, anlıyamazsınız. Bu ne büyük sanat aşkıdır, bu ne büyük fedakârlıktır, bu ne feragattir! Ancak bu ulvî, bu ilâhi sanat aşkına tutulanlar, böyle fedakârlıklara katlanabilirler. Görüyorsunuz, bir

sahne, bir tek öpüş sahnesi için ne kadar yoruluyoruz, nelere katlanıyor, nelere göğüs geriyoruz.

Rejisör kızmıştı, o kadar kızmıştı ki, bu kızgınlıkla benim de dudaklarıma yapışacak sandım, iki adım sağ geriye çekildim. Ama rejisör, hızını alamamış, bir türlü fren yapamıyordu. Dört santim köseleli kunduraları üstünde patinaj yaparak çelimsiz vücuduma çarptı.

— Affedersiniz üstad, dedim, filmin konusu nedir?

— Bu milli bir filmdir. Bu film, şirketimizin Türk filmcilik sanatına bir hediyesi olacaktır.

— Yaaa!. Senaryoyu kim yazdı?

— Böyle saçma konuşma. Bizde milli filmlerin senaryosunu kim yazar, bilmiyor musun?

— Bilemiyorum.

— Tabii bilemezsin. Sanatla, milli sanatla bir ilginiz yok ki... Böyle senaryoları milli yazarlarımız yazar.

— Şüphesiz. Filmin konusunu sormuştum da...

— Milli dedik ya...

— Anladım efendim, milli olmasına milli, ama konusu nedir?

— Siz lâf anlamıyorsunuz. Milli işte, o kadar. Hâdise bir köyde geçer.

— Hangi hâdise?

— Görmedin mi? Deminden beri seksen kere hâdiseyi tekrarladık.

— Demek bu öpüşme bir köyde olur?

— Evet.

Yere serilmiş, halsiz yatan kızı gösterdi:

— Nah bu kız, bir köy çobanının kızıdır.

— Allah, Allah!.

— Neye şaştın?

— Ayaklarında yılan derisi mantar papuçlar, naylon çorap, sırtında kürk, tırnakları manikürlü, ojeler...

— Vah vah vah... Demek hâlâ Türk köylüsünün ne hale geldiğini bilmiyorsun? Demek iktisadî kalkınmanın farkında değilsin...

Kendime gelmek için şöyle bir silkindim. O ilâve etti:

Kendime gelmek için şöyle bir silkindim. O ilâve etti:

— Şimdi her köylü kızı naylon çorap, plâstik deriden iskarpin giyiyor... Manikürlü, pamuk gibi ellerine çini testiler alıp en dekolte tuvaletlerle köyün çeşmesinden şarap doldurıyorlar. Orada köy delikanlıları ile sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar, kuşlar gibi sevişiyorlar.

— Oh oh, memnun oldum, sevişsinler, memnun oldum. Peki film bu kadar mı?

— Bu kadar olur mu? Filmin ağırlık noktası burası. Hâdise köyde geçer. Köy çobanının apartımanında...

— Anlamadım.

— Çobanın apartımanında mükellef bir salon. O gün nah bu kızın isim günüdür, bir çay verilecektir.

— İsim günü... Çay!.

— Tabii... Çaya köyün korucusu, bekçisi, öbür çobanlar, köy bakkalı, kahveci, köyün imamı, hulâsa, herkes davetlidir. Az kalsın unutuyordum. Kanuni Sultan Süleymanla, Orhangazi, Üçüncü Ahmet, Sultan Hamid de davetliler arasındadır.

— Allah Allah... Nasıl olur canım?

— Aynı zamanda filmin tarihî de olması lâzım. Ha... Ne diyordum. Frak, somkin, tuvalet de mecburîdir. Hurrem Sultan, narçiçeği bir tuvalet giyer, Kanun'î Sultan Süleyman...

— Aman Allahım!.

— Elbeeet!. Baloda bir aralık kız Cem Sultanla beraber şampanyayı fazla kaçırır. Köyde bir de yakışıklı köy öğretmeni vardır. İşte o da nah bu oğlan...

— Eeee?

— Bu öğretmen, Sultan Cemi kıskanır. Nasıl olsa bedava diye şampanya, cin, vermut, kokteyl, viski ne bulursa içmiştir. Zaten kızda da gözü var. Asıl mesele burada çatallaşıyor. Millî filmin belkemiği, püf noktası burasıdır.

— Tebrik ederim.

— Fakaaat... İşte senaryonun düğüm noktası şimdi çözülüyor. Kızı, Sultan Cemden başka bir köy delikanlısı daha sevmektedir. Öğretmen kızın sarhoşluğundan istifade ile koluna girer.

— Peki, ya Sultan Cem?

— Sızmıştır.

— Ya Kanuni Sultan Süleyman?

— Sefere çıkmıştır. Neyse uzatmıyalım, kızın koluna girer, dansede ede yandaki odaya geçerler ve kızı bir maroken koltuğun üzerine atar.

— Affedersiniz, yine aklım karıştı, vaka nerede geçiyordu?

— Köyde dedik ya... Derken efendim, köy delikanlısı bir de bakar ki kız yok. Bütün odaları, salonları, banyo dairesini, helâları arar.

— Allah rızası için kızmayın, kafam yine allak bullak oldu, bu öpüşmek vakası köyde oluyordu değil mi?

— Canım efendim, milli film olunca nerede olur?

— Tabii köyde.

— Çok şükür anlayabildin. Delikanlı, kızla öğretmenin olduğu odayı açar, bir de bakar ki... Ne baksın?.

— Bakmasın daha iyi.

— O zaman da film olmaz. Hemen arka cebinden... tabakasını çıkarır ve bir cigara yakar. Buz gibi bir kahkaha duyulur.

— Seyircilerden mi?

— Hayır, köy delikanlısı güler. Ama öyle bir gülüş ki, kurşundan beter.

— Sonra?

— Sonra, sahne değişir, çengiler gelir. Çıplak şark rakşları başlar.

— Ne münasebet?

— Bundan daha münasebetli yer bulamadık. Göbek havası koymasak hem seyirci tutmaz, hem de milli olmaz. Yine sahne değişir, sarayın harem dairesi, hamam âlemi, görünür. Aklımda iken söyliyeyim; bütün bu arada, yerli yersiz, Sarayburnundan, Kızkulesinden, Boğaziçinden manzaralar gösterilir.

— O neye?

— Hem memleketin reklâmı, turist celbi, hem de...

— Anladım...

— Sonra birden sahne değişir. Florya Plâjı... Arkadan Suadiye plâjı... Hurrem Sultan bikini mayo ile görünür. Abdül-

hamit de bu sırada bir kabinede halvettedir. Derken yine film başlar. Nerede kaldıktı?

— Delikanlı cigara tellendirdi.

— Evet... Delikanlı güler, güler... Sonra birden mendil cebinden bir tabanca çıkarır ve... dan, dan, dan... Beş dakika kadar tabanca namlusundan cigara dumanının tüttüğü görülür.

— Aman Yarabbi!.

— Dahası var. Bu kadar olsa öp de başına koy. Şimdi anladın mı milli filmi?

— Yavaş yavaş anlar gibi oluyorum.

— Sonra efendicağzıma söyliyeylm. Sultan Reşad telefon eder, bir cankurtaran otomobili gelir.

— Nereye?

— Köye. Cankurtaran gelirken, köydeki asfalt üzerinde bir çakıl taşına çarpar, otomobil devrilir. İçindeki kadın hastalıkları mütehassısı doktor Hristaki yaralanır. Kızın babası da bu manzaraya dayanamaz. Zaten ihtiyar, hastalıklı adam, Evvelâ belden aşağısına nüzül iner. Sonra sağ tarafı tutmaz. Bakar ki adam hiç bir tarafı tutmıyacak; kızı yanına çağırır, kızın elini köy delikanlısının eline verir. Vermesiyle tutan tarafları da tutmaz oldr. son nefesini de veriverir. Kız o kadar sevinir ve o kadar üzülür ki sağ tarafı ile gülerken, sol tarafı ile ağlamağa başlar.

— Olur şey değil. Adama acıdım.

— Dahası var. İçeriki odada vurulan delikanlı da kan döke döke ölür.

— Vah vah vah...

— Bu hale kızın annesi dayanamaz, çıldırır.

— Tuuu... Yazık oldu. Bir aile söndü.

— Bitmedi ki, yolda yaralanan doktor Hristaki de ölür.

— Bak rezalete. Peki Sultan Süleyman, Sultan Hamit...

— Onlar zaten evvelce ölmüş...

— Öyle ya...

— Bu kadar fecaate kız da dayanamaz, oğlan da dayanamaz. İkisi beraber intihara karar verirler. Apartımanın mutfağına girerler. Havagazı musluğunu açarlar.

— Köyde havagazı!.

— İşte tam bu sırada kız, pencerenin tül perdesini kaldırır. Sırttan koyunların gelmekte olduğu görülür. Gocuklu bir çoban yanık yanık kaval çalar. Çıngırak sesleri, koyun melemeleri... Bu sırada bütün meşhur kadın şarkıcılarımız hep başka başka ağızdan notalı yaygaraya başlarlar. Filmin sonuna geldik ya, biraz acıklı olmalı.

— Evet!..

— Ondan sonra efendim, kızla oğlan dudak dudağa, yanak yanağa, kucak kucağa havagazından zehirlenir ve aşk uğruna şehid düşerler.

— Çok öldürdünüz?

— Ne yapalım? Şekspir bile böyle yapmaz mı? Son perde kapanınca, sahnede cesetleri koyacak yer bulunmaz.

— Millî olarak daha ne var?

— Ne yok ki?.. Bir defa kızın ismi Hatçe... Oğlanın adı Ehmed... Köy var, kaval var,. Kızkulesi var, hamam var, harem var, raks var, Florya plâjı, Barbaros'un sakalı... Sonra dan, dan, dan... Sonra şarkılar...

— Meselâ şarkılar neler üstad?

— Bir tanesini okuyayım size:

Oğlan adın Ehmeeet
İtme bağa zehmeeet
Gız babağa rehmeeet
Yaaa lellili..

Nasıl?

— Bundan iyisi can sağlığı.

Sayın rejisöre teşekkür edip ayrılacağım sırada, rejisörün eline kırmızı balmumulu bir zarf uzattılar. Kıymetli rejisör zarfı açtı,

— Adliye Bakanlığından geliyor, dedi.

— Ne istiyorlar?

— Filmde intihar vakası olmasın, diyorlar.

Sonra etrafındakilere emir verdi:

— İntihar yok, orasını şöyle yapın. Kızla oğlan mutfakta sevişirlerken, ayakları havagazı musluğuna takılır, musluk açılır. Onlar da ilâhî bir aşkın heyecanı ile, ne yaptıklarını

bilmez bir halde burunlarını havagazı musluğuna dayarlar, zehirlenirler.

Rejisör, lâfını yeni bitirmişti ki, bir resmî zarf daha geldi.

— Nereden üstad? diye sordum.

Mektubu okurken cevap verdi:

— Emniyet Müdürlüğünden. Filmde halkı heyecana verecek silâhlı sahneler bulunmasın, diyorlar. Tabancı yerine ok atılacak.

Bir zarf daha geldi,

— Bu da Dışişleri Bakanlığından. Filmde dostlarımızı gücendirecek bir şey bulunmasın, diyorlar.

Etrafındakilere emir verdi:

— Filmdeki doktor Hristaki çabuk din değiştirsin.

Bir adam elinde yine bir zarfla geldi. Mektubu okuyan rejisör:

— Bayındırlık Bakanlığı diyor ki, dedi, dosta düşmana karşı köprülerimiz, yollarımız bozuk gösterilmesin.

— Şimdi ne yapacaksınız? dedim.

— Asfalttaki çakılı kaldıracağız, demeğe kalmadı, Milli Eğitim Bakanlığından bir zarf geldi: «Aman eğitime ait gaflar, potlar bulunmasın.»

Rejisör:

— Bu kolay, dedi, köy okulu sahnelerini Üniversitede alırız.

Sağlık Bakanlığından gelen mektupta da, artistlerin sıhhatli elemanlardan seçilerek, memleketimiz hakkında menfî propagandanın önlenmesi emrediliyordu.

Rejisör, beni odasına götürdü. Büyük bir dosya dolabı açtı. Bu dolap tıklım tıklım resmî zarf ve evrakla doluydu. Orman Genel Müdürlüğünden, Toprak Ofise, Diyanet İşleri Müdürlüğünden Temizlik İşleri Müdürlüğüne kadar irili ufaklı her makam yazılı emirler göndermişti.

— Aman üstad, film kuşa benziyecek, dedim.

— Kuşa benzemeli ki, milli olsun, dedi.

Rejisör, tekrar film almağa başladı. Artistler, üzeri oluklu saçla örtülü, garaj bozması stüdyonun bir kenarına toplanmışlar, soğuktan titreşiyorlardı. Bir yandan da yukarıdan yağmur damlıyordu. Başkadın artist, mangalı bacaklarının

arasına çekmiş, butlarını kızartıyor, öbürleri de birbirlerinin nefesleri ile ısınmağa çalışıyorlardı.

Baba rolüne çıkan artist, sakallarını kâfi bulmadı:

— Suratıma bir kaç kilo pamuk daha yapıştırın! dedi.

Eski mesleği hallaçlık olan makiyajcı bir şilteden boşaltığı pamukları, babanın suratına tutkalladı. Bir yandan öpme sahneleri hâlâ devam ediyordu. Rejisör:

— İstersen, sen de öp! dedi.

Hani niyetlenmedim değil, kıza baktım, zavallı ağlamaklı olmuş, âdeta, hal diliyle:

— Sen olsun yapma, yeter artık! diyordu.

Rejisörün ikramına karşı;

— Teşekkür ederim, öpmüş kadar oldum, dedim, stüdyodan ayrıldım.

Altı ay kadar sonra, duvarlarda filmin afişini, gazetelerde de ilânını okudum:

YÜZDE YÜZ YERLİ SU KATILMAMIŞ ŞAHESER!

«Harman sonunda bir günah çocuğunun acı hâtıralarını yanık kaval nağmeleri arasında ağlaya ağlaya seyredin»

Seyrettik. Perde açıldı, sansür göründü. Yarım saat bulut, Bitpazarından dekor, Haliçte batmış gemilerin bacaları, koyunlar, eşekler, dan dun, on sekiz kilo pamuk, yirmi dakika kaval, bacak, bacak arası, bacak üstü, beş tane ceset...

Ve işte muazzam bir yerli kepazelik...

DEVLETİN SIRRINI YUTTUM

Evden sabun, peynir, daha başka birkaç şey ısmarlamışlardı. Sabunu Mısırçarşısından, peyniri Balıkpazarından aldım. Çarşıdan bir kilo da üzüm alıp eve getirdim. Akşam olunca evden sordular:

— Kuzum, senin kâğıdın yok mu?.

— Bu sual de neden icap etti, olmaz olur mu? dedim.

— Öyle ise neden sabunun üstüne yazı yazdın?

Önüme iki sabun kalıbı koydular. Hakikaten sabun kalıplarının üstünde bir takım yazılar vardı, daktilo ile yazılmıştı:

— Bu nasıl şey, sabuna daktilo yazılır mı?.

Herhalde sabun fabrikasının yeni çeşit reklâmı olacak diye düşündüm.

Okumağa çalıştım. Fakat yazılar ters çıkmıştı.' Biraz gayret edince sabunun üstünde, Devlet esrarına dair bir rapor olduğunu gördüm.

Şöyle yazıyordu:

«Zata mahsustur. Mahrem»

. . . . . Yüce Katına:

Şifre ile sorulan hususlara mütehassısların verdikleri raporların özeti aşağıya çıkarılmıştır:

. . . işin gizliliğine binaen kurye ile takdim kılındı.»

Hepimizi bir telâş aldı. İstemiyerek, devletin en gizli sırlarını öğrenmiştik. «Şimdi ne yapacağız?» diye düşünürken:

— Peki ya bu ne?.. diye peyniri gösterdiler.

Peynir kalıplarının üzerinde de, yine tersinden yazılmış bir takım yazılar. Üstelik, yazının başında, iki tane de kırmızı ay vardı. Bu yazılar, birinciden daha mühimdi. Bütün ev halkı şaşkına dönmüştük.

— Aman! dedim, bize bir komplo kurmuşlar, bu peyniri de, sabunu da hemen yok edelim...

— Sokağa atalım.

— Olmaz, ya atarken görürlerse?!.

— Çöpçüye verelim.

— Sen deli misin? Yakalarlar!.

Nihayet yemeğe karar verdik, hemen iki kalıp peyniri, yemiş gibi yedik, yani devletin esrarını yuttuk.

Bu sırada, birimiz de pencereden, ne olur ne olmaz, diye gözcülük ediyordu.

Sabunu yiyemezdik. Gece yarısı evde bir faaliyet başladı, hemen çamaşır kaynatıp, sabunu bitirdiler...

Ohh!.. diye nefes aldığımız sırada bir çığlık koptu:

— Bunlar ne?..

Manavın üzümü koyduğu kesekâğıdı, yine devlet sırrını taşıyan kâğıtlardan yapılmıştı. Artık, bir tuzağa düştüğümüz muhakkaktı. Hepimiz tir tir titriyorduk. Hemen bu kâğıtları da ocakta yaktık. Kimse görmeden küllerini sokağa savurduk.

Artık, evi basarlarsa, devlet sırlarına dair hiç bir şey bulamazlardı:

— İyi ama, ya bizi röntgene koyarlarsa?

— Neden?

— Yuttuğumuzu anlarlar, midemizdeki peynirleri okurlar!

Tam bir deliye dönmüştük. Bu işin olup olmıyacağını düşünemlyorduk. Hepimiz ikişer bardak İngiliz tuzu içtik. Evvelâ tesirini bende gösterdi. Bu suretle, sırlardan ebediyen kurtulacaktık.

Affedersiniz, tuvalet kâğıdını bir de elime alayım ki, ne görsem beğenirsiniz?.. Amerikan mütehassıslarının, Türk petrolleri hakkındaki gizli raporu değil mi?

Ondan sonrasını hatırlayamıyorum. Oradaki kılığımla sokağa fırlamışım, gece «deli var!» diye yakalamışlar.

Korkmakta hakkım yok mu? Devletin esrarı bu... Hem de iki kırmızı aylı, zata mahsus...

YAŞASIN İLİM

Şüphesiz okuyucularım, benim bir de âlim tarafım olduğunu bilmezler. Senelerden beri büyük bir tevazula bunu gizlemiştim. Bununla beraber açıkgöz okuyucuların, yazılarımın arasındaki gizli ilmi hakikatleri çakmış olduklarını zannederim.

Bakkallıkta kazık yedikten, muhasebecilikten koğulduktan, ressamlıktan atıldıktan sonra, gazetecilik yaparken hapishanelerde yazdığım romanları bastırarak para kazanmağa karar verdim. Romanlarım neşredilir edilmez Nobel edebiyat mükâfatını kazanacağıma emindim. İşte bu emniyetle, on dokuz romanımdan en küçüğü iki bin sahifelik «Bir Salağın İtirafları» adlı romanımı çantama koyup bir kitapçıya gittim. Kitapçı belki bir senedir dükkânına müşteri uğramamış olacak ki ağına sinek düşmüş örümcek gibi ellerini oğuşturarak yanıma geldi. Uzun mukaddemeye lüzum görmeden:

— Bir romanım var, basar mısınız? dedim.

İki adım geriye çekildi:

— Fakat, dedim; öyle bildiğiniz romanlardan değil.

Kitapçı iki adım daha geri çekildi.

— Ben, dedim, muhtelif fâsılalarla sekiz sene hapiste yattım.

Kitapçının gözleri büyüdü, eli kasasına gitti:

— Yok, dedim, öyle fena bir şey değil, meslek icabı, gazeteciyim de...

Sonra da ismimi söyledim. Bu sefer ağzını hayretle açtı, iki adım daha geriye gitti.

— İşte bu roman, dedim, hapishanedeki müşahedelerime ait enteresan bir eserdir.

Kitapçı duvara dayandığından iki adım daha geriye gidemedi. Kekeliyerek:

— Fa... fa... fakat, dedi, biz .. roman... basmıyoruz..

— Siz ne basarsınız?

— Eğer tarihî eser olsaydı.

— Tamam, son on senelik tarihi öğrenmek istiyenler bu

kitabı muhakkak okumalıdırlar.

Kitapçı kaba etine çuvaldız batırılmış gibi yerinden sıçradı:

— Ne? dedi, ne? Son on senelik tarih mi? İmkânı yok. Sizinle birlikte tekrar sekiz sene hapiste yatmak hoş bir şey olmasa gerek... Kitabınız arkeolojik bir eser olsaydı...

— Üstüne bastınız, dedim, bu kitap arkeolojik, antropolojik, jeolojik, sosyolojik, kriminolojik... hülâsa muz gibidir, ne niyetle okunursa öyledir işte, yeter ki okuyucu hüsnüniyet sahibi olsun.

— Bu sizin kitabınız için bir fevkalâdelik değildir. Son zamanlarda bütün eserler böyle oldu.

Kitapçıya, artık gazetecilik yapmak istemediğimi, aç kalmaktan, hapislere girmekten bıktığımı söyledim.

— Siz, dedi, söyledikleri gibi hiç de korkunç, fena adama benzemiyorsunuz.

— Damarıma basmazlarsa

— Sizde iyi bir adam hali var.

— Öyleyimdir.

— Size bir iyilik yapmak isterim.

Sonra ciddî bir tavır takınarak:

— Azizim, dedi, ciddî, ilmî eserler, sanat eserleri gitmiyor, bunlar satılmıyor. Çünkü halkın palavraya karnı tok. Siz aşk eserleri... ha... ama şöyle sulu rezilâne bir aşk... içinde anadan doğma zina, babadan doğma cürmü meşhut, tabanca, ihanet, gözyaşı olan cıvık bir aşk romanı yazar mısınız?

— İşte o haltı yiyemem.

— O halde bir cinayet romanı yazın. İçinde kan... kan, yine kan, sonra dan, dan, dan... Hırsızlık, polislik, cinayet, tabanca, bıçak, heyecan.

— İmkânı yok...

— Peki, fal kitabı da yazamaz mısınız? Tramvaya atlarken polisin görüp görmiyeceğini, el falından anlamak, demokratik gelişmelerin kahve falından istihracı, yahut iskambil kağıdıyla...

— Vallâ beceremem...

Kitapçı ümitsiz bir tavırla:

— Son bir teklifim var, dedi, dini eserler de yazamaz mısınız? Meselâ gusül abdesti niçin alınır, neden alınır, nasıl alınır? Gusül abdesti almak için ne yapmalı?

— Maalesef...

O halde sen ne işe yararsın? Ne biçim muharrirsin? der gibi istihfafla baktı. Doğrusu ben de ağlayacak gibi oldum. Kitapçıya veda ettim. Tam kapıdan çıkarken:

— Bakın bana, dedi, bir teklif daha... Cinsî münasebetler üzerine kitap yazın.

— Ayıp yahu!. dedim.

— Ne münasebet, dedi. Cinsi münasebet ayıp olur mu? Gayrı cinsî münasebet olsa belki.../ Bütün kitapçılar şimdi böyle kitaplar neşrediyorlar. Geçende en son çıkan cinsî münasebet kitabı yüz bin sattı. Maalesef ben böyle bir muharrir bulamadım, para var dostum bu işte para...

— Peki ama azizim, dedim, ben bu işi bilmem ki?..

— Amma da yaptınız ha... Bu yaşa gelmişsiniz, bilmez olur musunuz Siz erkek değil misiniz?

— Yooo, dedim; bilmesine bilirim ama herkes kadar bilirim, fazlasını bilmem. Sonra zannederim siz de benim kadar bilirsiniz bu işi...

— Evet, dedi, daha daniskasını, en dik alâsını, en modernini ve en pratiğini, seksen sekiz çeşidini, altmış dokuz numarasını, alafrangasını, alaturkasını, yağlısını, serbestini bilirim, fakat muharrir değilim. Yazı kudretim yoktur. Malûm ya bu işi allandıra ballandıra yazmalı. Öyle ki okuyanın ağzının suyu aksın. Takatten kesilsin, gözlerinin feri sönsün, dizlerinin bağı kesilsin...

— Ayıp be birader, dedim, bu yaştan sonra...

— Daha iyi ya, dedi, tecrübelerimiz fazladır.

— Peki ama, meselâ neler yazayım?

— Siz de pek bönmüşsünüz, dedi. Yazın işte meselâ cinsiyet organları. Bu organları geliştirmek için yapılacak idmanlar. Cinsiyetin tekniği, usulleri, çeşidi, Roma usulü, Alman usulü. Hele Alâmerikan usulü yazdın mı kapışılır vallahi. Yaz efendim, ne bileyim ben, naylon ve cinsiyet, cinsi tenasülde atomik usuller. Hayat seviyemizin cinsi kudrete tesiri, ekono-

mik kalkınma ve cinsiyet kalkınması... Hayat pahalılığının sebep olduğu iktidarsızlık... Niçin cinsiyetten kesildik? Cinsî iştiha için kuvvet şurubu...

— Hakkiaten çok şey var yazılacak. Fakat bu bir mesele. Doktor olmak lâzım.

— Zaten sizi doktor diye ilân edeceğiz, meşhur bir doktor.

— Bu bir sahtekârlık.

— Ne münasebet... Hukuk doktoru, iktisat doktoru gibi siz de cinsî münasebet doktorusunuz.

Doğrusu aklım yatmadı değil. Hemen başladım. İlk forma çıktı. Evvelce okuduğum bu çeşit kitaplardan aklımda kalan ayıptır söylemesi, yumurtalık, bızır, rahim, yirmi santim, dört milimdir, gibilerden neler 'biliyorsam, hepsini yazdım. Falanca kitabın falanca sayfasında yirmi santim üç milim derse de asla yanlıştır. İlim namına protesto ederim. İnanmayan varsa ölçsün. Son günlerde önüne gelen cinsî münasebetlere dair yalan yanlış yazarak bu ilmi de rezil ettiler. Falanca yer şu kadar metre, şu kadar santim, şu kadar milim, bir üstüvanedir, falan ve filân, sonra daha aybaşından evvel aybaşından sonra, üç defa beş defa, iktidarsızlığa karşı hamsi balığının yumurtalığını yiyin... vesair vesair...

İkinci forma: Bir defada altı çocuk yapmanın alaturka usulleri: Bu formada yazdığım fikirler cidden enteresandı. Her erkeğin ancak bir çocuk yapabileceğini, fakat altı erkek birleşirler ve aralarında bir şirket kurarlarsa... İsterler ve gayret ederlerse bir defada altı çocuk yapabileceklerini yazdım.

Üçüncü forma: Bir haftada bir çocuk sahibi nasıl olursunuz???

Normal olarak bir karı kocanın bir çocuğa dokuz ay on günde sahip olacaklarını, fakat iki adam birleşerek yarıya indirebileceklerini, hele dört adam birleşirse müddetin dörtte bire ineceğini ve böylece müddet bir haftaya kadar düşeceğini, daha fazla aceleye şimdilik tahammül edemediğini, fakat bunun da çaresini aramakta olduğumu, doğrusu bu medeniyet ve sürat asrında insanların alt tarafı bir çocuk için dokuz ay beklemelerinin delilik olduğunu, bu sebeple sürat bakımından gebe kadın almanın rahatlık ve kolaylığından bahsettim.

Bu formanın piyasaya çıktığının ertesi günü kitapçı ka-

pıma geldi. Telâş ve heyecanla:

— Aman, yetiş, dedi. Dükkânın bütün camını, penceresini indirdiler. Birinci forma kapışıldı, ikinci formayı iki yüz bin sattık, kalmadı. Üçüncü formayı beş yüz bin bastık, kalmadı. 25 kuruşluk formalar karaborsada beş lira, Milli Eğitim Bakanlığı okullara, Sağlık Bakanlığı ailelere, Ekonomi Bakanlığı tüccar ve fabrikalara, Çalışma Bakanlığı işçilere kitabı tavsiye etti; ahali kapıda yığılmış, dördüncü formayı bekliyor.

Ben tabii çalakalem yazmaya başladım, bir hafta sonra Milli Eğitim Bakanlığından şöyle bir telgraf aldım: «Şimdiye kadar ilkokul çağındaki çocuklara alfabeyi söktürmek için güçlük çekiyorduk. Halbuki zatülilerinin cidden vukufâne yazılmış cinsi münasebetlere dair eserinizin intişarından beri her çocuğun cebinde birer tane bulunmakta ve çocuklar maşallah kitaba ve hocaya lüzum görmeden güldür güldür okumaktadırlar. Bu suretle öğretmen kadrosundan da tasarruf ettik. Memleket kültürüne yaptığınız bu unutulmaz büyük hizmetten dolayı...»

Mektuplar, telgraflar yağmağa başladı. Kapımın üstüne bir levha astırdım: «Diploması bütün Bakanlıklardan musaddak cinsî münasebetler doktoru ve mütehassısı falanca».

Gelen ziyaretçilerden, hastalardan baş alamıyor, hususi surette yetiştirdiğim beş asistan, üç kâtip, derdime çare bulamıyor, öyle garip sualler soruverdiler mi âdeta şaşırıyordum.

— Efendim, siz kitabınızda beş santim iki buçuk milim yazmışsınız, bendeniz ölçtüm, o kadar değil.

— Kitapta gösterilen usuller üzerine idmana devam edin. İnkişafı gerekir. Daha ne acaip sualler...

— Beyefendi, zatülileri eserinizde cinsi iştihayı arttırmak için meşe kabuğu yemeli demişsiniz. Bendeniz her gün bir kilo meşe kabuğu yiyorum, âdeta meşeleştiğim halde cinsî iştiham yok, ne yapayım?

— Kaç yaşındasınız?

— Seksen...

— Zatüâliniz kollarınızda, başınızda, bacaklarınızda meşe dalları filiz verinceye kadar meşe ağacını olduğu gibi yemelisiniz.

Vandan, Bitlisten, Muştan, Hakkâri'den mektuplar yağıyordu:

«Tavsiyeniz veçhile gebe kadın almak suretiyle kolaylık ve rahatlığı öğrendim. Hay Allah senden razı olsun.»

Müşterilerimden çoğu kadındı. Bunların bir kısmı:

— Siz falanca sahifede şöyle yazmışsınız. Halbuki öyle olmuyor. Ne yapalım?

Diye soruyorlardı.

Her ne kadar işte şöyle, işte böyle yapın diye anlatsam bir türlü kafalarına girmez, benden tatbikatını isterlerdi. Biz tatbikata başladıkça bu sefer ellisinden yukarı kadınlar hattâ bazan erkekler de kitapta anlamadıkları yer olduğu için tatbikata gelmeye başladılar. Tabii bu çekilmez vaziyet karşısında kapıdaki levhanın altına şöyle bir yazı yazdırdım:

«Tedavi yalnız nazari usul ve istişare iledir. Tatbikat yapılmaz.»

O kadar çok insan geliyordu ki cinsî münasebet hakkında bu kadar biglisiz insanların şimdiye kadar nesillerini nasıl ürettikleri şaşılacak şeydi.

Bütün gazeteler benden bahsediyordu. Şöhretim hudutları aşmış, beynelmilel olmuştum. Garp üniversiteleri konferans vermem için dâvet ediyorlardı. Bütün Avrupayı, Amerikayı dolaştım. Konferansımı dinleyebilmek için halk birbirinin kafasını gözünü yarıyordu. Her üniversitede fahri doktorluk, fahri rektörlük payesi aldım. z

İlim akademileri madalyalar, nişanlar veriyordu. Bir zaman sonra üniversiteden bir heyet geldi. Üniversitede «Cinsî münasebet tekniğinde en son ilerlemeler» dersi için bana bir kürsü verildiğini, lütfen kabulünü rica ettiler. Kabul ettim İlk dersimde salon tıklım, tıklım dolmuştu. Şöyle konuştum:

«Sevgili talebelerim!

Her şeyin başı ilimdir. Kendinizi ilme veriniz. Bir çoğunuzun ağzının suyunu akıtan muvaffakıyetlere eriştimse bu ilme hizmetle olmuştur.

Muvaffakıyetin on şartı vardır. Dokuzu ilimdir. Onuncusu yine ilimdir.»

Bunu söyler söylemez bir alkıştır koptu:

«Yaşasın ilim! Yaşasın cinsi münasebetler!»

Hikâyemizin buraya kadarı ölümümden evveline aittir. Bundan sonrası da ölümümden sonradır. Öldüğüm gün kapımda sıra bekliyen yüzlerce müşteri vardı. Hakkımda konferanslar, nutuklar verildi. Cenazem toprağa konurken bütün müşterilerim oradaydı. Ertesi gün gazeteler hakkımda şöyle yazdı:

«Yeri doldurulamaz elim bir ziya. Beynelmilel şöhreti olan dünya çapındaki cinsi münasebetler mütehassısı doktorumuzu kaybettik.

Merhum, hayatını cinsi münasebetler üzerinde tetkikata hasretmiş ve bu yolda çok yeni tecrübelerle en son sistem etüd, teknik ve usuller bulmuştur. Merhumun en yakınları kendisinin hadım olduğunu söylüyorlar.»

SİYASİ ZAMPARALIKLARIM

Siz benim dişi pireyi kaçırmayan müthiş zampara bir herif olduğumu bilir misiniz? Zamparalık da bir Allah vergisi, elimde değil, zendostluk yapmadan duramam. Hani etrafımda bir dişi kuş uçmaya görsün, turnayı gözünün bebeğinden vurur, âmâ bırakırım.

Doğrusu evvelce böyle âdi huylarım yoktu. Sonradan böyle oldum, beni kadınlar baştan çıkardılar. Fakirin zamparalık maceraları oldukça enteresandır.

Hani kızoğlankız derler ya, ben de işte evvelce öyle oğlan kızoğlan bir adamcıktım. Kendileri evlenip, yedikleri nane yetişmezmiş gibi, hiç bir fenalık yapmadığım halde, ailem beni de evlendirmeye kalktı.

Annem:

— Gelinimi ben beğeneceğim, dedi.

Babam:

— Müslüman bir kız olsun, diye ısrar etti.

Kardeşim:

— A... dedi, görümcesi olacağım kız, elâlemin önüne çıkacak gibi olmalı.

Amcam:

— Aman oğlum, diye nasihat etti, cahil kadınlardan çektiğimiz yeter. Lisan bilsin, müzik bilsin, kültürlü olsun.

Bir bakıma hepsi de haklı amma, o zaman iki düzine karı yetmez. Bana kalsa hepsi de lâf, hani elimde olsa şu Rita Hayworth denilen yosmayı saçlarından yakaladığım gibi, beyaz perdeden indirip nikâh dairesine götürürüm.

Annem hepsinden baskın çıktı. Aylarca İstanbul kazan, o kepçe, ev ev, kapı kapı görücü gezdi. Bir akşam, Arşimed gibi:

«— Buldum! diye bağırarak, kendini baygın bir halde minderin üstüne attı. Sonra bulduğu müstakbel gelinini methe başladı:

— On parmağında on marifet. Dikiş onda, nakış onda, yemek onda. Orta hizmeti, o temizlik... Evin içi çiçek, çiçek...

Döşemeler, kehribar gibi ovulmuş, yağ dök yala... Kaçırılır gibi değil a dostlar... Vallahi de billâhi de aldım gitt. Aman Allahım, böylesi dostlar başına. Sana biçilmiş kaftan oğlum, yarından tezi yok, biraz yaşlıca amma olsun, evin beti bereketi artar. Hem yaşlı kızlar koca kıymeti bilir.»

Doğrusu ben de kıymeti bilinecek matahdım ya... Şöyle bir düşündüm, bulunmaz bir hint kumaşı değildim hani... Alt tarafı bir muharrirdim. Bugün gazete kapanır, açıkta kalırım, yarın patron kovar, sokakta kalırım, öbürsü gün zülfüyâre dokunur, delikte kalırım, eh kimbilir belli olmaz, bu arada vakit bulursam belki birkaç gün de evde kaldığım olur. İnsanın şöyle aklı başında hanım hanımcık bir karısı olursa başını dinler, rahat eder, kıtkanaat geçinir gideriz.

İşte böylece biz Mahmure ile apar topar gerdeğe girdik. Yeni evimizde daha ilk yattığımız gecenin sabahı, bir gürültü ile gözümü açtım. Yatağa baktım, Mahmure yok. Bir gürültü, bir gırıltı... Yerimden fırladım. Daha ortalık ışımış, ışımamış, bir de içeri odaya bakayım ki, Mahmure çeyiz olarak getirdiği dikiş makinesinin önüne oturmuş, ha babam dikiyor. Sahiden hamarat karıya düşmüşüm, diye sevindim.

— Ne dikiyorsun Mahmure?

— Sana pijama.

Tekrar yatağa uzandım, uyumak ne mümkün... Makine beynimin içinde ötüyor. Kalkmağa mecbur oldum. Musluğa gidip yüzümü yıkayacaktım. Alârm düdüğü gibi tiz bir çığlık koptu:

— Basmaaa!...

Yerimden sıçradım, yüreğim ağzıma geldi. Yere baktım, bir şey yok, karım:

— A... dedi, ayol, daha şimdi muşamba'ları sodalı sıcak sularla sildim, basılır mı hiç?

— Ne yapılır?

— Bekle kurusun.

Geriye dönüp, kapıyı açıyordum ki:

— Gördün mü, gördün mü sen olanı... diye ağlamağa başladı...

— Görmedim, ne oldu Mahmure?

— Daha ne olsun, ıslak ellerinle kapıyı tuttun.

Pijamamın cebinden mendilimi çıkarıp, daha elimi kurulamağa götürürken, canavar düdüğü gibi bir ses:

— A... Şimdi bayılacağım...

— Yine ne oldu Mahmure?

— O bembeyaz, sakız gibi keten mendille el kurulanır mı? Ver o mendili kireç kaymağına batıracağım.

— Yavrum, daha silmedim ki...

— Olsun, silmedin amma, silmeğe niyetlendin, kirlenmiştir.

— Yavrum, sen sıkı yönetimi bile geçtin, dedim .

Mendili kendisine uzattım. Bir kâğıt parçasıyla tutup elimden aldı.

İçeri girdim; divana otururken:

— Bozdun... Bozdun, diye tekrar bağırdı.

Sahiden ya Mahmure, ya ben bozmuştuk. Beni bir tutmasıyla kaldırdı:

— Görüyor musun, dedi, daha dün örtüleri yıkadım, kolaladım, ütüledim.

Başımı önüme eğdim, bir tahta sandalyenin üzerinde oturdum. Elimi, kolumu, ayağımı oynatmağa korkuyordum. O bir hışımla makinenin başına gitti. Tekrar gırıltı, gürültü ile işe başladı. Affedersiniz, helâya bile bir türlü gidemiyordum. Sanki bağıracak gibi geliyordu.

— A... O ne, o ne o? Gördün mü yaptığını?

Nihayet işi bitti. Bir kahvaltı masası hazırladı ki, bu kadar mükemmel, temiz, çiçek gibi bir kahvaltı masası ömrümde görmemiştim. Bardaklar, kaşıklar pırıl pırıl, örtüler tertemiz. Masaya oturduk. Elime kızarmış ekmeği aldım, bıçağı alıp yağ sürerken:

— Aman, döktün, döktün!.. diye bir bağırış bağırdı.

— Neyi döktüm?

— Ziyan oldu, bu kadar göz nurum, emeklerim ziyanı zebil oldu. Şimdi ne yapayım?

— Mahmureciğim, yavrum ne yaptım?

Meğer ekmek kırıntılarını dökmüşüm. Her hareketimde bir çığlık kopanıyor, beni her seferinde ürkütüyordu. Müthiş kor-

kak, çekingen bir mahlûk olmuştum. Ayağımı atmağa, kaşımı oynatmağa korkuyordum. Amma evin içi de evdi hani...

Annem ilk ziyaretimize geldi:

— Nasıl, beğendin mi?

Diye sordu.

— Beğendim, yağ dök yala... dedim.

Bizim evin içinde Haliç vapurlarının makine dairesi gibi daima dikiş makinesinin gürültüsü vardı. Neler dikmedi. Entariler, gecelikler, pijamalar, gömlekler, doğacak çocuğumuzun zıbınları; torunlarımızın yorganları... Aman yarabbim, neler neler. Bu kadın bu hamaratlıkla benim gibi on sekiz kocaya yeter de artar bile... Yalnız bana diktiği pijamalar evlâdımın evlâdına yetecek kadardı. Artık dikecek bir şey kalmasın da ben de kafamı dinleyeyim, akşamları bir gazete, bir kitap okuyayım, diye bekledim durdum. Bu sefer bulaşık bezleri, elbezleri, ayak bezleri dikmeğe başladı. Ben evin içinde bir tabaktan, bir sandalyeden farksızdım. Akşam eve gelince bir yere oturuyorum, orada kalıyorum. Kımıldasam:

— Döktün,

— Kirlettin,

— Pislettin...

Orayı, burayı pisleten kedi yavrularına döndüm.

Daha kapıdan girerken ayakkabılarımı çıkartıyor, merdivenin başına pijamalarımı getiriyor. Beni anadan doğma soyuyor, yeni çamaşırlar, pijamalar veriyor, sonra fakır fukur kaynayan sodalı, sabunlu suyun içine ayaklarımı sokuyor. Bende feryat figan. Onda, bir feryat figan. Sonra patates soyar gibi başımı, yüzümü ovalaya ovalaya siliyor. Kulaklarımı, ellerimi muayene edip içeriye salıveriyor.

— Dur, basma... kirlettin.

— Oturma, buruşturdun.

— Kalkma döktün...

Her gün çamaşır, kolalı gömlekler değiştiriyorum. Akşam:

— Bu ne hal? diyor. Ayol sen sokaklarda mı yuvarlanıyorsun? Kömürcü çıraklarına dönmüşsün. Kılık kıyafet, köpeklere ziyafet. Suratını köpek yalasa doyar. Şafi köpeğine dönmüşsün ayol.

Ben de kendi kendime, belki, diyorum, kimbilir belki de şafi köpeğine dönmüşüm. Meraklı oldum hani. Dairede masaya kolumu sürmeğe, sandalyeye oturmağa korkar oldum.

Bardağa dokunsam:

— Parmaklarının yeri kaldı...

Su içsem;

— Dudağının izi kaldı...

İz bırakmamak için elimden geleni yapıyorum. Yine de Mahmureciğim memnun olmuyor

Kendine güvenirse evin içine bir tahta kurusu girsin bakalım. Tahta kurusunu itina ile bir kâğıt parçasının arasına sıkıştırıp, tâ bahçenin bir köşesine götürüyor. Ondan sonra, ne kadar yatak, yorgan, şilte, çarşaf varsa baştan başa yıkanıyor, temizleniyor. Karı değil, temizlik makinesi. Dört saat ya uyuyor, ya uyumuyor. Öbür tarafı dikiş, nakız, temizlik, süpürmek. Şöyle karşı karşıya iki lâf ettiğimiz yok. Bütün aşk konuşmalarımız:

— Tuu... Döktün...

— A... Kirlettin...

— Vay... Pislettin! çığlıklarından ibaret.

Artık illâllah, dedim. Hiç âdetim olmadığı halde bir akşam içtim... fitil gibi oldum. Zilzurna evden içeri girdim.

Mahmure şaşırmıştı:

— Aman, ayağını çıkar, dedi.

— Hayyt! diye bir nâra attım. Kadın neye uğradığını şaşırdı. Ayna gibi pırıl pırıl muşambaların üzerine çamurlu ayaklarımın izini bırakarak yürüyordum. Bu akşam Mahmureden intikamımı alacaktım. Kendimi bembeyaz keten örtülerin üzerine attım. Mahmure feryat figan içinde çırpınıyordu. Ben de sahiden fazla kaçırmışım galiba. Onun kolalı, ütülü, temiz, işlemeli örtülerinin üzerine münasebetsizlikler yapmışım. Sonra sızmışım.

Sabahleyin evde yalnızdım. Sonradan öğrendim ki Mahmureyi bir cankurtaranla hastahaneye götürmüşler. Mahmure kırk gün hastahanede yattı. Ben de kırk gün rahat ettim. Kırk birinci gün doğru babasının evine gitmiş:

— Ben o mundar herifle yaşayamam. Çok pis, cenabet he-

rifin birisi diye tutturmuş.

Böylece birbirimizden kurtulduk.

Bütün kadınlar Mahmure gibidir, beni haşlanmış tavuğa çevirirler, korkusuyla uzun zaman evlenmedim. Fakat amcamın ısrarı üzerine bir halt daha işledim. Efendim, Nâzân, bir Hacıağanın kızıymış. Amcam kültür meraklısı olduğu için, bu kızı bana «kültürlü karı» diye aldı. Doğrusu da kültürlüydü. Başbaşa yemek yediğimiz ilk akşam:

— Biraz tuz verir misin, Nâzân? dedim.

Fransızca söylemişim gibi yüzüme bön bön baktı. Acaba bir pot mu kırdım diye afalladım. Öyle ya bu kültürlü kadın...

— Tuz! diye tekrarladım.

— Klor dö sodyum mu istiyorsunuz? diye sormaz mı?

Kültürün bu derecesi benim için fazlaydı.

Yemekte bir kaç defa daha beni bozdu. Yemekten sonra bana:

— Haydi, şiir oku da dinleyeyim, dedi.

Şaşırdım kaldım. Bu nasıl söz? Ne okuyayım?. O arkadan ilâve etti:

— Amma, poezi pür olsun.

— Nâzân, hiç şiir bilmem, dedim.

— A... dedi, hani sen muharrirdin? Nasıl muharrirsin böyle?

Damdan düşer gibi de şiir okunmaz a... Sahiden şiir bilmediğimi nasıl anlatayım? Aklımda nasılsa kalan bir gazeli okumağa başladım:

Yine zevrak i derunum kırılıp kenâre düştü
Dayanır mı şişedir bu reh-i sengsâre düştü

— Aman bu nasıl şiir böyle? Şişeden başkasını anlamadım. Kimin bu şiir?

— Galibin...

— Ayol o Galib'in artistlikten başka şairliği de mi vardı?

Kültürlü karıma cevap veremedim.

Nâzân bana ağız açtırmıyordu, Abdülhamid ile Abdülhak Hâmid'i, Namık Kemal ile Yahya Kemali birbirine karıştırıyordu. Bir defa Yusuf Kemal Tengirşek'i, Madam Çan Kay Şek'in akrabasıdır diye tutturdu. «Banyo aldım», «Telefone

ettim» gibi garip bir tercüme dili konuşuyordu. Hepsine tahammül ettim. Evde pislikten geçilmiyordu. Yemek, ev işi, hiç bir şey yoktu. Bunlara da katlandım. Fakat Nâzân katlanmamıştı. Bir akşam Nâzânı evde bulamadım.

Babasının evinden şöyle bir haber yollamış:

«— Çok kültürsüz, cahil, kaba saba bir herif. Benim gibi ince, hassas, kültürlü bir kadının onunla yaşamasına imkân yok.»

İşte böylece ikinci karımdan da dul kalmıştım. A kör olası, bari akıllansana? Bu sefer de âşık oldum. Sahiden âşık, zil zurna, kör kütük âşık. Hani kardeşim, tutulmıyacak gibi de değil ki, her tarafı vidalı gibi oynar... Sâfi cilve. Eh, dedim, bu sefer de kendi bildiğine git bakalım. Uzatmıyalım efendim, Lili ile —asıl ismi Leylâydı— evlendik. Nikâh dairesinden çıktık, Lili:

— Ben, eve arkadaşları çağırmıştım, dedi.

Biraz tuhafıma gitti. Bu ne samimiyet? Daha ilk gecemiz, bana sormadan, etmeden... Neyse, ilk günden hır çıkarmıyalım, dedik. Eve gittim ki, amanın, amanın... O bobstiller, o züppeler, o panamerikenler... Ev Allah Allah... Daha kapıdan girer girmez bir bobstil ile Lili, kırk yıllık hasret gibi birbirlerinin kucağına atıldılar, şap şup öpüşüyorlar. Aman bire, etme eyleme, demeye kalmadan, Lili iri kıyım bir herifin kucağına zıpladı. Araya girmeye vakit bulamadan, hayda bir başka izbandut gibisinin kolları arasına. Hani başka yerde olsa çek altı patları, dan, dan, dan!.. «More namus gitti...» Hülâsa efendim, evde öpüşecek kimse kalmayınca bir koltuğa yorgun düştü. Ben arkasından zor yetiştim, yanakları pancar gibi al al olmuştu. Hani bir erkeklik yapayım diye şöyle sert sert:

— Lili, bunlar da kim? dedim.

— Ne o nonoşum? dedi, kıskandın mı yoksa? Ayol evlendim diye öpüyorlar.

— Lili, biz evlendik, onlara ne?

Daha konuşmaya kalmadan, Lili'yi birisi aldı, büfeye götürdü. Karşılıklı kadehleri tokuşturdular. Arkasından koştum. Yakalamaya kısmet olmadan başka herif, beline sarılıp dan-

setmeğe başladı.

Eh, dedim; kendi kendime, bekle bakalım, nasıl olsa karının tapusu senin üstünde, elbet sana da bir sıra gelir. Gece yarısını geçiyordu, sıranın bana geldiği yoktu. O bırakıyor, o yapışıyor. Nihayet kolayını bulup, kolundan yakaladım:

— Lili, bu ne kepazelik? diye bağırdım. Bu herifler de kim? Hiç birini tanımıyorum.

— Sen, dedi; kuzum dağdan mı geldin? Öyle görünüyor ki hiç hot sosyeteye girmemişsin.

— Aman Liliciğim, dedim, sabahtan beri sıramı bekliyorum. Fişle yerli mallardan kumaş alır gibi nöbetteyim. Daha bir kere dans bile etmedik. Hem bu adamların hiç birini de tanımıyorum.

Bir fino köpeğinin tasmasından çeker gibi elimden tutup çekti. Bir bobstile, beni gösterip:

— Kocam! dedi.

Bobstil sırıttı. Oradan çekti, bir başkasına:

— Kocam! dedi.

— Ya... Öyle mi? diye herif beni süzdü.

İçimden:

— Öyle ya. Beğenemedin mi? dedim.

Lili beni herkesin önünde «kocam» diye gezdirdikçe, kimisi dudak büküyor, kimisi hiç aldırmıyor, kimisi de sırıtıyordu. Bu arada kaynanam, kızının yerine boş bırakmamak için top kadanaları kadar iri gövdesiyle ha babam dansediyordu Yani sizin anlayacağınız bu sefer de cins bir aileye düşmüştüm. Sabaha karşı, karımın arkadaşları gittiler. Biz de yorgun düştük, ama, nereye düştüğümün farkında bile değilim.

Akşamları evde Lili'yi bazan bir, bazan bir kaç erkekle buluyordum. Kimisi mektep arkadaşı, kimisi plâj arkadaşı, kimisi kuzeni, kimisi komşusu, hülâsa hiç biri de yabancı değildi. İçimden: «Hey Mahmure, senin mi âhın tuttu, yoksa, Nâzân, sen mi inkisar ettin?» diyordum.

Her akşam, ya bizim evde çay veriliyor, ya biz çaya gidiyorduk. Çay, balo, saat beş çayı, poker, bezik, kokteyl partiden imanım gevremişti. Çalışmağa, okumağa değil ya, karımın suratını görmeye bile vakit bulamıyordum.

Bazan da evde hiç bulamıyordum.

«Berbere gitti!» diyorlardı.

Çekilir karı değildi. Bir akşam evde elime bir kâğıt uzattılar: Berberin faturası 58 lira 74 kuruş. Herif hak geçmesin diye kuruşu kuruşuna hesaplamış. Bilmem ne kadar kuvaför, şu kadar pedikür, bu kadar manikür... Hay gözün kör ola Lili senin... Ertesi akşam bir fatura terziden, bir tane kolacıdan, bir fatura çiçekçiden, bir tane şekerciden... Anlayacağınız zor paçayı kurtardım. İki sene muhakeme sürdü.

Lili'den de ayrıldım. Bu sefer «tövbeler olsun evlenmem» dedim.

Bir erkek «Evlenmiyeceğim» diyorsa, yüzde yüz evlenecek demektir. Kaç kadınla evlendiğimi doğrusu hatırlayamıyorum ve hepsini yazmağa kalksam, hükûmetimizin Avrupa'dan, Amerika'dan davet ettiği mütehassıslara, depoya atılmak üzere beş milyon liraya yazdırttığı su mahsullerini ıslah raporları kadar uzun sürer.

Artık kesin olarak evlenmemeğe karar vermiştim. Daha doğrusu evlenmeğe mecalim kalmamıştı. Bu kadınların yüzünden elimde avucumda kalmamış, üstelik işimden gücümden olmuştum.

Kahvelerde pinekliyor, çoğu zaman günümü bir çay simitle geçiriyordum. Bir gün yine bir kahvede otururken, bir eski arkadaş:

— Bu halin nedir? diye sordu.

— Kadınlar yaptı, dedim ve hikâyenin bir kısmını hülâsaten anlattım.

— O halde, tekrar evlenmek lâzım, dedi.

— Bunun imkânı yok, ne evlenmesi, sigara param bile yok...

— Daha iyi ya, bunun için evlenmelisin, dedi ve: Sen Çamur Ofisi Umum Müdürünü tanır mısın? diye sordu.

— Tanımam.

— Zibidinin biriydi, bak evlendirdim, umum müdür oldu. Sen Hızal Bankası direktörünü de tanımaz mısın?

— İsmini duydum.

— Onu da ben adam ettim, serserinin biriydi. Sen Fış

İşleri Müsteşarını bilir misin?

— Yooo...

— Herif hâzâ hayvandı, bak evlendirdim, sayemde Karun oldu. Sen Tın Dairesi Müdürünü de tanımaz mısın?

— Gazetede resimlerini gördüm.

— Ya, onu da ben evlendirip adam ettim, herif aptalın biriydi. Sen Profesör Cemaziyelevveli bilirsin değil mi?

— Şöyle böyle...

— Herif sırf aptaldı. Bak sayemde profesör oldu.

Elini havada sallayarak:

— Sus, dedi, ben sana gelene kadar ne serserileri, ne aptalları, ne salakları evlendirip adam ettim. Senin onlardan neyin eksik?

— Yapamam.

— Sen bir şey yapacak değilsin, ben yapacağım.

— Mademki öyle, sen ne diye evlenmiyorsun? diye sordum.

— Bir menejer bir pehlivanı, bir boksörü dünya şampiyonu yapabilir, fakat kendisi bir müsabaka yapar mı? İşte ben de menejerim.

Sonra anlatmağa başladı, ne umum müdürler, ne genel direktörler, ne profesörler, neler neler sayesinde Karun gibi olmuşlar.

— Siz, dedi, evlenmesini bilmiyorsunuz, sizin gibi meteliksizler siyasi zamparalıklarla kayın pederlerinin sâyesinde mühim mevkiler elde etmelidir. Biz de onların sayesinde... Malûm ya, kiminin sermayesi paradır, kimisinin sermayesi çenedir, kiminin sermayesi de...

Mânâlı bir göz kırptı:

— Şimdiye kadar amatörce evlenmişsin, bundan sonra profesyonel bir koca olacaksın, dedi.

Başka yapacak işim yoktu. Arkadaşımın teklifini kabul ettim ve böylece siyasi zamparalıklara başlamış oldum.

Menejerim:

— Dikkat et, dedi, seni büyük bir adamın evine götüreceğim. Evde kalmış bir kızı vardır. Yüzüne bakılır şey değildir amma, kısa zamanda adam olursun.

İlk siyasi zamparalıklarım muvaffakıyetli netice verdi. Bir

ay sonra, günlük gazetelerde şöyle bir ilân vardı:

«Şehrimizin tanınmış ailelerinden falanın kızı Bayan filânla, Bay fişmekânın nikâh törenlerinde lar hazır bulunmuşlar.»

Kelleyi kulağı düzmüştük. Fakat menejerim rahat vermedi:

— İlle bu karıyı boşayacaksın! diye tutturdu.

— Yahu, etme, eyleme, rahatım yerinde, çok şükür mesudum, dedimse de anlatamadım.

— Ben sende kabiliyet görüyorum, sen bu memleketin başına büyük bir adam olabilirsin, diyordu.

Nihayet mahkemeye düştük ve siyasî bir maksatla evlendiğim karımdan geçimsizlik yüzünden ve yine siyasî maksatla ayrıldım. Ayrıldım amma, bir kere de büyük bir koltuğun başına geçmiştim. Aradan on gün geçti geçmedi, menejerimin delâletiyle tekrar evlendim. Bu ikinci siyasî evlenme yüzünden iki derece birden terfi ettim. Ne yazık ki altı ay bile siyasî karımla bir yastıkta yatamadım. Menejerim:

—Senelerden beri aradığım adam sensin, ha gayret!

Diyordu. Üçüncü evliliğimde bir inceleme heyetine başkan olarak Avrupaya gittim. Gelirken, nüfuzlu kayın pederimin tavassutuyla 18 kürk, dört buz dolabı, beş otomobil de beraber getirdim. Artık senede birkaç defa siyasî evlenme ve siyasî boşanma yapıyordum ve hâlâ da yapmaktayım. Radyoda nutuklar, salonlarda konferanslar veriyorum. Makam otomobiline kurulup memleketin selâmeti için plânlar çiziyorum.

Kendi kendime düşünüyorum; evvelce ben ne aptal herifmişim. Kendimdeki kabiliyeti bir türlü anlayamamıştım da, bir sürü aklı bozuk karıyla uğraşmıştım. Şimdi ayıptır söylemesi düpedüz siyasi bir zampara oldum. Serveti sâmânım her gün artmakta ve gün geçtikçe mevkiim yücelmektedir. Bende bu sanat varken hepinizin başına belâ olmam pek yakındır.

DİZİLDİĞİ ve BASILDIĞI YER:
TÜRKİYE T İ C A R E T MATBAASI
NURUOSMANİYE — İSTANBUL — 1955

İnsan güldüğü kadar İnsandır.
MOLİÈRE

Akbaba
Mizah Yayınları

Çıkan Eserler

Mizah Hikâyeleri Antolojisi

Bu eserde Türk mizahını yaratan 24 imza